

Dersim'de

KIRK GÖZE

Kültür Sanat Haber Panorama Dergisi

Tarih: 2013 Sayı: 2 Fiyat: 5.00 TL.

Bin Yıldır Bu Topraklarda, Kardeşçe Yaşamak İstiyoruz...

Yazı Dizisi

"Mürşitsiz Talib olmaz ve öylece Alevilik olmaz" Alevilik, Pir, Rayber, Mürşid ve Talip İlişkisi
Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnisyatifi

Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi

DERSİM'de SİYANÜRLÜ MADEN İŞLETMECİLİĞİNE KARŞI ÇIKIYORUZ.

Ovacık'ın Biçin, Cevizlidere, Kızılveran, Kızılçayır, Birman ve çivar köylerinde başlayan maden arama ve sondajlama faaliyetleri son hızla devam etmektedir

Dersim' in büyük bir bölümü AKP hükümeti tarafından çıkarılan yasalarla uluslararası maden firması olan Rio-Tinto ve yerli uzantılarına/işbirlikçilerine bırakılmıştır. Rio-Tinto Şirketine karşı hiçbir olumlu beyanat veya hissiyat taşınmaz

Yazı Dizisi
Dersim-Civarık
İki Uçlu Yaşam,
Anılarla
Araştırmacı Yazar
Hüseyin AKAR

Şiirleri ve
Hayat Hikayesiyle
Ozan Şair
Sey QAJİ
(1871-1936)

Bizimle Paylaştığı
Yazı ve Şiirlerinden
Dolayı Değerli
Hocamız
Hüseyin AKAR'a
Teşekkürler

EAOB

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Sürgün

Gök küstü maviye ,
siyah bir örtü oldu...
Toprak kan ile,
Kırmızıya bulandı...
Dağlar ,
Uçuruma düşen, çığlıklarla inledi,
Ve cellat ,
Göğsünü kabartarak,
Şaha kaldırdı atını,
Güneşin,
Onlara sırt çevirdiği bir sabahtı,
Onur duyarak, gurur duyarak,
Başkumandanın kızı,
Ölüm kustu,
Gülümseyerek
Gidenler ;çocuktı, kadındı,
Hepsi birer yiğit insandı,,
Kara yazılarını, Kara trenlere yüklemişlerdi,
Çocukların , anaların, Kirlenmiş yanaklarında
Kurumuş gözyaşlarının, izi vardı.
Dönerek ölülerine, son bir kez, Kendi dillerinde ,
Sessizce okudular dualarını,
Yeri , yurdu yoktu, artık onların
Kimlikleri yoktu, dilleri yoktu
Başkalarının seçtiği bir hayat vardı.
Gittikleri her yerde isimleri sürgüncüydü ...

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dünden bu güne değişen tek şey geçmişimizi unutma çabasıdır...
yeni bir günle yeni umutlarla dualarımızla yüzümüzü güneşe dönmek dileği ile...

merhaba, değerli dostlar, canlar;

Bazen hayatta kalma çabası şaşkın yoz kimlikler barındırır içinde. Birlikte hareket etme kültüründen kopan şaşkınlar tüm benliklerini kaybettiklerini geç fark ederler. Kendine olan düşmanlıkları süreç içinde yaşamlarını çekilmez hale getirir. Yaşamla ölüm arasında öz benliklerinden uzaklaştıklarında sürekli hata yapmaya mahkûm kalırlar. Kısa vadede üretimden geleneklerinden kaçmayı yeğleyenler yavaş yavaş her şeyini teslim ettiklerini fark ettiklerinde çok geç kalmışlardır.

Devlet baba 1993 1994 yılları geldiğinde uslanmaz biz asileri terbiye etmeye geldi. Yeniden yıllarca unutamayacağımız acılar kazandı benliğimize. Her tarafı ateşe verdiler. Yitik kuşakla ortak acılarımız çakıştığında tarihsel zulmün derin izlerini daha iyi algılamaya başladık. 10.000 nin üzerinde insan(sadece ovacık) göç etmek zorunda kaldı. Hapisler işkenceler ambargolar hayatımızın bir parçası olmaya başladı. Göç sonrası il ve ilçe merkezlerinde kalanların sefaleti ise hat safhaya ulaştı. Uzun yıllar metrelerce karın altında prefabrik odalarda yaşadılar. Köyünde paşa gibi yaşayanlar bir lokma ekmeğe muhtaç bırakıldılar.. Artık ne tarım ne hayvancılık ne iş ne aş, ne örf ne adet ne de anadil. Kendisinin efendisi olan köylümüz namertten dilenmek zorunda kaldığı için utanıyordu. Fitne fesat sahibi olmak yeni geleneğimiz haline getirildi.

Bu kadar zulmün altında ne kadar dik durulurdu bilinmez ama doğamız ile bağımız, geleneklerimiz, coğrafyamızı ve kültürümüzü koruma çabası, yeniden gün yüzüne çıkacaktır. Köylerimize geri dönüp yeniden üretime katılmak, tarlalarımızı ekip biçmek minnet duygusundan uzak kendimizin efendisi olmak, aynı acıların çocukları olarak birbirimizi sevmek zorundayız. Bu coğrafyada herkesin bir acısı var. Birbirimize karşı bu kadar acımasız olmamalıyız, sevgi ve saygıdan bu kadar uzaklaşmamalıyız. Birliktelikten daha güçlü ne olabilir ki. Bizim öz benliğimizin gereği budur.

... İnancı, bilinci ve cesareti sizlerle üretmek ve yine sizlerle paylaşmak kadar keyif verici ne olabilir ki?

Güzel sözlerin eylemindeyiz artık. Bu eylem, insanlığın yüce ideali olan sınıfsız-sömürsüz bir dünya kurma yürüyüşüdür.

Her şeye rahmen sürdürülen kahredici bir inattır bu.

Bir büyük kargaşalıklar iklimidir bu coğrafya.

Gencecik hayatların zamansız infazlandığı

ve geleceği özgürleştirme eylemiyle yanıp tutuşanların kaybedildiği bir coğrafyadayız. Burası, yasaklı renklerin mevsimidir.

Yeşil gözünde hüznün durgunluğu taşıyan

genç kızların ak gelinliklerini tabut içinde sakladığı, çoğalan mumlarla aranan kayıplar deryasıdır.

Bu büyük deryanın içinde insanlık onurunu ve erdemini koruyan nice yiğitlerin efsaneleştiğine ve düşlerin bile

artık sınırında taştığına tanık oluyoruz.

“Yarın'ın güzellikleri bu karmaşanın içinden doğacak kuşkusuz; ben'lerin biz olmaya başlaması ve omuzların omuzlara değmesiyle...”

Bu yüzden yeniden buluşacağız inanın.

Siz yüzünüzü güneşe dönün yeter.”

Unutmamalıyız ki

Zulmün hesabını tutmadık

Bebelerimize uzanan kara elleri, saymakla yetindik.

Acı çığlıklarımız bizi ele vermesin diye Munzur'a gömdük

Genç kızlarımız bedenlerini uçurumlara teslim ettiler

Acılarımızı bulutlara sardık

Biz kan olup derelerde aktıkça

Kardelenler ağladı, nergisler boyun büktü Sümbüller kaya diplerine saklandılar.

Asırlık çınarlarımız dayanamadı bunca ölüme

Keklikler kayalardan sekmez oldular

Aylar inlerini güvensiz buldu

Alabalıklar elektrikle tanıştı

Meşe ateş toplarıyla”

(şiiir: Ekrem Kaya).

Dersim'den Manzaralar

***Dersim'de Kirkgöze Kültür Sanat Dergisi
ve Dersim'de Gurbetten Memlekete Bir Köprü ile
Size Misafiriz***

www.ajansdersim.com
www.radyokalan.com
www.kalantv.com

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Açılın kapılar, Şaha gidelim.

Dersim

Dersim'in / özgürlüğe yanık geleneği
canların / “pir-inkrar” sadakati
dorukların /uçurum büyüten dağları
vadilerin /çağlayan köpürten nehirleri
munzur'un /şelâle küçülten alabalıkları
bin bir yaşamın türküleştigi
inançlar / etnikler mozaigi
sazı / sözü/ “yasaklı” dili
potansiyeli yüksek bir coğrafya / dersim
iki uçlu yaşamında /“kanına ekmek doğranan”
aşkı-sevdayı arada yaşayan
dostluğun-cömertliğin /mertliğin- dürüstlüğün
aşiretleştigi /yiğitliğin sertleştigi
hakça paylaşımın / dostça bölüşümüm
bilinçleştigi /çetin direnişlere eşkiya / dersim

Munzur

irmaklar birleştirilir / bir baraj için
bir munzur'a kırk göze / niçin
leylak-menekşe /türlerin rengini aldığı
kardelen - lalenin /önünde boyun eğdiği
su içen çiçek / seyiren kuş /yoluna uçurum “beskov”
ürkekliğin sıçrama /kekliğin sekme otağı
beşyüz metreden yumurta vuran
tırpan bıyıklı / köz yürekli /yiğitler yatağı
dertli “pepux” /sızlanan ağustos böceği /vızıldayan arı
taş-toprak /yeşil-sarı /bulut-yağmur /yerdeki sürüngen
meşe palamudu /ayı ini karınca yuvasına
can veren ıslaklığı dudaklarında /munzur'un
doğa ocağı / anne kucağı /özgürlüğün beşiği munzur

[Hüseyin Akar]

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Kaybettiğim dilimin peşine düşüp gittim

“Dağlara kaçanlar kurtulmuş, köylerdeki herkesi Çemişgezek'te topluyorlardı. Üstü üste atılmış cesetlerin, kokusundan girilemiyordu Çemişgezek'e. Üç kız kardeşin ortancasıydım. Ben kaybolmuşum. Köylülerden biri, beni tanıyor annemi bulup veriyor. Oradan Elazığ'a götürdüler. Herkes çoluk çocuğunu, kocasını ve kardeşin kaybetmişti, kimisi de öldürülmüştü. Vagonlara bindirilmeden önce bütün kadınların saçlarını sıfıra verdiler. Utandık, bize tuhaf geldi. Biz kadınlar bir yandan ağlarken bir yandan da birimize bakıp gülüyorduk. Her vagona üç aile bindirildi. Kadın başına annem, üç kız çocuğuyla Denizli'nin Uzunpınar Köyü'ne, babam da o zaman bilmiyorduk tabii sonradan öğrendik, Aydın'a sürgüne gönderilmiş. Uzunpınar'da çevre köylerden gelenlerin atlarını bağladıkları bir göz odayı gösterdiler bize. Burada kalacaksınız, dediler. Annem, 'Hayvanların bağlandığı bu pisliğin içinde siz otururmusunuz? Ben üç çocukla nasıl kalayım orada' diye kızdı. Tam üç gün ağacın altında kaldık. Köylüler bizi şikâyet etmişler. Kaymakam geldi. Anneme 'Niye kalmıyorsunuz?' diye sordu. Annem 'Sen olsan çocuklarını orada yatırırmsın Kaymakam Bey' dedi. Kaymakam köylülere kızdı temizletti, bir de yatak getirdiler. Orada kalmaya başladık.... Babamız bizim burada olduğumuzu duymuş, çıkmış hükümete 'Çocuklarımı görmek için izin istiyorum' demiş izin vermemişler. Kaçmış gelmiş bizi bulmuş. Zaten meraktan verem olmuştu. Çok az gördük babamızı... Öldü, oraya gömüldü. Mezarı Uzunpınar'da babamın. Tam 10 yıl... Ta ki af çıkıp da geri dönüş izni verene dek hükümet, biz orada kaldık. Annem 'memleketimde öleceğim' dedi. Döndük. Gitsin gitsin de geri gelmesin o günler.” Annem katliam, sürgün, gözyaşı, özlem dolu bu hayat hikâyesini bir masal gibi anlatarak büyüttü çocuklarını. Sorarlarsa “Elazığlıyız' deyin” derdi. Babam ise sabah güneş doğmadan kalkar elini yüzünü yıkar, doğan güneşe karşı elini yüzüne sürer “Allahım önce açta açıkta olanın, kurdun, kuşun rızkını ver. Önce daha çok ihtiyacı olana, sonra da kalanı bize ver” derdi.

Acı dolu geçmişin izinde...

Beni Dersim'e götüren ailemin yaşam öyküsüydü. Uygulanan asimilasyonun en çarpıcı örneği bendim. Dilimi bilmiyordum. 2010 yılının bu son ayında Dersim'e gidişimin bir sebebi de kendimle yüzleşmekti. Gidersin doğduğun topraklara, yakınlarını görürsün, benim topraklarım dersin. Ama ne konuştukları, dili anlarsın, ne de kendi derdini anlatabilirsin. Kelimeler yumru olur kalır boğazında.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

72 yıl önce başka şehirlere sürgüne gönderilenlerin yerini ekonomik ya da savaştan dolayı göçler almış. Yıllarca hiçbir yatırımın yapılmadığı şehrin merkezi küçük bir kasabayı andırıyor. Kimi Türkçe konuşuyor kimi Kürtçe, kimi de Zazaca. İki dil mi dersiniz, üç dil mi, işte hepsi Dersim'de. Dört yanı dağlarla çevrili Dersim'in merkezine bir kış akşamında ulaşıyoruz. Sobalarda yakılan AKP'nin dağıttığı kötü kömürler hava kirliliği yaratıyor. Nefes bile almakta zorlanıyorsunuz.

Bazı ilçelerde yasaklanmasına rağmen şehir merkezinde hâlâ yakılıyor. Her dağın bir adı, bir efsanesi var Dersim'de. Her yanı ziyaret, her yanı kutsal. Minibüslerle köylere giderken yolcuların hepsi aynı anda işaret parmaklarını dudaklarına götürüp, öpüyor ve altına koyuyorlar, anlıyoruz ki bir ziyaretten geçiyoruz. Taşı toprağı kutsal bu topraklara yapılmak istenen barajların nasıl bir kâbus olduğunu o zaman anlıyorum. Çünkü yapılan barajlarla köyleri, kutsal saydıkları ziyaretleri sular altında bırakılmak isteniyor.

Doğası, insanı, muhalifliği ve tüm yaşananlara rağmen dimdik ayakta kalabilmiş Dersim'de en çok karakollara rastlıyoruz. Her köyde, her dağın tepesinde karakollar...

Kışın sessizliğine yaşlı yorgun hayatlar, bir de yıkılmış evler hüznü katıyor. Kanla ve gözyaşıyla ıslanan bu topraklarda anaların gözleri hep yaşlı. Nerdeyse her aileden bir çocuk ya öldürülmüş yada siyasi nedenlerle cezaevinde. İşsizlik yüzünden büyük şehirlere göç etmişler. Yalnız kalan yaşlılar iş yapanları olmadığından ve yoksulluktan zor durumda. Köylerde, ilçelerde sokaklarda çocukları görmek neredeyse imkânsiz. Köy okulları güvenlik gerekçesiyle yıllar önce kapatılmış. Çocuklarını ilçelerdeki yatılı okula göndermeye mecbur bırakılmış aileler.

Kimisi de şehirlerdeki akrabalarının yanına göndermek zorunda kalmış. Haftalarca aylarca çocuklarını göremeyen aileler oluyor. 7 yaşında başlıyor çocukların yatılı okul kâbusu. Hozat'ın Ergen Köyü'nde gittiğimiz ailenin 7 yaşındaki oğlu Baran bu yıl başlamış okula. Hastalandığı için getirmiş babası eve. Baran babası sarılıyor bütün gece, bırakmıyor kucakta uyuyana kadar. "Özlüyor" diyor babası Feyzi, "Üstü mü açıldı, hastalandı mı, yemek yedim, düştümü hep meraklıyız. Göndermek istemiyorum. Kaymakamlık göndermek zorundasın" diyor. Annesi de ben de okusun istiyoruz. Eskiden köy okulu vardı. Hepsini kapattı. Sapaşlam duruyor okul versinler öğretmen gönderelim çocuklarımızı."

Gençler ve uyuşturucu

Hem çocuklarını okutmak isteyen, hem de endişeyle yatılı okula veren ailelerin en büyük korkularından biri de uyuşturucu. Eskiler hep anlatır, eski dediğime bakmayın birkaç yıl öncesine kadar, Dersim'de evlerin kapısı kilitlenmezdi. Şimdilerde ise kapısını açık bırakanlar kent merkezinde tiner ve uyuşturucu kullanan gençlerden korkar hale gelmiş.

Dersimliler gençlere uyuşturucunun, tinerin sistemli olarak alıştırıldığını düşünüyor ve yetkililerin de bunu engelleme çabası göstermediği görüşünde. Çay bahçelerinde, Munzur kenarında ellerinde içkileriyle kadınları da erkekleri de görebilirsiniz. Bu manzaraları gördüğümüz Dersim'de, sıklıkla barlar protesto edilir. Çünkü halk gençlerin bu mekânlarda uyuşturucuya ve fuhuşa alıştırıldığı fikrinde.

Dersim'de bulunduğumuz süre boyunca kendimizi hep evimizde hissediyoruz. Gittiğimiz her köyde bir evimiz oldu. Ovacık'ta misafir olduğumuz ailelerden biri de Kenan ve Fatma. Genç ailenin bir de 40 günlük bebekleri var. Bu evde 'kırk çıkarma'ya şahit oluyoruz. Babaannesi dualar okuyor ve Tijda'yı başından aşağıya elekten kırk tas su dökerek yıkıyor. Babası Tijda için kurban kesiyor.

Köy köy, ilçe ilçe dolaşıyoruz sürekli. 15 güne dört ilçe ve birçok köyü sığdırabildik. Köy meclisinin toplandığı eve de misafir olduk, sobası olmadığı için ocağa çalı çırpı atarak ısınan yaşlıları da gördük.

Hâlâ tuvaleti bile olmayan evlerde de kaldık. Hozat İlçesi'nde rehberimiz olan Cemal Taş, 20 yıldır Dersim tarihini araştırıyor. Yaşlılarla konuşuyor 'Son Tanıklar Göçmeden' 1938 sözlü tarih projesinde çalışıyor aynı zamanda. Ermenilerin katledildiği Kayışoğlu Yarması'ndan tutun da Ergen'deki kiliseye, Dersim katliamında hangi köyden kaç kişi nerede katledilmişse tanıkların anlatımlarından toplu mezarlara kadar birer birer gösteriyor bize. Dersim'de dağlar da, sular da, ağaçlar da kutsal. Dersimiyi anlamak önce inancını tanımaktan geçiyor.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Kimi çocuk sahibi olmak kimi de hastalığına çare aramak için 'Munzur Baba, Ana Fatma, Düzgün Baba, Sultan Hıdır, Kırklar ve daha yüzlerce ziyarete gidiyor Dersim'de. İlçelerdeki minübüs şoförleri köylülerin şehirdeki eli kolu oluyor. Kimi çocuğunu okuldan alması için tembihliyor, kimi lazım olan erzaklarını, emanetlerini böylece şehre gidip bir de yol parası vermekten kurtuluyorlar. Şehir merkezinde yiyeceklerin pahalılığından şikâyet ediyor Düzgün. Dükkanların raflarında tarihi geçmiş birçok yiyecek ve içecek bulunuyor. Hele fiyatları kimsenin denetlediği yok” diyor. 'Üniversiteler ışık aydınlık getirir değil mi? Bizim şehrimize yapılan üniversite bize karanlık getirdi” sitemi eden Dersimliler, “Katliamlar yapıldı. Kürtler Türkleştirilmeye çalışıldı. Şimdi üniversiteyle ve kolejle yapılmak istenen ne. Bizi Sunnileştirmeye dinimizi asimile etmeye çalışıyorlar. Dersim'in üstünde oynanmak istenen, oyunlar bitmiyor” diyor.

Kaderine terk edilen tarihi zenginlik

Türkiye'nin acilen koruma altına alınması gereken 10 önemli doğa alanından biri de Munzur Vadisi. Alabalık, boz ayı, vaşak, dağ keçisi, keklik, akbaba, ağaçkakan ve tek diş sarmısak başta olmak üzere 1.600'den fazla ,endemik bitki ve hayvan çeşitliliğine sahip. Yüzyıllık meşe ve ceviz ağaçlarına kucak açan ormanların atılan bombalarla, çıkarılan yangınlarla ve inşa edilmek istenen barajlarla yok edilmeye, çalışıldığını düşünüyor halkın çoğu. Bu kadar çok canlı türünü barındıran Munzur Vadisi hâlâ SİT alanı değil. 'Gelin Odaları'ndan, Hatun Köprüsü'ne, Ergen'deki kiliseden, tarihi mezarlıklara, İn Deliklerin'e Mazgirt'ten Pertek Kalesi'ne kadar tarihi yerler de harap durumda. Hazine avcılarının yağmasından nasibini de almış,, birçok yer. Her kurum bir diğerinin üstüne atmış biz değil onlar yapmalı demiş. Kültür ve Turizm Bakanlığı da ödenek yokluğu gerekçesiyle koruma ve restorasyon yapmamış. Dersim halkı diniyle, diliyle tanınmak ve sadaka gibi yardımları değil, iş istiyor.

'Son Tanıklar Göçmeden'

Dersim katliamına ilişkin çok sayıda kitap yazıldı, yaşananlar anlatıldı. Cemal Taş ise, “Dersim 1937-38 Sözlü Tarih Projesi: Son Tanıklar Göçmeden” çalışmasıyla Dersim'in sözlü tarihini hazırlıyor. Ahmet dede de o tanıklardan biri. Katliama 14 yaşında tanıklık eden Ahmet dede artık o günleri anlatmaktan yorulmuş.

Hilbes'in görkemli zirvesinde

Süphan'dan, Ağrı'ya, Munzur Dağlarına birçok zirveye tırmanmış Bülent Ak. Dersimin sertifikalı tek dağcısı. Ak “Kışın kayakta yapılabilir. Doğa yürüyüşleri de ama en doğal hakkımız olan sporumuzu bile bin bir zorlukla yapıyoruz” diyor. Yüksekliği 2500 metre olan Hilbes'deyiz. Kartal, şamua, dağ keçisi, domuz, ayı görüyoruz.

Yüzlerce kişilik Sin Köyü'nün son sakini

1990'larda boşaltılan Sin Köyü'nde yüzlerce kişi yaşıyor. Daha da eskilerde 7 kilise olduğu söyleniyor. Boşaltılan köyün 6 yıldır tek yaşayanı Haydar Gül. Yıkılmak üzere olan evini onarmakla işe başlamış ardından bir kaç petekle başlayan arıcılık serüveninde peteklerini artırmış altı yıl boyunca. Munzur'un bin bir çiçeğinden besleniyor arılarımız. Bal organik bal yetiştiren Gül, zorlu yaşam koşullarında hayatını devam ettirmeye çalışıyor.

Dersim'de sanayi yok, ama odası var

Sanayisi olmayan ama Sanayi ve Ticaret Odası olan başka bir il daha var mıdır bilmiyorum. Yarım kapasiteyle çalışan bir yem fabrikası ve yazın 50, kışın 27 kişinin çalıştığı Muzur Su Fabrikası tek işletmeleri. Bir de 2011'de açılması düşünülen bir mandra olacak, tabi eğer açılırsa. 25 yıllık çatışma ortamının bölgede yarattığı tahribatlara dikkat çeken Yusuf Cengiz Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığını yapıyor. Önce süt, yem ve iplik, tuğla ve un fabrikaları varken 1990 sonrası hepsi kapatılmış. Çatışma ortamı, olağanüstü hal derken nüfus 165 binden 85 bine düşmüş. Cumhurbaşkanı Gül, Zafer Çağlayan ve TÜSİAD'ın ziyaretlerinin ardından umutlanmışlar. Ancak bu umutlar da cevapsız kalmış. Dersim'e ayrı bir teşvik programının uygulanması gerektiği, öncelikle organize sanayiinin faaliyete geçmesi ve özellikle de yolların yapılmasıyla kent ekonomisinin düzelebileceğini söylüyor Cengiz. Gürül gürül akan Munzur artık yaşlı

Ovacık'a giderken yolda konakladığımız ilk durağımız ünlü Mercan Vadisi oluyor. Munzur'a yapılan barajın ilk durağı da diyebiliriz buraya. Dersim'in alabalığı meşhurdur. Suyun kenarında kurarsınız sofranızı ve yersiniz mis gibi alabalığınızı. Artık bunlar yapılan baraj nedeniyle neredeyse hayal olmuş. Baraj için suyun ilk tutulduğu yer olan Mercan'a alabalıklar yumurtalarını bırakırlarmış ama şimdilerde ne alabalık, ne de onların yumurtalarını bırakabileceği bir yer görebilirsiniz. Eskiden gürleye gürleye akan Munzur'dan kala kala barajdan azar azar bırakılan cılız bir su kalmış.

Naide Duymaz

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'den Manzaralar

Ali Haydar Karadağ

Ali Haydar Karadağ

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Uykumuzu çalan gecenin yarısı / evde olan 28 çocuk / 12 kadın / tümü 54 can/ mevcudu
unutamam olanları dizdiler yola / gözleri derin uykuda
yollar dolambaçlı / yollar çetin / yollar dar, işkence yarı yolda başlar / çoğalınca çığlıklar
dayanamaz haykırır 80'lik çınar / haykırır arşa...

“bağlamayın ellerimi / kollarımı sallayacağım, el atacağım kulağa
uzanacağım sıcak türkülere
sesleneceğim kurda kuşa / gelmesinler, başka bahar, inmesin eteklere geyikler
balıklar suda oynaşmasın,
havada çakal kokusu / kanat çırpmasın kuşlar
geçit verilmesin kahpeliğe / dağların bize sözü var...

çözün kollarımı / semah döneceğim, düşeceğim hak yoluna / pirim halim görsün
yıldızlar ışıttın gecemi / geriye sesleneceğim, koparılışımın yıkıntısında
yüreğim kaldı

dost anıları yükledim / sıcaklığı dağların,
kırılmasın gönüller / solmasın çiçekler, gün olur dönerim / dağlara yüzüm olsun
çözün ellerimi / ciğerparelerimi okşayacağım
sözün bahtsızlığına / güvenin duvarına çarptım
ağlama bebeğim / ay battı / yıldız kaydı / umut güneşte
gül gülümse / karanlıkta yıldızlarımızı çalacaklar, gülümse ki uzasın zaman
güneş doğacak dayan

dağlar yeniden yeşerir / senin yaşamdan alacağın var.

çözün ellerimi kollarımı / “dara” duracağım

karanlığı aydınlığa bırakın / gecemi bana verin, hakka niyaz bu / ellerimi göğsümde tutacağım
söylesin kimin ne suçu var / birde ona soracağım.

çözün ellerimi / salıverin kollarımı / onlarla yürüyeceğim

bedenler süngüye teslim / sesler kurşuna suskun, yankısız kaldı çığlıklar
doğmadı güneş o gün

beyaz entari üzerinde / sakalı dökülmüş dizine

yaşlılık ağır yük / tepeyi güç aşar öbür yüzüne

şal sapık örer gibi / nakışladılar karanlık yollara, kucakta bebeler / “yürümüyor çocuklar”
oldu olacaklar / “pepo keko” korusu / tan ağarınca öyküler
hakka “sürgün var”

bir baykuş seslendiriyor ölüm türküsünü,

bir çocuk koşuyor düşe kalka itile,

bir yaşlı kadının ölüm öncesi hıçkırığı, kanamalı bir hasta arıyor kan tükürecek yüz

bir bebek yapışmış memeye bırakmıyor,

meşeliklerde bir ağustos böceği acı besteler,

karnı burnunda anneyi basmış ter, gerilerde yüklü acılar içinde / debelenir yerlerde

başucunda bir er / ar duvarını yıkıyor doğum sancısı,

kör karanlığın yok bir ışık kapısı / gün ışımadan korkan, “devriyenin “ acelesi var / ışıdı ışıyacak tan /
ilk hareket başlar / mavzerin ucunda bir süngü ışıldar

inanç ayrı / fikir bileli / kasatura kör

bir acı çığlık boğar karanlığı / gök kararır / yıldızlar sıvışır

yer susar / ne yakın / ne uzak / ne de yukarıdaki görür

mavzerin ucunda bir bebek / can pazarında, göbekten bağlı anne / gözlerini açmadan

el sallar dünyaya / hırsından meşelikleri sıtma tutar, olanca yaprağını döker

babası mı / o şimdi asker / van'da / adı mustafa, veli'nin oğlu / askere alındı / korusun diye vatani.

ardında “bağırsak” toplar / “ayşe gelin”nin al-kan fıstanı, acı beden ayşe gelin suskun

“asker babası duymasın”

yavrusuna şahin körpe gelin/tek dalış iki pençe, yakalar kasaturalı elleri / atar yardan

suya boğulan çığlıkların öfkesi / dolanır “pepuğ” diline, daldan dala öter

dersim'de /ölüme “sürgün var”

not / “süngü tak gaz dök yak” / “devriye”ye son komut

ramazan deresi kana doyar / bu vahşete toprak tanık

DERSİM'DE KIRK GÖZE

DERSİMLİ MERYEM'İN HİKAYESİ

Meryem İslam'ın şartı 5kg çökelik, 5kg yağdır der.

Meryem 1915'te Çemişgezek ilçesine bağlı Sinsor köyünde tüm ailesini kaybeder.

Köyün en varlıklı ailelerinden biriyken her şeyini ve bir kızını geride bırakıp kaçmak zorunda kalan aile ile Meryem ömrü boyunca bir daha hiç bağlantı kuramaz.

Yalnız kalan Meryem'i köyde bir aile yanına alır.

Evlenecek yaşa gelene kadar bu ailenin yanında kalır.

Daha sonra aile köyde Sünni mezhebinden eşini kaybetmiş Meryem'den yaşça büyük biri ile evlendirir.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Nüfus memuruna verilen 5kg. çökelik ve 5kg yağ ile Meryem'e Müslüman Türk kimliği çıkarılır. Sahip olduğu yeni inancın gereklerini inandırıcı olabilmek için herkesten çok yerine getirmeye çalışır. 5 vakit namazını kılan Meryem'in hayatı her bakımda çok değişmiştir, kimliği, dili, dini, ekonomik varlığı, yoktu artık.. Babasının varlıkları başkaları tarafından kullanılırken Meryem fakir bir hayat sürmektedir. Gel zaman git zaman Meryem babasına ait konakta başkalarının oturmasına, bağlarının bahçelerinin talan edilmesine dayanamaz ve bu duruma itiraz eder. Yasal yolla ailesinden geriye kalanları almak ister. Ancak Meryem eski kimliğini ispatlayamaz. Hâkim de ağaların elinden bu malları alıp Meryem'e vermek , istemediğinden Meryem'in eski kimliğini kabul etmez. Uzun süre uğraş veren Meryem'e ailesinden kalanlar iade edilmeyince Meryem Hâkim'e itiraz eder. Ben Müslüman değimliyim niye bana yardım etmiyorsunuz deyince Hâkim'de söyle o zaman İslam'ın şartı kaçtır der. Meryem İslam'ın şartı 5kg çökelik, 5kg yağdır der.

Hâkim hiç olur mu öyle deyince, Meryem'de 5kg çökelik , 5kg yağ ile bana Müslüman kimliği verdiniz , başka ne ola ki İslam'ın şartı der.

Uzun yıllar süren mahkemelerin sonucunda Meryem mallarını geri alamaz.

Bu süreçte ülkenin her şehrinde sermaye el değiştirmiştir. Talan edilen mallar yetmemiş günümüze kadar nerede eski bir kilise var ise köküne kazma sallanmış, yapılar, tahrip edilmiştir.. Sinsor'da ki kilisede zamanla bir harabeye dönüşür zaten Meryem'de ailesini kaybettikten sonra o kiliseye bir daha adımını atamaz.

Yoksul bir Müslüman olarak hayatına devam eden Meryem beş vakit namazını kılsa da toplumda yaratılan, Ermeni algısından nasibini alır. Çocuklarına edilen küfürlerde annelerinin Ermeni olduğu hiç unutulmaz. Meryem öteki bir yoksul olarak hayatını sürdürdüğü Sinsor'da hayata gözlerini yumar.

Yıllar sonra İstanbul'da yaşayan evlatları ile bazı Ermeni çevreler diyalog kurup annelerinin kimlerden olduğunu, kayda geçmek isterler ancak çocukları bu duruma yanaşmazlar. Haksızda sayılmazlar iki binli yıllarda yetimhaneden alınan bir ermeni kız çocuğunun hikâyesini yazan Hrant Dink 'in başına gelmeyen kalmamıştı. Güpegündüz İstanbul'un en işlek caddesinde kendini bilmez üç beş Pelitli tarafından hayatına son verilmişti. Bu topraklarda Ermeni algısı hala bu noktadayken Meryem'in çocuklarını anlamamak mümkün değil.

24 Nisan dolayısı ile basında geçen birçok tartışmada Türkiye'de çok şey değişti, eskiden bu konuları konuşamazdık diyenler çoğunlukta.

Evet, toplumun algısında kısmi değişimler oldu ancak devlet açısından değişen hiçbir şey yok.

Eğer biraz bir esneme olsa idi Hrant Dink cinayeti ile ilgili mahkeme böyle sonuçlanmaz idi.

Eğer biraz bir değişim olsa idi bir devlet kendi savaş uçakları ile kendi vatandaşını bombalamaz idi.

Ama toplumdaki değişim gerçekten umut verici.

Son yıllarda 24 Nisan eylemine katılanların sayısı artmakta.

Eyleme saldırmak isteyen faşist tepkiler de her yıl daha da azalmakta.

Dileğim Hrant Dink anmalarında olduğu gibi tüm ötekilere sahip çıkılan tüm ölümleri lanetleyen, geçmişi ile yüzleşebilen bir toplumu en azından çocuklarımızın görmesidir....

Dersim Gazetesinin 2012 Mayıs sayısından

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim Coğrafyası Zorda

yıl 1938/ yer dersim
kutudere'de gün dönerken "zéle
kuzgun çökmüş leşe
karanlık dış ağrısı gibi zonklar
harçık suyu kıpkızıl
alınan can /akan kan
tesellisiz günler kördüğüm
kanla doyanlar her seferinde
bu aşk sevgi bahçesinden
sürekli çiçek yola
kayalara çarpan su
aydınlığı yansıtan doruk
özgürlüğün koyağında ki yürek
yaşam suçlusu" / hepsi bu

minelyum 2000 /yer ders

işkence-sürgün / ev yıkma - orman yakma
ekinde "faili meçhullar" /tümü bedeva
insansız coğrafya yetmedi / yöneldiler doğaya
irkçi egemen diyor ki
"coşmasın munzur / önüne beton daya
alabalıkları koy / kör bu kuyuya
çalıştırmadık / aç bıraktık / son bir planı uygula
baraj yapıyoruz diyelim / dersim'i boğalım suya"

sülbüs'ün öte yüzünde /uzaklarda /ola ki kütüphanelerde
güzelliklerin doruğunda bahar
ne ki bizim şu anadolu'da / dersim coğrafyası zorda
genç - yaşlı / sakat - hasta /her yaşta / ille ki bebeler
en çok da yeşile kıyılır /meşe palamudu dahil
vahşetin kurtlaştığı her bir an /dersim kan revan
sığındığı koyakta / "dirvetine" tuz basan
son nefesini bebesine ayıran /sarılı dört bir yan
annenin yürek közleyen çığılı
meşe palamutlarını ateşler
yanıtsız kalan / "biz kardeşiz / burası de vatan"
bir yılan süzülür koyaktan / bir yarasa asılı boynundan
bir baykuş öter kör karanlıkta
"pepo-keko" kuşu sırada
acı üstüne acı öyküler

DERSİM'DE KIRK GÖZE

ANADOLU ÇOCUKLARI

Sokakları yırtık abuçlarıyla ezen çocuktur hayat. Bayramların filtre malzemesidir çocuk. Mutluluk, avcuna iliştiren bozuk para kadar yakındır onlara bütün savaşların ilk hedefidir onlar.” Paran kadar oku” devrin cahil kalmışlardır aynı zamanda. Kahvehaneleri dolduracak birer işsiz adaydır her biri. Zengin düşleri olan, yoksul Anadolu çocukları. Düzen muhalifi, çöp mağduru, parmaklıklar ardıdır taşkın sabırları. Telden arabaları, rüzgârda uçurtmalarını yarıştıran, kazananı da kaybedeni de rahminde taşıyan dünya ana evlatları, gelecek sizleri bekliyor, eli sopalı. Varlığınız dünya varlığına armağan olsun, çekirdekten milliyetçiliği aşılایana inat.

BEN BU ÇOCUĞUN VELİ'SİYİM

Ben bu çocuğun velisiyim. Güvercin beslerdi önceleri, yüreğin yüreği kanatlanırdı görürdüm. Kara lastik pabuçları çok sever, hep giyerdi, Birbirine küs iki insanı seyreder, anlam veremezdi. Öğretmenlerin gözdesiydi. Gece geçen uçakları seyrederdi uzun uzun. Pilot olmak isterdi. Neden diye sorulduğunda susardı. Gözü hep yükseklerdeydi. İyi olan her şeyin hizmetindeydi. Evet, ben bu çocuğun velisiyim gurur duyuyordum çocuğumla. Artık çocuğum güvercin avlıyor, yüreğin kanatlarını kafese koyuyor rengârenk düşleri mat bir hal alıyor. Marka ayakkabı giymediği için kendini buraya ait hissediyor. Anlaşıyor ki çocuk, narkotik hayatın pençesine düşmüş. Hiçbir zaman dinmeyecek acılarımız, göğsünde ve kollarındaki kesik izleri de duruyor. Gözü yükseklerden bir anda yerlere düşüyor, bakışları ağır yaralanıyor ben bu çocuğun velisiyim. Kültürüne yabancılaşmış, sistemin yozlaştırdığı bu çocuğun velisi benim...

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'den Manzaralar

Ali Haydar Karadağ

DERSİM'DE KIRK GÖZE

İki Uçlu Yaşam / Acı ve Aşk

Dersim'in dağları yüksek, acılar sivridir, sevgi ve dostlukları yücedir. Bu dağlarda yaşam acı ve tath uçları ile tam bir bütünlük içindedir. Dersim'de Yaşam, artı ve eksi uçludur.

Yörede destanlar yaratan, saza ve söze yansıtan bir çok isimsiz kahraman, ozan ve sevdalı aşık gelmiş, geçmiştir. Dersim'de Bir dokunuşla bin "ah" işitirsiniz. Ancak bu tarih ve kültür birikimlerinden günümüze, eğitimsizliğin ve yoksulluğun yıkım dünyasından, yansıyanı çok azdır. Yansıyan ise bir yaşamın boynuna asılı kalmış ve değişmelere uğramıştır.

Çocukluk yıllarımızadan alıntılar yaparken; deyimlerin inceliği, yöresel şive değişikliği ve kullandıkları ana dilin, yazımda kullanılmayışı, kimi seslerin çeviride ifade edilmeyişi gibi güçlükler yaşıyoruz. Bu nedenle yaptığımız çevirinin tam olması beklenmemelidir. Dilimizin Aslı, çevirisi ile birlikte verilirken; Dimli'yi bilenlerin Türkçe çevirisinde hatırlamaları, algılamaları amaçlandı.

Biçim yönünden bakıldığında, tümünün alışılmışın dışın da, lirik anlatımlı, saza uyarlı, soluk alma aralığında, vurgulu olduğu görülür. İçerik yönünden kişi ve yer belirtirleri, gerçek kesitlerden alıntıdır. Sözler, iyisi kötüsü ile yaşamın iki ucunu belirler.

Zulmü ve haksızlıkları acılı ağıtlarla yansıtan, yüzü; Dersimin acı yüzü diyorum, Yaşamın güzellemelelerini yansıtan yüze ise; Dersimin sevgi ve aşk yüzü diyorum. Acı ve sevgiyi tadan yaşam bütünlüklü bir yaşamdır. Dersim zulmü yaşamsızlıktır, nefes almamaktır sürgündür.

Aşiretler arası çekişme ve çatışmaların, yokluğun, açlığın ve çaresizliğin üzerine, '38 kırımı zulümdür ve yaşamsızlıktır. ' İnsan kurdunun, insanı', İnsanın acısına, insanın neden olduğu, kanlı ve dayanılmaz yaşamın, bu yanını en çok Dersim'in önlü ozanı Civarık'lı Sey Qajı yansıtır.

Sey Qajı'nın, '38' vahşetini yaşamayıp 'yansıtmaması büyük bir boşluk, büyük bir eksiklik...

Anlatımı göç ölümlerden "Süleyman Ağa'nın Göçü", "Bertal Efendi'nin Destanı", "Bizim Efendimiz" ve "Sait'im Benim" başlıklı lirik anlatımlar, ne yazık ki Sey Quajı'sız yalın anlatımlardandır.

DİMLİ (ZAZACA)

Efendiyê Ma

Verê çêverê ağa u nê made, kavaxê şeriti
Sodir ustume ra, çêverê konaxu kiliti
Sandıqı estê tever, variat ser sıkıti
Malê Begu kou ra mendo, sar ı berd dıtı
Bıray berdê Deruye'de resenura munuti
Haqo amano homete amano
Goçê bırau sonde kerdo rast marê gırano
Sımarı "pepug" bıro gılı sıvingura ronışo buano
Kami zoti da va "sımara qe az nêmano"
Onderê Kışle bıvêso verde oseno hiniyo
To dima kam sêro cavê Vali paşa u bıdiyo
Bavo amano keko amano
Goçê Ağa u sonde kerd rast marê gırano
Vilê İresk'e de lazı Zeynel Çacuş'i vengdano
Vana "Piyêmi şıyo Kışle ha o hirê roziyo namo
Hak kenê sıma nêzonenê koutiyo"
Usvu Ağa vano "weleve merdunê torovo
Vosno qero ke Keul de kişıyo Bertal Efendiyo
Wendox vi, zondox vi, bıblilê cemaatu
Fequru ver qeseykerdine vekilê hometu"
Daê ammano kilê aman
Goçê Efendu sonde kerd rast marê gırano
Fermanê Ağa unê ma nêzonenê kami veto
Berdo dora destê Cemal Barut'i
Şıyo feteliyo dı taburu peyde kerdê ardı
Zuye Baybut'i zuye Kelkit'i
Amano Haq o amano
Hal hal niyo tora ayano (vatoğ: Sayê Qali-Usê Çerxê)

Bizim Efendimiz

Ağaların evleri önünde şeritlik kavak
Sabah uyandık kapılar kitli boş konak
Sandıklar dışarı atılmış tümü kırık
Hayvanlar dağda kaldı götüren sağdı
Kardeşler Dereovada örkenle birbirine bağlı
Tanrı aman, kullar göç geldi bize
Kardeşlerin gece göçü çöktü üstümüze
Pepuğ kuşu konsun saçağa derdine ötsün
Kim beddua etti ki sizden tek filiz kalmasın
Yanası Nazimiye'ye önünde akar bir çeşme
Senden sonra vali paşa ya kimler cevap versin
Baba aman bu güç geldi bize.
Ağaların gece göçü geldi bize
İresk tepesinde Zeynel Çuvuş'un oğlu seslenir
Diyor "babam Nazimiye'ye gitti üç gündür gelmedi
Tanrı aşkına bilmiyor musun babam nerededir?"
Yusuf Ağa diyor toprak ölümlerin üstüne
Bizden yukarı öldürülen kara koç Bertal Efendi
Okuyandı bilendi cemaatların bülbülü
Fakirler adına konuşur halkın bulunmaz dili
Anneciğim cancağım zor bize
Efendilerin gece göçü çöktü üstümüze
Ağalarımın fermanını bilmem kim çıkardı
Götürüp zalim Cemal Barut'un eline verdi
Gitmiş dolaşmış,iki tabur getirdi
Biri Bayburt'i biri Kelkit'i

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Bertal Efendi Destanı

Civarik, Hormek Aşireti'nin köklü bir köyü
Dersim aşiretleri içinde anılır, şanı, ünü
Her biri bir tepe tutmuş, kuş yuvası gibi
Çevirmiş vurguncu, yok ekmeye biçmeye yeri

DİMİLİ (ZAZACA)

“Bertal Efendi Ser Watene

Cıvrak persana, dewa aşira xormek'i
Aşirunê Desim'de, name verdo, şêri çeki
Her zu çê î, pulê gureto, zê helina çola
Ca çino biramê, biçinê, notu dutê xo qola

Efendi pir ardo, ağayeni birayê pilra gurete
Kırmancu nê vazeno, Avdile Paşa'yı devlete
Vali Cemal'ra vanê “ma na koura dur meke
Na ko i sitara maê marı beno peyniya homete”
Ağaunê mara teng amo, koê Bedro, Sulvis'i
Bertol'o qız barkerdo, vera şıyo dewa Hopis'i
Balx'de merga Bozi, Gemik'ke de ko u kaşı
Civarik'de çımura bi ê duri, pêro nastu doşi
Xatirê qome sıkino, seveta zu hoya waşi
Hêga ê Xeli ser, lezkordo, bi ê bêkeşi
Gemik'ede cev barkerdo, sonde esto zere
Sodır ustêra cew goligê eskeru verde
Avdile Pasa amo Kışle, sarê aşürü dezveno
Aşırı ardê pêser, Efendi “cumhuriye” wazeno
Avdile Pasa vanu “nê vazen Desimi'de ağa bey
Sima deursa Pir Sultan'ı sananê, ero hata key”
Efendi, aşiru ver qeseykeno, qesê ağa u tey
Vano “Cumhuriye bêro, zof mekuyo herey
Salme, kamçur, çapa cuni, mianê homete sıkıto
Xola Dersim'i vêsaneni ser, zuvinra mal çi tırto
Ma keşi devlete ser gılı çeku çeut nêkerdo
Kerdena cendurmu, tasildaru, hona qelpu niverdo
Padişah şı, paşa ame, raê çina, wendene duri
Zilm, neqeni, vêsaneni gıran êna ser mianê quli
Desim'i destê devletê nidiyo, hao hozor sera
Qole vêsaneni nêvazeme, lozurgude kuna zere
Aşiri, talanu ser keutê têwerte, mızo, dumano
Pasa vano “roze na roza” hitu-zuai pi a vesveno
Efendi celev ardo têver rusno bazarı Xarpet'i
Hetera goligi barkerdê werdene eskerê hukmati
Lazra vato “tivar bı kerê, çıra barkerê bêre Kışle”
Nêzono, zonê xo bıyo laê dari keyto xo vîle
Vanê “beme meymanê to” biyê rast sonê dewe
Vilê Kışle'de pıra nanê pıra kisenê erzenê ser ra ê

Efendi pir getirmiş, ağabeyine diyor dur
Devletin paşasından “Kürtçe konuşanı sür”
Vali Cemale diyorlar, bizi yerimizden etme
Bu dağlar korunmamız, ayrılma sonumuz olur
Ağalara dar geliyor, Bedro, Sülbüs dağı
Küçük Bertal yüklenir, Hopusu seçer otağı
Balx'ta Bozo çayı, Gemik'te Othitmez dağı
Bir biçimlik ot için engin gönüller kırılır
Qelo tarlası tartışmada köy içten erir
Gemikte arpa yükler, gece evin içine taşır
Sabahına arpa askeri atların yemliği olur
Abdullah Paşa Nazimiye'de aşiretlerin başı dertte
Aşiretler toplanmış beklentileri cumhuriyette
Paşa diyor “istemem ha Dersim'de ağa bey
Pir Sultan'ın beşiğini sallamanız yetmedi mi hey”
Efendi aşiretler sözcüsü ağalaların sözü onda
Diyor “Cumhuriyet gelsin halk burada darda”
Salme, kamçur, harman payı, cebimizin kurdu
Dersim düşkünü talanları açken vurdu
Hiçbirimizin silahı devlete nişan için eğmedi
Jandarma, tahsildarın, yaptığını köpekler yemedi
Padişah gitti paşa geldi, yol yok okuma uzak
Açlık, baskı var, yaralı sırtımıza acep ne sürsek
Dersim'e devlet eli değmemiş bin yıldan beri
Açlık, soygun, istenmiyor bacadan giriyor içeri”
Paşa'ya “gün bugündür” yaşla kuruyu bir yakıyor
Efendi toplanan sürüyü, gönderir Harput pazarına
Askere ezrak kervanını, bir yandan koyar yoluna
“Devlete güven evi yüklen gelin” haberi oğluna
Bilmiyor ki dili kenet olmuş dolanmış boynuna
Diyorlar “köyüne gidelim” der “konuk başüstüne”
Arkadan vuruyorlar atarlar, Kevl de yol üstüne.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

SEY QAJİ (1871-1936)

Asıl adı “Seyid ê Qajî”dir. Civarık Köyü'nün Gemik mezresinde doğdu. Sey Qajî aşiretler arası çekişmelerin, ateşli bir döneminde dünyaya gözlerini açar. Sey Qajî, yörenin ilkel koşullarından, olumsuzluklarından da payına düşeni fazlasıyla alır. Üç yaşında yakalandığı hastalıktan iki gözünün ışığını yitirerek kurtulur.

Dersim'in ateş çemberinde, tek silahı sözü, sazıdır.

Bugün bu yörenin, bir ömüre uzayabilen, yaşam niteliklerini kahramanlık ve hainliklerini ne yapıp ne yapmadıklarını, kültür değerlerini, patlayan birçok silahın yansımaları, acıda olsa en çok Sey Qajî'nin söz ve sazından ediniyoruz. Fizik olarak Aşık Veysel'le kıyaslama olanağı var. İkisinin de göz ışığını aynı hastalıktan yitirir. Aşık Veysel'e devlet sonra müzisyen sanatçılar sahiplendi. Sey Qajîye şu ana dek sahip çıkan, eserlerinden söz eden, Sey Qajî

olarak yöre kültürüne ne yazık çıkan olmadı.. Veysel'den çok eseri var. Buna başka isim altında veya önemli imgelerini çalan var. Yeni kültür ortamında bir çok ağıtımında seslendirenlerin eseri olarak kullanılıyor. Olayları; yörenin ana dili, has deyimleri ile, yalın ve lirik bir anlatımla söze ve saza yansır. Bu yönü ile en çok Mir'lerin, Beylerin, ağalar başka bir deyimle zulüm yapanların kısaca devlet gibi hümedenlerin “bam” tellerini çınlatır. Onların karşıtı olur. Şimşeklerini üstüne çeker. Sey Qajî ana dili dışında dil bilmez. Söylemleri Kurmancinin Dımılı lehçesinin Dersim ağzıdır.

Bir gün bölgenin hakimi. Hüseyin Beyin oğlu Mustafa Bey , 1915 saldırısında Civarığın Balıx mezresine gelir. Kendisine Söylemlerine alındığı (Hain Miro dediği için) Sey Qajî'nin kendisine getirilmesini ister. Bunu duyan Ozan, Haydaran'a kaçarken yolda şöyle seslenir:

“Çeki mara gurete ke kursune medaxı towo
Mı ke dé hiré çeku xain mir ser wate O sa bıvo
(Silahları topladılar bulamadım sıkılacak bir- iki kurşun
Balduğum bir-iki dize sözü siktımsa haline şükür etsin)

Dersim'in bu büyük ozanından söz edişimiz, onun adına derlemeye çalıştığımız deveye kulak bile olmaz. Örnekleediklerimiz O'nu tam tanımaya yetmez. Bunda en büyük etken anadilinin Dersimce olması ve bu dilin devletçe yoketme, asimile edilme dönemine rastlamasıdır. Eserlerinden en çok acı talan hak hukuk olduğu için yok sayılan, yok edilen toplumsal hafızayla birlikte heder olmuş. Bize yansıyan ancak acılı toplum kesininin saz ve sözüne yansıyanların kıvrımlarıdır. Onlarla Sey Qajî ve yaşadığı dönemi anlamaya çalışıyoruz.

Sey Qajî'nin ezgilerinde; gerçek, aksiyon, öğreti, dürüst yaşam ve rehberlik var.
Bunların çoğu bu günün gündeminde sıcaklığını koruduğunu görüyoruz.

**Dünü yarınlara taşıman için Bu dizileri 1915-17
Rus saldırısı döneminde söylediği ileri sürülür.**

**Altı ay, kar altında kapalı kapılar ardında
kalanların,baharı özleyişleri bir başkadır.
Sey Qajî,
güneşli bir bahar günü, değişik yaştakilerin
yaşam sevincinin, tek tek resmini çizer.**

Koka vasi

Vas koka xo ser vezino
Teyr zonê xode waneno
Kamo aslê xo inkar keno
Tozike erzone rêça xo sono
Zere vêsayenê welatê xo
Vera dismenê qar û inato xo
Sare bide mede siru binatê xo
De çip bukuye peru qanatê xo
To ver bi to dima bêro az ê to

Ot kökü

Her ot kökü üstünde biter
Her kuş kendi dilinde öter
Kim ki aslını inkar eder
Çığırını kapar öyle gider
Coşkun memleket severliğin için
Düşmana karşı inançlı çaban için
Başını ver senin olmayan gizi verme
Çırp kolun kanadını tüm gücünce

Usar Ame

Binê birrikano
Binni darrikano
Cefê darkikano
Cefê cenano
Serê no banano
Çefêna hortano
Binê şivingano
Çefê pirikano
Pê ê kıla doano
Çefhe viyvikano

Bahah Geldi

Ormanların içi
Ağaçların dibi
Kızların neşe yeri
Toprak damların üstü
Delikanlıların oyunyeri
Saçakların altı
Ninelerin güneşliği
Yayıkların arkası
Gelinlerin dünyası

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Sey Qaji'nin görmeyen dünyasında; insan, doğanın bir parçası, onunla iç içedir. Sokratımsı soru yanıt eşleşmesinin lirik anlatımıyla da, alışılmışın dışında bir biçimleme sergilemektedir. Sanırsız sözlerin saz tellerinden kulağa ve beyne kolay algılanması amaçlanmış. Sey Qaji'nin doğa ve insanı özdeşleştiği görülüyor.

Asma Gulanê

Nao ame / Serê asma gulano
Çerê malu gau / Waxthe warano
Ondero Mazger / Bahçê tûyano
Talivî dur sonê / Vaxtê ra ano
Raa Ali ya / Waxtê pirino
Ezo hepisu / Kes darê mi nêno
Raa haqde / Keçêkê do nano
Mı vaka belçi / Muhumet Ali esto
Rozê marê / Zuyêra xêre vano
Çı taliv çe raye / Çe pir çe Vairo
Nezonen peyniyede / Marê seveno

Welat I

Welat persena, welatê ceri
Celv amê mîdime, celvê Mazgeri
Çar xortê ma estê, şîye eskeri
Ezu koru çutur şeri, çutur beri
Çênê tedarik bike, sevara şeri
Himmeta haqra, belça peyser béri
Vake pir nao ame, Piri ceri
Di gamu, vervê Pirê xo şeri
Wairê Pirê ceri, rakero çeverê xeri
Pêsê Pirê xo bizeri, şeri peyser béri
Welatê ceri, hiroyo girso
Efendi vano, "Qaji bér kar bê işo
Sêero hepisê Mazgeride ronîşo
Kanun bariyo tede fendu bimişo"
Çikve hepisê Mazgeri ra nişo
Hepis persena, cayê camordano
Cira nadê cılı, pirê aspizu kekeno
Sonde kunrêra, te de mameno
Sodir Vaxtê işo, kes darî ma nêno
Kanun persene, cemat aşiruno kano
Zon bizonê mîsletê asuru camatano
Kanun rîndo, hepis piso

Welat II

Welat rîndo, welat tenê doto
Zalim şîyo, mîsera giran ifade veto
Evrak girêdo, tede heto
Kerdena neqa, karo inato
Comerdi Mira sevato vato
Hako tora osena, işo bebinato
Welat rîndo, welat bê işo
Mahkeme ma nêra Kızılkilise
Gerê mı kerdo ezo bêkeso
Lazı Alê Gulavi vano
"Sey Quaji bekaro be işo
Şêro çağê hepiste ronîşo"
Welet rîndo welet kendo lete
Ustinera şine, Kızılkilise
Estune zere, nêguret ifade
Pileka peri, kerdere niyadake
Haqu torê oseno, teku zu kuruşo
Puyu kor sivinge neqira nişo

Mayıs Ayı

Bahar geldi / Mayıs'ın ilk günleri
Hayvanların otlığı / Yayla yeri
Mazgirt İlçesi / Yol erkan zamanı
Ali'nin yoludur / Pir gerekli
Hapisteyim / Ziyaret etmiyorlar beni
Tanrı lokması / Esirger bir tas ayrıntı
Dedim belki / Muhammet Ali var
Bir gün bize / Bir hayırlısını söylesin
Ne yol ne talip / Ne Pir ne sahip
Bilmiyorum sonunda / Halimiz ne olur?

Memleket I

Memleket, aşağının memleketi
Ardıma geldi, Mazgirt celbi
Dört delikanlı vardı, askere gitti
Görmüyorum, nasıl gitsem nasıl gelsem
Hanım hazırla, erken kalkıp gitmeli
Tanrı izniyle belki dönerim geri
Dediler Pir gelmiş, aşağının Pir'i
Pir'ime karşı birkaç adım gitmeli
Pir'in himmeti açsın uğur kapısını
Pir'immin eteğine el atsam dönerim geri
Aşağının memleketi, büyük geniş
Efendi diyor "Qaji yapmaz bir iş
Gitsin Mazgirt'te olsun hapis
Kanunu ince dale vere öğrensin
Mazgirt hapishanesine ateş düşsün
Hapishane erkeklerin yeri
Açın bakın, yataklar bitli pireli
Akşam yatar, içinde kalınır
Sabah gelmezler görmeye, iş güç vakti
Aşiret cematler eski, kanun yeni
Dil bilsen aşiretlerin meclisi
Kanun iyi, hapislik pis

Memleket II

Memleket iyi memleket biraz öte
Zalim üstüme vermiş ağır ifade
Evrak bağlamış kendisi taraf
Haksız bir iş inata dayalı gaf
Tanrı bana yaptığını yapmış
Tanrı bilir, boşuna bir uğraş
Memleket iyi gereksinimi işe
Mahkeme bu kez Kızılkilise
Suçlar yüklenir kimsesize
Ali'ye Gulavinin oğlu diyor
"Sey Quaji'yi rahatlık sıkıyor
Gitsin hapiste kalsın bir süre"
Memleket iyi, bölünmüş hisse
Kalktım gittim, Kızılkilise
Attılar içeri, almadılar ifade
Cüzdani açtım baktım içine
Tanrı görüyor olan tek kuruş
Haksızın evine konsun baykuş

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Sey Quaji'nin bu renklendirmelerinin; tekranladığı, değiştiği görülür. Yönetimin, hükmedenlerin kötülükleri, ilkel feodal çatışmaları, halkı ve Sey Quaji'yi de kötü etkiler.

Gemikli'ler Civarik'le bütünleşmiş yiğit insanlar. Ne var ki "Köylünün akli tarlasının sınırını aşmaz" sözü tüm yöre halkı için de geçerli. Tarla sınırını zorlayan çatışmalarda Sey Quaji'nin de etkilendiği görülür:

Sey Quaji, ozanlığı yanında Seyit misyonunu da taşır. İçeri atılır görmeyen gözleri ile gidip gelme, parasızlık, yatakların haşarata, ziyaretçisinin olmayışı, O'nun mistik dünyasını sarsar;

"Dedim belki Muhammet Ali var bize hayırlısını söyler" sözlerini dedirtecek kadar zulme isyan eder. Hapishane etrafında şafakla yayılan tuluk sesi, bir tas ayran içme arzusunu nakışlar. Bir karışık ayranın verilmeyişi çıldırtır O'nu. Seyitliğin gerğini düşünür, tanrıya yakarır: "Tanrım sen bilirsin davan olsun" der. İnanişe göre Seyit'lerin bir hikmeti, bir sahibi, etkisi var. Mistizimin bu sihirli çubuğunu bulamıyor, ozanımız: "Ne yol, ne Talip, ne sahip" demekten kendini alamaz. Bu, önce söylediği "Pir'imim eteğine atsam dönerim geri" inancına hep tepkisidir.

Alevi inancı, diğer inançlarda da görüldüğü gibi yoksulluk ve çaresizlik içinde kurtarıcılar aramış. Bunların başında "Hz. Hızır" gelir. Yaşam boyutunda "Bava" denilen keramet sahiplerin varlığı kabul edilmiş. Ziyaretlere bunların isimleri verilmiş ve Dersimde de korunmuştur.

Sultan "Baba", Düzgün "baba", denilen ziyaretler aslında Düzgün "Bava" Sultan "Bava"dır. Bava'lar ip bağlar değişik renkte üç ince ip birbirine sarılır. Gelecek okunur (fal okur), ateşe girme, kaynıyan kazandan et çıkarma. Zerdüşt ve kısmen ateşperestliğe uzanan bir istemde kendini kaybederecisen "tanrı çağırma" yaygın. "Bava"ların Seyit'likle ilgisi var veya yok. Bugünkü "sihirbaz" veya kendini şişleyen, cam yiyen, üstünde araba geçiren vs. dayanıklılığını gösteren "medyum" nitelikli kişisel çaba sahipleridir.

Kureyş'in fırın olayı bunun bir uzantısıdır. Alevi Bektaşî inancında Mürşit, pir rehber gibi yöneticiler "bava"lık yapmaz. Keramet inanç dışı kabul edilmiş. Sultan "bava", "Düzgün bava"ya Düzgün baba, Sultan baba denmesi bir türkçe kolaylığı ve yanlışlıktır. Alevilikte "dedelik" var. "Baba"lık bu çağın "devlet baba" "mafya babası" kavramlarıdır.

Ozanımızın "bava"ya ait dizeleri bu gerçeği pekiştirir.

Bava

Vake Hızır amo şiyu tumê Koeseri
Tümê Koyêseri'ra Hızır meymano
Ez laê ari burusni Koyêseri
Bava Hasenê Dêvrêşi mirê sevano
Ba mide dawa şenu postu keno
Oçi minê sefilra la ê girênêdano
Tersê mi a tersenake haqê mira
O çi binde onca bêçıkce tadano

Bava

Dediler Hızır gelmiş gitmiş Koyeseri'ye
Hızır konuktur Koyeseri tepesine
İnce bir ip göndereyim tepe meclisine
Bava Derviş Hasan baksın halim nice?
Bava düşmüş kurban göğsu postu peşine
Verirsem ancak halime bir ip bağlar
Korkum odurki tanrıdan – karışmam işine
O yine altında parmak sallar

Dersim'lilerin Sahibi Dağlar

Bu yörede her yüksek yer, özellikle dağlar, kutsal kabul edilir. Bu da çoğu kez "Tunceli"ler dağlara tapıyor" yanlışına neden oluyor. Oysa bu kutsal bilme yeni değil. Bu eskiden gelen bir inanç...

Tarih sürecinde yönetimler, Dersim'i kırmış, dışlamış, sahiplenmeyince halk kendine bir "Wair (sahip) aramış, Tanrıya daha yakın diye yükseklerle, dağlara sarılmış...

Dersim'in ünlü ozanı Sey Qaji bu sıcak ilişkinin adlarının şöyle belirler:

Wair

Warê Muxundi ye wairê Bamasurano
"Hevse" dewa Zeve wairê Kureşeno
"Evla'e Goleke" orte Xırancıkano
Kemera "Düzgün Beva" pilê zarano
"Qal-Mem" wairê Karsanano
"Qal-Fer" wairê Arezano
"Çel Bava" serê Heyderano
"Bonê duri bonê Seydano
Gıran (ağır) Bava Serê Balavananu
"Faxır Bava" serê Çarekano
"Sultan Bava" semtê Birmanano
"Sulviso" qız sere Lalano
"Silin Bava" semtê Avdılano
Hudidê Ceğide hevse pilê Hanıkano
"Noxsan Bava" serê Rutano
"Asıl Bava" serê Maskanano
Tercan de "Lazdano"
"Yegirbol wairê Terzenıkano
Koê "Silvisi" serê Xormeçıkano

Sahip

Muhundu sahibi, Mansur'un da sahibidir
Zeve kutsalı Kureşanlının sahibidir
"Evla ê Goleke" Hıranların arasında
"Düzgün Bava" ziyaretlerin en kutsalı
Kal-Mem Karsanan'ların sahibi
Çel Bava Haydaran'ların üstünde
Buher Bava Kalmemlerin semtinde
Uzak evler seydanların evleri
Ağır Bava Balaban'ların üstünde
Fağır Bava Ferçikan'ların üstünde
Bağır Bava Çarekanların semtimde
Sultan Bava Birmanların semtimde
Küçük Sülbüs Lolanların üstünde
Silin Bava Avdelanların semtimde
Kiği sınırı kutsalı Hanıkanların büyüğü
Nağsan Bava Rutanların üstünde
Asıl Bava maskanların üstünde
Tercande ki "Oğulveren" dir
Yegir bol Tercanların sahibi
Sülbüs Dağı Hormekan'lerin üstünde

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Sey Qaji Ozanlığı yanında bir taraftır. Yürekli savaşçıdır. On göbekten bu yana Gemik'te olduğu bilinen Gemik'liler, Sey Qaji ile birlikte "El attım taşına Düzgün Dağı" yerine Haydaran aşiretine el atar, ailesi ile Düzgün Dağı" yerine Haydaran aşiretine sığınır ve ailesi ile orada dokuz yıl kalır. Ozanımızın annesi o zamanlar ölür ve Niksor'da gömülür. İki yıl sonra annesinin kemikleri Gemik'e getirilir.

Aile mezarlığına konur. Şu kadere bakın ki o sıralar Haydaran'da olan Sey Qaji, bulunduğu Xışkulu'da ölür. Cenazesi, Miksorda Bava Seydali'nin evinin karşısında, annesinin boşaltılan mezarına konur. Ölüm tarihi on iki imam orucuna rastladığı için "nasip" denir. "Günah olmasın" diye aynı yerde, yani, Miksorda bırakılır. Halen oradadır.

Hangi yönü ile bakılırsa bakılsın, karşılıklı sürtüşmeler ve üzüntülere birde "kırım" katılır. Dayanki dayanasın... Sey Qaji, kardeşinin dul eşi ile evlenir. Uzun süre Sey Qaji'nin eli ayağı olan İmamê Qaji, Sey Qaji'nin oğulluğudur. O'nu en iyi tanıyandır.

İmame Qaji, bu olumsuzlukları yüreklilikte şöyle açıklar "Gulavi ağalar, bulunmaz yiğit insanlardır. Sofraları açık. Hanedan aile... Bertal Efendi bizi, bizimde de onu şikayet ettiği doğru.. Ama Allah var, eski yazı okumuş sözü dinlenir. Bir yerde, cemaatte oturunca etrafi sarılır. Zevkle, herkes O nu dinlerdi, avukat...

Gemik bozkırı için birbirimize girdik. Gözümüze siyah bez bağlamıştık. Aydınlığı, önümüzü, uzağı göremedik. Sonra biz ne bilecektik ki bu adamlarımızı öldürecekler.. Ancak ne biz, ne onlar hiçbir zaman sapsız kazma olmadık (zengeno bêdim nevime) birbirimizden adam öldürmedik. Bu bizim tesellimiz oldu."

SAİDÊ MI

Bivêso Civrak no çiko
Koy honiko mirê puko
Tike şıya nêsiya
Qom derdê to de helako

Doxtorê mı "kırım" ver biyo
xanê piyê xo ser zuyo
Hewali şıyê peyser amê
Xortê mı Said tey niyo

Doxtorê mı ilacê kulê mı
Urzera bêve le mı
çıra to ez caverdu
kokıma bêkesa zı mı

Sar rê germo, mirê zimistono puko
Kes nêzoneno derdê mı çiko
Ez çutiri to xovira bıkeri
Axve mirovo buko buko

Lazı mı tı kotiya, çıra nına
Tesela ma pêruna fina
Havalê to tı cevarda amê,
Çığera mı tı Qey tey çına

Biye biye nave onca mı ser ceriye
'38 ra dime dirvete biye newiye
Pıyu, lazu, kokımı, gencu
Çığeramı hona zuvini nedi (Zore)
(Zore'nin , oğlu Dr. Sait Kırmızıtoprak
için yaktığı ağrı Azizê Xeli derledi.)

Sait'im Benim

Yanası Civarik bu ne iş
Bahar da yüreğimde fırtına kış
Sen gittin gideli
Sevenlerin derdinde helak olmuş

Doktorum "kırım"dan önce doğdu
Babası ölünce evin tek direği oldu
Birlikte gittiklerin geri geldi
Yiğidim gelmedin sana ne oldu

Doktorum tek ilacım benim
Kalk gel yanıma hasretim
Niçin beni yalnız bıraktın
Kimsesiz yaşlı annemim

Ele bahar, ben kimsesiz tufandayım
Kimse bilmez nedir derdim
Ben nasıl unuturum seni
Yerine ben öleyim oğlum oğlum

Oğlum nerdesin niçin gittin gelmedin
Umudumuzu toptan nerden yitirdin
Seninle gidenler döndü
Yavrum sen nerelerde kaldın

Olan oldu ne geldiyse başıma geldi
'38 dedeşilen yaram yinedeşildi
Bana oğu, yaşlı genç hiç bir zaman
Birlikte yaşam sevincine ermedi
Zöhre (Dr.Sait Kırmızıtoprak'ın annesi)

Dersinden Görüntüler

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Anı ve bir tebessüm...

“Dersimiz Cumhuriyet”

Cumhuriyetin kuruluşu Dersim de Civarik'lileri çok sevindirir. Kurtuluş ümitleri yeşerir. Kaymakamdan okul isterler, yapılmaz. “Yol yapın” derler yapılmaz. Köylü olanakları içinde kazma kürekle “yol çalışmalarına” katılır. Yıllar sürer, okul yapılmayınca, kendileri okul için bir oda ayırır. Bir öğretmen gelir. Cumhuriyetin ne olup olmadığını anlatmaya çalışır. Öğretmen giderken yerine bir vekil bırakır. Civarik'liler öğrendiklerini çalarak, sadan öğrenmeye alışık.

Vekil köyden biri. Eline bir saz alır. Bir sazı da köylülürden birine verir. “Cumhuriyeti” sazla atışarak öğrenmeye çalışırlar. Önce akord...

Öğretmen (Va) der-..cuk cak...

Köylü sorar (Vake)- biz ne olacak?

- Va -Cao pilde veziyo, biyo rast êno
Vake - Nê çiko, çê xirê xo mare beno, ramino, çinino?
Va - Vêsaneni, fequireni, danawe: “cumhuriye” êna:
Vake - Ti vazi, hengazure, sirsi, gaura nire bena?
Va - Ra i, pirdi, virazinê, mektevi benê ra, homete wanena
Vake - Haq kena no koura ma deştu verxe lesnano sekeno?
Va - Kes, kesi bini bêpere nêgurenêno, hukmê cendermi sono
Vake - He u, lao; qerekolde kam kutuku mileti ser raverdano?
Va -Rasteni heqeni mordemini gorariniquleni êna?
Vake -Nê bira paşa ağa beyurapeyra dime mari çı maneno?
Va - Ağa, paşa, mey, ênê zu dose, pêrone ra “vatandaş” vanê
Vake - Hala hala nê; kam nişero ostoru, kam heru dıma sono?
Va - Cini - camordi, homete, sima pêro benê “efendiyê” Welati
Vake - Flankes pê feqiru kaymeke, vetane to êna qiyamete

- Öğretmen dedi: -Başkente kuruldu, köye gelecek
Köylü sordu: -Nedir, ekilir mi, biçilir mi, ne yararı olur bize?
Öğretmen - Cumhuriyet gelecek açlık, yoksulluk, kalmayacak.
Köylü - Diyesin, sabanlara demir uç, boyunduruk olur mu öküze?
Öğretmen - Yollar, köprüler yapılacak, okullar açılacak herkes okuyacak
Köylü - Allah aşkına okumakla, bu dağlardan birine, yol bulur muyuz düze?
Öğretmen - Kimse, kimseyi parasız çalıştıramaz, jandarma etken olmayacak.
Köylü - Hayret; karakollarda kim köpekleri salacak üstümüze?
Öğretmen - Hak, hukuk, hürriyet, eşitlik, doğruluk, insan olma sağlanacak
Köylü - Be kardeş, ağa, paşa beylerden arda, bu işte ne kalır bize?
Öğretmen - Ağa, paşa, bey herkes eşit olacak, hepsine “vatandaş” denecek
Köylü - Hayret, kimler atlara binecek, kimler eşeklerin ardında gidecek?
Öğretmen - Kadın, erkek, siz hepiniz bu memleketin efendisi olacaksınız.
Köylü - Arkadaş; şaka etme fakirlerle, demen o ki; kıyamet kopacak.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

4 Mayıs ve Dersim 38'i Anlamak

4 Mayıs Dersimliler için Kara Gün (ROCA ŞİAWA) anlamına gelir. Bu yüzdende her 4 Mayıs'ta 1937-38'de kırimdan geçirilen atalarının yasını tutarlar.

Resmi ideolojinin Dersime bakışı Osmanlı'dan Cumhuriyet'e hiç değişmemiştir. Konu Dersim olunca payına, "ıslah" "tenkil" "sürgün" düşüyordu. Dersim onlar için hep bir çıban ola gelmiştir. Ve bu çıbanın ameliyat edilerek yok edilmesi gerekiyordu. Tarihler 1937-38 gösterdiğinde Cumhuriyet hükümeti, ataları Osmanlı'dan aldığı miras ile yarım kalan işi, altyapısı önceden hazırlanmış büyük bir kırim ile tamamlamak istiyordu. Kırim öncesi devletin Dersime dönük yaptığı hazırlıklar, meclise sunduğu raporlar, planlı ve kapsamlı bir katliam hazırlığı yaptığını gayet ne gösteriyor.

Dönemin Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey meclise sunduğu raporda şunları belirtmişti. "Okul açmak, yol yapmak, refah sebeplerini sağlayacak fabrikalar kurmak, kendilerini meşgul etmeye yarayan çeşitli sanayi işleri sağlamak, özet olarak yurt sahibi yapmak veya uygarlaştırmak suretiyle ıslaha çalışmak, hayalden başka bir şey değildir." Diyerek bir an önce Cumhuriyet Hükümeti'ne askeri operasyonun, başlatılmasını salık veriyordu.

Hava operasyonunda yer alan Sabiha Gökçen 1956'da Milliyet gazetesinden Halit Kıvanç'a verdiği röportajda "...Canlı ne görürseniz ateş edin emrini almıştık. Asilerin gıdası olan keçileri dahi ateşe tutuyorduk". demişti.

Sadece Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey ve Sabiha Gökçen'nin beyanları bile, katliamın ne derece planlı, ne derece kapsamlı ve ne derece vahşice olduğunu göstermek için yetiyor. Önceden hazırlanan plan, "Dersim'de şakiler isyan etti" gerekçesiyle adım adım hayata geçiriliyordu. Dersim için özel kanunlar, çıkartılmış ve özel mahkemeler kurulmuştu. Dönemin tüm yetkilileri (Mustafa Kemal'de dahil olmak üzere) süreci birlikte örmüş, askeri harekatı planlamış generalleri eliyle hayata geçirmişlerdi. Harekâtla birlikte; On binlerce insan hiçbir sorgu sual edilmeden katliama uğratıldı. Kadın, yaşlı, çocuk ayırımı yapılmadı.

Bir o kadar insan köklerinden, toprağından, inancından kopararak hiç bilmedikleri yerlere sürgüne gönderildi. Özellikle kız çocukları, kafaları kazılarak ailelerinden koparılıp, subay, askere evlatlık ya da besleme olarak verildi. Zulümden kaçarak mağaralara sığınan; kadınlar, yaşlılar, çocuklar kimyasal gazlar kullanılarak katledildi. Dersim'in dağı taşı hiçbir canlı kalmasın diye bombalandı, Berraklığıyla masumiyetin simgesi olan Munzur Nehir'i kan aktı. Mermi pahalı diye insanlar diri diri yakıldı, süngülendi, uçurumlardan atıldı.

Başta Seyit Rıza olmak üzere dersim önderleri idam edildi.

Kanunlar ile Dersim olan ismi Tunceli olarak değiştirildi.

Kısaca zulüm Dersim'de sınır tanımadı. Onlara direnmekten başak çare bırakmadı.

Bu gün Dersim Katliamı İktidar ile Ana muhalefet partisi arasında siyasi çekişmeye alet edilerek bağlamından koparılmaya çalışılsa da 1937-38 Katliamının acısı Dersim'in, toprağında insanında hala tap taze olarak hafızalarda ve yüreklerindeki yerini koruyor. Her 4 Mayıs geldiğinde Dersimliler beyaz kefenlerini giyerek alanlara çıkıyor, atalarına uygulana bu kırimi kınıyor, dünya kamuoyuna anlatmaya çalışıyor. Yarın 4 Mayıs ve yine Dersimliler alanlara çıkacak ve bu katliamı lanetleyecek ve taleplerini dile getirecekler.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e onlarca acı yaşatılmış Dersimliler şimdide kendileri için kutsal olan Munzur nehri üzerine planlanan baraj projeleriyle, ormanları ve doğal yaşamı yok edecek siyanürlü altın projeleriyle aynı 1937-38'deki gibi acılara maruz bırakılmak isteniyor. Bundan 75 yıl önce yaşatılan bu katliam, hala bu gün başbakanın resmi olmayan sözde özrüne rağmen, iktidarı ve muhalefetiyle savunuluyor, birbirlerine siyasi şantaj yapma aracı olarak kullanılıyor.

Hala 1937-38 katliamı anmalarına katıldıkları için, baraj projelerine, siyanürlü altın ayırıştırma çalışmalarına katıldıkları için onlarca insan tutuklu.

Dersimliler devletin resmi özür dilenmesini ve bu mesele ile yüzleşmesini bekliyor.

İkinci 38 olarak gördükleri, Dersim'in yaşam alanlarını, doğasını ve inanç yerlerini sular altında bırakacak olan baraj projelerinin derhal durdurulmasını talep ediyor.

Seyit Rıza ve arkadaşlarının mezar yerlerinin açıklanmasını istiyor.

Döneme ait tüm belgelerin açıklanmasını istiyor.

Evlatlık verilen kız çocuklarının listesinin açıklanmasını talep ediyor.

Dersimliler 4 Mayıs'ta her yıl olduğu gibi bu yılda dünyanın birçok ülkesinde alanlara çıkıldı...

Yazar: Hasan Uluç

DERSİM'DE KIRK GÖZE

DEYLEM VE ZAZALAR

Dersimliler, “Deylemliler” ve “Daylamlılar” olarak anılan Hazar De-nizi'nin güneybatısı ile Tahran'ın kuzeyine düşen bölgede yaşayan bir toplum olarak bilinir. Siyasi anlaşmazlıklar, dış baskılar, iklim koşulları, inanç farklılıkları, ekonomik vb. çeşitli nedenlerle göç eden veya ettirilen bu halkın büyük çoğunluğunun Güneybatı İran'a gidip orada Büveyhoğulları Devleti'ni kuranlar oldukları görüşü yaygındır. Öte yandan Goranlıların da yine Deylemliler olduğu anlaşılmaktadır. Deylemliler, bölgedeki işgal ve gelişmelerden sonra bu bölgeyi de terk ederek Fırat, Murat(Dicle) nehirleri ve Dersim bölgesine 933-1055 yıllarında yerleşirler. Bölgenin yerli halkıyla kaynaşarak bugünkü Dersim halkını oluştururlar.

Yine Dersimliler'in atalarının Deylemliler olduğu ve Dersim'de konuşulan Zazaca (Dimili) Dersimcenin bir Kürt lehçesi olmadığı, Zazaca'nın Hint-Avrupa dil kümesinin Doğu Grubu'na dahil olduğu ve İrani dillerinin kuzeybatı sınıflandırması içinde yer aldığı görüşü bazı batılı bilim adamları tarafından desteklenmektedir.

Dersimliler tarih boyunca kendi kimliklerinden ödün vermeden onurla direnmişlerdir. Türk ve Kürt olmadıklarını inceleyen ciddi bilim-adamlarından Kürdolojinin babası sayılan Prof. V. Minorsky, Susani, Haddank, O. Man, David Mc Kenzie, Prof, Goiche Kojima gibi otoriter bilimadamlarının ortak görüşü Zazaların Kürt olmadıklarını ve Zazaca'nın da Kürtçe'nin bir lehçesi olmadığını belirtmektedirler. Zazaların önemli bir kesimi bugün Kürt kimliğini benimsemişlerdir. Dillerinin Kürtçe'den farklı olmasının ve kökenlerinin Kürt olmamasına rağmen Osmanlı Devleti döneminden günümüze kadarki süreçte devlet ve toplum Zazaları Kürt olarak tanımlamışlardır. Toplumsal ve devletsel ilişkiler Zazaları Kürtlüğe ve Türklüğe empoze ederek veya Türklüğün ve Kürtlüğün üst kimliğini benimsemişlerdir. Zazaları Kürt ve Türk kimliğine iten, devletin etik bakışı ve bu doğrultudaki tavırları neden olmuştur. Zazaların önemli bir kesimi de duyarlı bir şekilde kendi öz kimliğini savunmuştur.

Bu konunun en yetkin uzmanları kabul edilen Prof. V. Minorsky, Susani, Haddank, O. Man, David Mc Kenzie, Prof, Goiche Kojima, W.B. Loocwood, T.M. Jhonstone, Hollandalı araştırmacı M.V. Brunessen gibi bilimadamları Zazaca'yı ayrı bir dil olarak sınıflandırmaktadırlar. Değişik araştırmacıların tespitlerinden de anlaşıldığı gibi Dersimlilerin farklı bir halk olduğu belirtilmektedir. Konunun uzmanı ciddi araştırmacılar ise Dersimlilerin Kürt olmadığını savunurlar. Polbius ise Medlerin Kuzey komşuları olan Deylemlilerden söz ederek onların bugünkü Zazaların ataları olduğunu ifade ediyor. Ingvar Sbruberg; Zazaların ayrı bir halk olduğunu belirtir.

Terry Leynn Toodd; Dimilce'den hareketle Zazaların ayrı bir halk olduğunu belirtir. Bugün de Zazalar diğer halklarla eş değer olarak kendi kimliklerini muhafaza etmektedirler. M.Ö.VI. yy'da Dersim ve çevresi, Dimili dilini konuşan coğrafya anlamında “Dilaman” olarak biliniyordu. Dilaman, Part egemenliğinin sürdüğü M.Ö. 247-M.S.226 yılları arasında yarı ya da tam bağımsız bir krallık durumundaydı ve 30 yıl boyunca Part Federasyonu'nun bir üyesi olarak kaldı.

M.Ö. VI. yüzyıldan M.S. IV. ve V. yüzyıllar arasında kalan yaklaşık 1000 yıllık süreçte bugünkü Kirmançlar-Zazaların oturduğu coğrafya Dilaman (Deylem) adını taşıyordu. Günümüzde ise İran'ın Kuzeydoğu Eyaleti Kuzey Horasan, Mazendaran, Rast, Gibal, Gilan, Teberistan, Chalus, Kalar, Enzeli, Varemın, Lahican, Siya, Kal, Koh, Pir, Pulur, Fumen, Gerekerd, Bar, Tufem, Rud-sa Muvaz, Leseneşar, Kohaman, Hasan Rud, Astara, Vajagali, Emurluh, Rahmandabat, Harfajan, Pankuh, Hesın Beg ile Hazar Denizi arasında kalan bölge Dey-laman(Dilaman) Gilan adıyla anılmaktadır. (1358-1590)

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Minorsky M.Ö. X. yüzyılda Hazar Denizi'nin dağlık bölgelerine inen son İran kabilelerinin batıya doğru yöneldiklerini belirtir. Ancak bu kabileler karşılığında Kürtleri bulurlar. Bunların kullandıkları sözcükler Deylemlilerin kullandıkları sözcüklerden farklıdır. Belki de Deylemliler, Kürtlerin arasına karışıp Kuzey Mezopotamya bölgesine yerleşen Zazaların atalarıdır.

Terry Leynn Zodd, Dimilice'den hareketle Zazaların ayrı bir halk olduğunu belirtmektedir. Benzer biçimde İngvar Savnberg de araştır-maları sonunda Zazalar'ın ayrı bir halk olduğu kanısına varır.

İslami Fetihler Döneminde Deylem

Halife Ömer devrinde Ahnaf komutasındaki Arap ordusu Horasan (Khurasan) yöresini aldı. Sasani Şahi III.Yezdigirt'i yenilgiye uğrat-masıyla Sasani varlığı sona erdi ve İran Devleti ortadan kaldırıldı.

VII. yüzyılda Horasan, Harizm ve Semerkant bölgelerinde bir dizi direniş oldu. Kutabye bin Müslim Al Bahil, Haccac bin Yusuf, Yezid bin Muhallab gibi komutanlar yörede kimi fetihler gerçekleştirdi. Rüstem Behrem'in amcası Deyleman ve Horasan bölgelerini egemenliği altına aldı. Kadiriye çevresinde(642) 4000 kişilik Deyleman halkı İslamiyeti kabul etmek zorunda kaldı. Daha sonra Deylemanlılar Celula bölgesinde Araplarla beraber Küfe askerlerine karşı savaştılar. 873 yılında çoğu Zerdüşt olan Deyleman halkı, Hasan bin Zeyd'in yardımıyla İslamiyeti kabul ettiler.

Buna rağmen Alevi önderleri her zaman Deylem'e yardımcı oldular ve koruyuculuğunu üstlendiler. 825 ten 1058 e kadar Deyleman bölgesi Alevi önder Castaniyan tarafından yönetildi.

912 yılında ise Hasan bin Ali, Alevi aşiretlerini Hazar Denizi kıyısına yerleştirdi. Taberistan ve Deylemistan halkının çoğu İslam dinine gir-di.

Kangariler ile akraba olan Salariler 942 yılından başlayarak Selçuk-lular zamanına kadar Azerbaycan'da hüküm sürdü. Ancak Deylemliler'in kurduğu devletlerin en önemlisi, Bağdat'ı fetheden ve 12 gün sonra Halife Ali Mustakfi'yi tahttan indiren Beveyhoğullarının kurmuş olduğu devletti.(932-1056)

Ayrıca Deylem'de Hicret'in başlangıcından IV. hicriye kadar Alevi boylarından Albuve(931-1065), Ziyarhandaniler(931-1078), Veshve-tan, Almakan, Benkak gibi soylar Deylemistan'ı yarı bağımsız yönettiler(865-1005)

Hz. Ali'nin kardeşi cafer soyundan Yahya bin Abdullah, Kerbelâ'daki katliamdan kurtulduktan sonra Deyleman'a kaçtı. Horasan ve Teberistan'da yaklaşık 1000 kişilik bir kuvvet toplayan Yahya bin Abdullah Deylemistan'a girince Deylem hükümdarı Castaniyan kendisine kucak açtı(825-1058). Bölgeyi siyasi ve dini çalışmalarının merkezi durumuna getiren Yahya bin Abdullah, ünlü din bilginlerinin desteğini alarak Abbasilere başkaktı. Öldürülünce yerine El Hasan bin Zeyd geçti. Zeyd Rey şehrini terk etti ve Taberistan'a yerleşti. Bölgedeki Hz. Ali taraftarları Hasan Bin Zeyd'i davet ederek Hasan bin Ali'nin önderliğinde Abbasi baskısına karşı ayaklandılar. Ayaklanma başarı ile sonuçlandı ve Hasan bin Zeyd Deylemistan'da 20 yıl padişahlık yaptı. Ölümünden sonra Seyd Mehmet bin Zeyd başa geçti ve 16 yıl Deylem Gilan'da padişahlık görevini yürüttü, inanç hizmetlisi olarak bölgede Alevi liği yaymaya çalıştı. Bu dönemde Deylemlilerin çoğu Caferi Sadık mezhebini kabul etti(917-920). X. yüzyılın ilk yarısında Deyleman'dan batıya göç eden Deylemliler, yüzyılın ikinci yarısında Abbasileri devirip Deylem, Azerbaycan, Dicle ve Fırat kıyılarında ve bu bölgeleri Hazar Denizi'ne bağlayan yörelerde kimi devletler kurdular.

Abbasi halifesini temsilen Mehmet bin Saluk Amor'a gelerek Taberistan'da padişahlığını ilan etti. Mehmet bin Saluk'un ölümünden sonra Alevi önderleri Gilan-Deyleman topraklarını genişletmek için başta Horasan olmak üzere çevredeki ülkeleri kendilerine bağlayarak bağımsız devletler kurdular.

Moğol hükümdarı Cengiz Han İran'ı ele geçirdikten sonra Gilan üzerine sefer düzenledi. Bölge dağlık olduğundan egemenlik kuramadı. Ancak Moğol saldırıları süreklilik gösterince bölge güçleri zayıfladı. Moğol güçlerinin karşısında daha fazla direnemeyeceğini anlayan Deyleman-Gilan halkının bir bölümü önce Kuzey Horasan'a çekildi. Sonra Dersim-Sivas yöresine gelip yerleşti.(1223-1258).

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Deylem halkının bir kısmı da Selçuklu hükümdarı Tuğrul bey 1055 yılında Büveyhoğulları devletini ortadan kaldırdı. Bunun üzerine Deylemliler yavaş yavaş yerli halkla karıştı ve önemli bir kısmı da batıya göç ederek Dersim-Fırat ve Dicle yörelerine kaydı. 1256 yılında Deylemlilerin son kalesi Alamut'un Moğol hükümdarı Hülâgu han tarafından alınması bu halkın güçlerini büsbütün zayıflattı; izleyen süreçte Deylemistan küçük beyliklere ayrıldı. Ardından Gilan, Karlayalılar'ın eline geçti. Geri kalan Deylemliler Giller'e karıştı ve Deylem adı ortadan kalktı. Yerine Gilan adı egemen oldu.

Sonuç olarak bölgede yaşayan Kürtler'den ayrı tarihi, kültürü, dili inançları, örfü, âdet ve alışkanlıkları olan bugün Horasan coğrafyasında yaşayan Deylemliler'le Dersimlilerin ortak paydaları bulunduğu ve örtüştüğünü 2000 yılında Deyleman'a yaptığım alan çalışmasında tanık oldum. Bugün Dersim halkı deyince 126 aşiretten ve boydan oluşan alışkanlıklarının ortak paydasında buluşan Deylem-Gilan'da yaklaşık 2.5 milyon, Türkiye'de ise 4.5 milyon Deylem-Gilan kökenli halk anlaşılır. Dersimliler 700-1258 yılları arasında çeşitli nedenlerle Deyleman'dan göç ederek Dersim, Bingöl, Sivas, Malatya, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Siverek, Muş, Varto ve Adıyaman bölgelerine yerleştiklerini ve atalarının Deylemliler olduğu gerçeğini bir kez daha gözledim. Var olan bulgu ve veriler de bunu doğrulamaktadır.

Geçen sene, hem arşiv hem de sözlü derlemelere dayalı olarak yaptığım ve Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan çalışmada özetle şunları ileri sürülmüştü;

1. Der-sim Sancağı, adını bölgede yaşayan "Desim(li)" Aşiretinden almıştır. Bu Aşiretin 1518 tarihli kayıtlarda, Kızılkilise civarındaki dokuz köyde yaşadığı ve Müslüman diye kaydedildiği görülmektedir.
2. "Der-sim" adındaki "r" harfinin, 1847-48 yıllarında Sancak kurulduğunda katiplerin yanlış okuması ve yazması sonucu (Arapça harflerdeki "vav" ile "dal" harfinin ve "dal" ile "r" harfinin benzemesi sonucu) Desim'e eklendiği görülmektedir.
3. O günden itibaren resmîyette DeRsim kullanılırken, halk arasında DeSim kullanılmagelmiştir.
4. Kuziçan(Pülümür), Çarsancak(Akpazar), Pertek, Çemişgezek, Ovacık ve Erzincanın Koçgiri gibi bazı ilçelerinin Dersim Sancağı'na bağlanması 1848 yılında olmuş ve bu tamamen idari ve mali ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. Yoksa 1848 öncesi bu saydığımız yerlere kesinlikle Dersim(Desim) denilmiyordu. Bu yönde hiçbir bulguya sahip değiliz. Yabancılar ve Osmanlı Özellikle Ovacık-Halbori-Demenan-Haydaran bölgesine "Ducik/Tujik Ekradı" diyordu. Desimli ve Şih Hasanlı aşiretlerini ise "Ducik Yurdu"nda yaşayan iki aşiret boyu olarak tanımlıyordu.
5. Der-sim adının Gümüş kapı manasına geldiği, tamamen tahmini ve zorlama ama yanlış bir yorumdur. Desim bir aşiret ismidir ama bu ismin bir şahıs ismi mi yoksa başka bir şeyin ismi mi olduğu yönünde elimizde kesin bir bilgi yoktur. Araştırmalar devam etmektedir.
6. Sonuç; Desim adı bir aşiret(ler) adı ama Dersim adı ise 1848'den itibaren daha geniş bir coğrafyayı idari bakımdan tanımlayan bir isim olduğu için, bu ismin bundan böyle de kullanılmasında, kulağa da daha hoş gelmesi ve alışılmış bir isim olması bakımından bir sakınca olmamalıdır. Yeter ki ismin nereden ve nasıl kaynaklandığını bilelim.

Şimdi Fırka-i İslahiye Komandanı Ferik Fazıl Paşa'nın 1880 tarihli bir raporundan bazı alıntılar yapacağım. Bakınız Fazıl Paşa nasıl da benim iddiamı destekleyen şeyler söylemiş.

"Esasen Dersim diye (o dönemde artık "r" kullanıldığı için Fazıl Paşa da DeRsim demektedir) adlandırılan bölge, Mazgirt'in bir kısmı yani Pah ve Kızılkilise ve Koeseri(Kır mızıköprü) ve Kutuderesi(Darboğaz) ve Dere Nahiyesi ile Hıran tarafının bir kısmından ibaret olup, bu arada yaşayan ahaliye de Dersimli denilir.

Kızılkilise ve Pah mevki Dersim'in ciğergahı demek olup... , Kızılkilise'de komandan olan Kaymakam Mehmet Şevki Bey, bir hamam yaptırmış ve bir de cami yapımını tasarlamıştır.

Hozat kazası da Dersim gibi bir çok aşiretlerle bölünmüştür. Ama ahlaken Dersimlilere benzemeyip daha medenidirler. Hemen hepsi Türkçe bilir. Ovacık ciheti bile Dersimle bitişik olduğundan bunlar da Dersimli diye anılır. Esas şekavet eden Ovacıklılardır. Bunlar azınlıkta olup elli altmış kadar baldırı çıplak bu kadar edepsizlik ve şakilik etmektedir. Ama buralarda bir adet olmuş ki o da bir yerde bir hırsızlık soygun olsa hemen adı Dersimli olmaktadır. Kiğı, Palu Çarsancak kazalarında bir çok vukuat olup sonuçta bunlar da Dersimlilere isnat edilir.

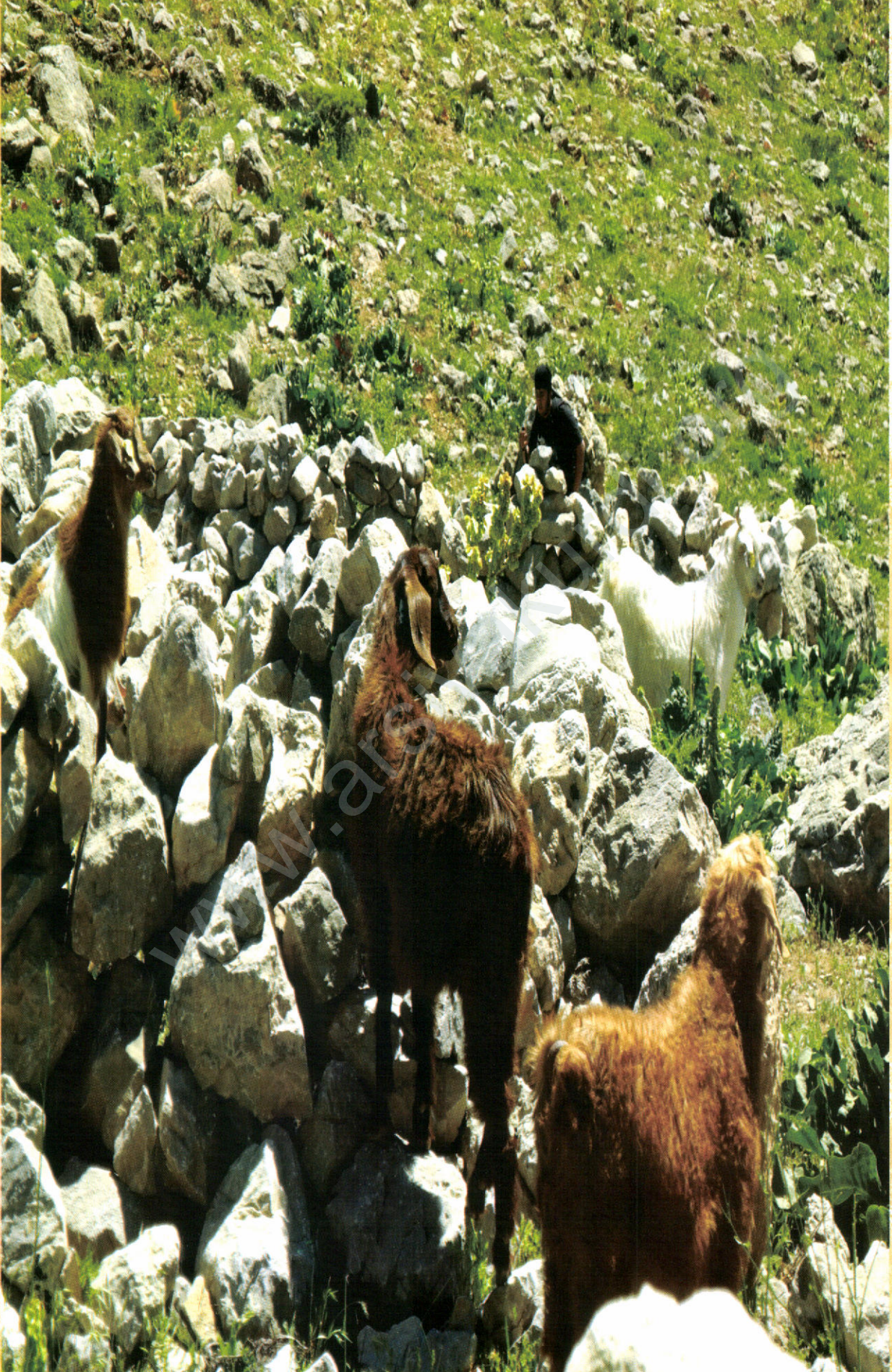
Mazgirt , Çarsancak, Ovacık ve Kuziçan ve Çemişgezek kazalarından bir Dersim Mutasarrıflığı teşkil edilsin ve merkezi de Pah veya Kızılkilise olsun.

DERSİM'DE KIRK GÖZE
Dersim'den Manzaralar

tıram fotoğraf kulübü

GÖKHAN TÜNEY

DERSİM'DE KIRK GÖZE

SERKAN ÇETİN

‘‘Bir kadın yeryüzünü ayaklarıyla tutuyor, yoksa gökyüzüne düşecek tüm coğrafya...’’

Sınırlar kırmızı, sınırlar keskin. Senle aramdaki şehirlerin sınırları kan kırmızı...

Bir yazar yazmıştı yıllar önce böyle bir hikâyeyi. Ben buradayım. Sen hangi sayfadasın bilmiyorum. Rüzgâr esiyordu ve sayfalar savruluyordu sürekli. Sonunda bitti hikâyeye biz kavuşamadık. Bu tür hikâyeler yazarın istediği gibi de bitmez zaten.

Bir şey sona erecekmiş gibi oturdum ve bir sigara yaktım Munzur nehrinin kıyısında. Beynime saplanmış bir kıymık parçası vardı sanki. Onu oradan çıkarmak için uğraşmaya başladım. Birden düşüncelerim kanamaya başladı. Midemde bir boşluk hissettim. Göğüs kafesimde ise muazzam bir ağırlık. Bu duygu tanıdık. Adı dilimin ucunda ama söyleyemiyorum. Bir yüz gülümsüyor bilinçaltımın en uzak köşesinden. Kesinlikle bu o olmalı. Neredeyse unutulmuş bir duygu gün yüzüne çıkıyor.

Neden şimdi?

Nedenleri sıralamak aslında kolaydır. Asıl önemli olan hangi nedenin sizi hangi sonuca götüreceğidir. Biraz düşününce bana hak vereceksin eminim. Hayatını tam düzene oturttuğuna inandığın anda ortaya çıkar bir anda bu duygu. Örnekler çoğaltılabilir. Sen de bu duygunun yarattığı iklimi yaşa dın büyük ihtimalle.

O mesela bir buz prensesi gibi duruyor karşımda. Elinde buzdan bir asa, kafasında buzdan bir taç ve bakışları bunu kesecek kadar keskin. Saçları tüm dünya ağaçlarını samış sanki. Oksijen yavaş yavaş tükeniyor. Nefes alamıyorum. Damarların içinde güneşler akıyor ama sana yaklaşmaya çalıştığım her an güneşlerim sönüyor. Donuyorum. Ölümün soğuğu sararken dört bir yanımı sana baka baka uzaklaşıyorum.

‘‘Dağların yücesinde yaşanır sevdalar susar bütün yürekler...’’

Sokak lambaları bir kadının boynuna dizilmiş inci taneleri gibi görünüyor. Şehrin biraz dışında yüksek bir tepede oturmuş ve bu manzarayı seyrediyordum. Sonra insanların neden sürekli daha yüksek binalar yapmaya çalıştığını anladım. Hiç kimse başlangıçta yüksekte değildi. Ne ben, ne o ne de tanrı... Yeni yükseklikler arıyordu insan. İçine düştüğü dipsiz kuyunun içindeki yükseklikler.

Tüm bu arayışlar sessizlik içinde yavaşça yapıldı. Sessizlik çok önemli bu hususta. Bir devrim sessizce olmalı. Tüm devrimler sessizce olmalı. Aşklar sessizce olmalı. Sevişmeler sessizce olmalı. Sinemalar sessiz olmalı. Müzikler sessiz olmalı. Ölümler sessiz. Sessizlik yürek dilidir. Yürekler sevdaya dildir. Diller sevdaya susar. Yere döşeli bir mayındır aşk. Basarsın üzerine bazen, farkında değildir.

Zihnim mayın tarlası. Sen gidiyorsun, peşi sıra kelebekler uçuyor zihnime. Mayına konuyor kelebekler, patlıyor düşüncelerim.

Sigaramın parmak aralarımı yakmasıyla kendime geldim. Sen gelmedin. Yanlış yerde bekliyorum belki de seni...

Özgür Başaran

Seni tanıyorum ali. Yağmur sonrası gökyüzü renkleriyle düştün yollara. İsyanına sarıp sarmaladığın düşlerine üşüştü bir gece karanlığı. Sen yendin gülümseyen resminle karanlığı... Seni tanıyorum mehmet. Cüretin can kokuyordu kavganda. Kavgan halk içindi, senin yüreğin kazandı, halk kazandı... Seni tanıyorum abdullah, bir ışık gördün nihayet, bir ülke ayaktaydı, duramazdın, duramadın. Yorgunluğuna bile isyan eden mücadele ruh'u kuşanmıştı bedenini. Dünyada adalet için ölümsüzleştin, güneşe gömüldün... Seni tanıyorum ethem. Ankara ayazından, ankara sığından ve her mevsime savurduğun gülümsemenden. Güzel olan herşeye yoldaş oldun. Seni unutmayacağız, sizi unutmayacağız...

Dersimden Görüntüler

DERSİM'DE KIRK GÖZE

DERSİM'de MADEN İŞLETMECİLİĞİNE NEDEN KARŞI ÇIKMALIYIZ...!

Ovacık'ın Biçin, Cevzlidere, Kızilveran, Kızılçayır, Birman ve çivar köylerinde başlayan maden arama ve sondajlama faaliyetleri son hızla devam etmektedir, geçen günlerde Hanuşağı, Cevzlidere, Topuzlu gibi köylere gelen Şirket yöneticileri çalışacak personel talebinde bulunmuş ve bundan da anlaşılacağı üzere tesis kurma/işletme aşamasına gelmiştir.

Dersim' in büyük bir bölümü AKP hükümeti tarafından çıkarılan yasalarla uluslararası maden firması olan Rio-Tinto ve yerli uzantılarına/işbirlikçilerine bırakılmıştır. Rio-Tinto Şirketine karşı hiçbir olumlu beyanat veya hissiyat taşınmaz **çünkü**;

Afyon ve eroin satışı ile para kazanan, ILO(Uluslararası Çalışma Örgütü) sözleşmesine hiçbir zaman uymayan, çocuk işçi çalıştıran, Irkçı-faşizan hükümetlere verdiği destek ile savaşları körükleyen ve çevreye verdiği felaketlerle anılan bir firmadır.

*Ülkemizde; Balya/ Balıkesir, Eşme/Uşak, Tavşanlı/Kütahya, İliç/Erzincan gibi yörelerde Altın, Bakır, Bor, Krom, gibi madenleri çıkarırken Siyanür ve Arsenik gibi zehirli kimyasalları doğaya yaymakta, geri dönülemez çevre felaketlerine neden olmaktadır.

*İçtiğimiz suyun, soluduğumuz havanın zehirlenmemesi için maden şirketlerinin bölgeyi terk etmesi olmazsa olmazımızdır. Bölgemizin Doğal güzelliklerinden olan, su kaynakları, bitki örtüsü, canlı çeşitliliği, Dağlar ve bizi, biz eden köklerimiz/inançlarımız tehlike altındadır. **Bu sebeple**;

*Davalar açılıp, Hukuk mücadelesine başlanmalı, Mahkeme kararları ile de İnsan ve Çevre sağlığına verdiği zarar tescil edilmeli,

* Çevreye duyarlı olan her kesim ve birey ile ortaklaşma sağlanıp, Şirketin yöremizdeki faaliyetleri engellenmeli

* Köylüler tarafından bu Şirkete arazi/tarla gibi taşınmazlarının satışı yapılmamalı, geçmişte satılanlar hileli satış/çevre sağlığı gibi gerekçelerle satışın iptali davası açılmalı

*Rio Tinto ve uzantılarının ayrıca yöremizdeki işlerini yapan köylülerimizin: yeme-içme gibi insanı gereksinimleri de dahil olmak üzere, barınma, giyinme gibi ihtiyaçları karşılanmamalıdır.

* Maden arama ve çıkartma bölgesindeki köylere acilen geri dönüş sağlanmalı (gerekirse İMECE usulü gibi evler onarılıp yaşanabilir duruma getirilmeli) insansızlaştırmanın önünü geçilmelidir.

* Köysel Dönüşüm adı altında başlatılan rant, talan ve köyleri(insanları) belirlenen alanlarda toplama projeleri boşa çıkarmalıyız. 65-100m2 arası ev sahibi olacağım diye borçlanıp köyünü, tarlanı/arazini terk etme. Köysel Dönüşüm Projesinin ana sebebi: İnsanımız Doğa katliamına karşı direngenliğinin kırılması ve Dağlarımızın Ovalarımız, Sularımız ve Kutsal Yerlerimiz Yok edilirken seyirci kalmamızı sağlamaktır.

Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi.

Adına Ovacık Ziyaret Köy Dernek Başkanı Ali ALDOĞAN

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'de Maden İşletmeciliği ve Çevresel Sorunları

Çevremiz, HES (Hidro Elektrik Santrali) RES (Rüzgar Enerjisi Santralleri) Baraj, Termik Santral, Çimento Tesisi, Krom, Bakır ve Altın gibi işletmelerin verdiği zararlarla karşı karşıya bulunmaktadır.

Bu Tesislerin çevreye verdiği zararlara her geçen gün yenileri eklenmekte ve yeni bulgularla buna da mı sebep oluyor/bununda mı sebebi bu denmektedir. Bu nedenle kendi aralarında kıyaslanma yapılmamalı ve kendi özelliğinde değerlendirildiğinde kıyamet etkisinden bahsedilmektedir. Bu yazımızın konusu Altın işletmeciliğinin çevreye verdiği zararlar olduğundan her biri birbirinden yıkıcı olan HES, RES,vb Santralleri değinilmeyecektir.

DOGAL KAYNAK: Milyonlarca yıl öncesine ait hayvan, bitki vb jeolojik süreçlerden geçerek fosilleşmesi sonucu oluşmaktadır. Altın, ortalama 35 Km. kalınlığına sahip yer kabuğunda en az bulunan elementlerden biridir, yer kabuğunda ortalama 0,0035 gr/ton düzeyindedir. Altın doğada az ama hemen-hemen katıksız, rengi ve parlaklığı göz alıcı, işlenmesi kolay, havadan ve sudan etkilenmeyen parlaklığını yitirmeyen bir madde olarak bulunur.

Altın 3 şekilde elde edilir: Altın Cevherinden 1.(inci) kaynak olarak,Bakır termal metal gibi diğer maddelerin yan ürünü olarak ve hurdalardan.

Altın Üretim Yöntemleri :Amalgamasyon yöntemi : Altın ve gümüş ihtiva eden öğütülmüş cevherlerden civa yardımı ile altın ve gümüşün civa içerisi ne alınması işlemidir. Bu işlemden sonra bir yandan civa tekrar kazanılır; diğer yandan kıymetli metaller elde edilir. zahmetli ve maliyetli olduğundan ülkemizde kullanılmamaktadır. Klorlama Yöntemi: Yıkama yolu ile kayadan ayrılan Altın'ın karışım ile bir potada eritilerek üzerinden Klor gazı geçirilmesi ile uygulanır ve bir kısım gazın buharlaşması kaçınılmazdır. Siyanürleme Yöntemi: Altın içeren kaya yüzeylerinin ısıtılması ve üzerine su atılarak ani soğutulması veya dinamitlenmesi ile kaya parçalanır. Siyanürlü suda yüzdürülme yöntemi ile kaya kumlarının uzaklaştırılması ile uygulanır. Birçok sulu çözeltilen etkilenmeyen altının havalandırılmış siyanürlü çözeltide çözülür. Siyanürleme öncesinde tesis suyuındaki bikarbonatların çözüldürülür, ferrus , demir tozları. magnezyum sülfat gibi asidik bileşikler nötrleştirilir, bu işlem yığın(dev çukurlar) veya tank içinde yapılır, madende kullanılan su yeraltı sularından temin edilir, dönüşümlü kullanılır, atık depolama havuzlarında depolanır ve yüzey suyu ile deşarj edilir. bu zehirli suların yeraltı veya dere nehir gibi su kaynaklarına sızması önlenemez.

ATIKLAR:

SIYANÜRLÜ SU :Salınan veya sızan bu sular hem yer altı sularını hemde dere, baraj, göl, deniz gibi su stoklarını zehirler ve bu sulara yaşayan canlı türleri ya ölür yada besin zincir döngüsünde diğer canlıların ölümcül hastalıklara yakalanmasına neden olur.

KULLANILAMAZ/DÖNÜŞTÜRÜLEMEZ SIYANÜR SOLÜSYONLARI: İşlem sırasında oluşan ve tesis kapansa bile kalan Solüsyonlar yani serbest siyanür(siyanür, bakır, demir, nikel, çinko, arsenik, kurşun vb kaya ve suda bulunan elementler) doğada yok edilemez, diğer canlılara geçer örnek: 1930 yılında yapılan ve kurşun işletilen Balıkesir-Balya tesisi kapatılmasına rağmen zehirli gaz ve kimyasallarla canlı hayatını olumsuz etkilemeye devam etmektedir.

AÇIK ATMOSFERDE YAPILAN ÇALIŞMALAR: Açık havada yapılan siyanürleme işleminde gazların havaya yayılması kaçınılmazdır Havaya karışan bu HCN gazı kilometrelerce uzaklara ulaşarak canlıların zehirlenmesine neden olur, ayrıca kayalara vurularak kavadaki arsenik gazı gibi zehirli gazları da acığa çıkarır

DERSİM'DE KIRK GÖZE

- *Ülkemizde; Balya/ Balıkesir, Eşme/Uşak, Tavşanlı/Kütahya, İliç/Erzincan gibi yörelerde Altın, Bakır, Bor, Krom, gibi madenleri çıkarırken Siyanür ve Arsenik gibi zehirli kimyasalları doğaya yaymakta, geri dönülemez çevre felaketlerine neden olmaktadır.*İçtiğimiz suyun, soluduğumuz havanın zehirlenmemesi için maden şirketlerinin bölgeyi terk etmesi olmazsa olmazımızdır. Bölgemizin Doğal güzelliklerinden olan, su kaynakları, bitki örtüsü, canlı çeşitliliği, Dağlar ve bizi, biz eden köklerimiz/inançlarımız tehlike altındadır. **Bu sebeple;**
 - *Davalar açılıp, Hukuk mücadelesine başlanmalı, Mahkeme kararları ile de İnsan ve Çevre sağlığına verdiği zarar tescil edilmeli,
 - * Çevreye duyarlı olan her kesim ve birey ile ortaklaşma sağlanıp, Şirketin yöremizdeki faaliyetleri engellenmeli
 - *Köylüler tarafından bu Şirkete arazi/tarla gibi taşınmazların satışı yapılmamalı, geçmişte satılanlar hileli satış/çevre sağlığı gibi gerekçelerle satışın iptali davası açılmalı
 - *Rio Tinto ve uzantılarının ayrıca yöremizdeki işlerini yapan köylülerimizin: yeme-içme gibi insanı gereksinimleri de dahil olmak üzere, barınma, giyinme gibi ihtiyaçları karşılanmamalıdır.
 - *Maden arama ve çıkartma bölgesindeki köylerimize acilen geri dönüş sağlanmalı (gerekirse İMECE usulü gibi evler onarılıp yaşanabilir duruma getirilmeli) insansızlaştırmanın önünü geçilmelidir.
 - *Köysel Dönüşüm adı altında başlatılan rant, talan ve köylere(insanları) belirlenen alanlarda toplama projeleri boşa çıkarmalıyız. 65-100m2 arası ev sahibi olacağım diye borçlanıp köyünü, tarlanı/arazini terk etme. Köysel Dönüşüm Projesinin ana sebebi: İnsanımız Doğa katliamına karşı direngenliğinin kırılması ve Dağlarımızın Ovalarımız, Sularımız ve Kutsal Yerlerimiz Yok edilirken seyirci kalmamızı sağlamaktır.
- Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi.**

Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi

Dersim ve çevresinde faaliyet gösteren maden şirketlerine karşı Ne yapacağımızı/ yapmamız gerekeni birlikte belirlemek için
Sensiz 1(bir) eksiyiz.

Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi

Dersim ve çevresinde faaliyet gösteren maden şirketlerine karşı Ne yapacağımızı/ yapmamız gerekeni birlikte belirlemek için
Sensiz 1(bir) eksiyiz.

Siyanüre Karşı Dersim Platformu Girişimi

Dersim ve çevresinde faaliyet gösteren maden şirketlerine karşı Ne yapacağımızı/ yapmamız gerekeni birlikte belirlemek için
Sensiz 1(bir) eksiyiz.)

Toplantı Yeri: Munzur Çevre Derneği

Şark Kahvesi Okmeydanı/İstanbul GSM: 0536 8770103/0533 4879874

DERSİM'DE KIRK GÖZE

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dünyada Yaşanmış Bazı Felaketler:

*1965 Güney Amerika-Şili de 14 atık barajın 10 da deprem sonrası çatlak tespit edildi ve çevrede tamamıyla boşaltıldı, yüzlerce insan öldü

*1972 Batı Virjinya ABD yoğun yağmur sonucu atık barajı çöktü baraj sularının aktığı alanlarda bitki bile yetişmiyor

*1984 Yeni Gine 2100m lik dağ traşlandı, yoğun yağışlar nedeni ile siyanürlü toprak aktı yöre boşaltıldı

*1985 Guyana zehirli atık havuzu patladı 2 gün içerisinde ülkenin 2 büyük nehrine 4 milyon ton kırmızı çamur karıştı 18000 yerli öldü.

Anadolu da Madencilik: 1800 yıllarda yapımına başlanan Bağdat demiryolu projesi ile Anadolu topraklarına uluslararası güçlere(özellikle Fransız ve İngilizlerin)terkedilmiştir.Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren ancak yabancı sermayeli bir banka olan Osmanlı Bankası tarafından finanse edilen Bağdat-İstanbul demiryolu hattı, demiryolunun sağ ve solundaki 20 km alanın demiryolunu yapan firmanın imtiyaz bölgesi olarak verilmesi Doğal Kaynaklarımızın Emperyalist Tekelleri açılmasının başlangıcı oldu. 1. Paylaşım savaşından(1914-1918) galip çıkan İngiltere ve Fransa' nın 1917 Ekim Devrimi ile dünya üzerinde ki Emperyal hayalleri suya düşerken. Kurtuluş savaşından da kazançlı çıkmayı bilmişlerdir. Türkleri Yunanlılar ve Ermenilerle, İranlıları Araplar ve Ruslarla, Yunanlıları Makedonlar ve Müslümanlar ile korkutarak kendilerinin istediği Cumhuriyet – Hanedanlık-Krallık rejimini inşa ettirmişlerdir. Anadolu ve Mezopotamya topraklarının yağmalanmasının önü açılmış hatta. 1923 İzmir İktisat Kongresinde madencilik alanı Fransa ve İngiltere ye bırakılmıştır. Bu gün Dersim Topraklarının karşımıza çıkan Rio-Tinto nun ortaklık yapısı CRA-RTZ birleşmesidir. Bir tarafında İngiliz-Fransız aileleri halen bulunmakta diğer taraflarında bu sürece yedeklenen Avustralya, Almanya, ABD gibi Uluslararası Firmalar ve Yerli Hükümetler bulunmaktadır.

Türkiye’de Balıkesir/Balya bölgesinde başlayan siyanürleme İnsan ve Çevrenin birlikte yok ediliş okulu olarak bilinmekte, 4 milyon tonluk bir atık denizi var şimdilerde

Dulkadirli köyü Tavşanlı/Kütahya’da 1987 den beri siyanürleme yöntemi ile gümüş madeni işletilme yapılmakta 62 hektarlık köyde içme suyunda tespit edilen arsenik sonucu mide ve akciğer kanseri ile boğuşan insanlarla dolu şimdilerde

2001 yılında Ovacık-Bergama/İzmir Dağları bile kalmadı her yer çukur ve içleri siyanür ve arsenik atıkları ile dolu şimdilerde

İliç/Erzincan yollarınıza yapacağız, zengin olacaksınız, dünyanın en büyük Altın rezervinin üzerinde oturuyorsunuz diye kandırıldı hava ve içme suları siyanür ve arsenik ile dolu

Rio Tinto Kimdir, Dünyamıza Etkileri:

Afyon ticaretinden kazanılan paralar ile 1873 yılında Jardine Matheson firması tarafından kurulmuştur. 1800 yılların başından itibaren Türkiye’den Çin’e afyon ticareti yapan firmadır(Afyon savaşı İngiltere-Çin. Çin in yenilgisi ile sonuçlanan savaş da Hong Kong İngilizlere bırakıldı HSCB kuruldu ve afyon ticaretini finanse etmeye başladı)Rio-Tinto bu gün dünyanın en büyük maden firması olup dünya maden üretiminin %12,5 karşılamaktadır.

Rio-Tinto eroinin serbest bırakılması için ciddi miktarda paralar harcamaktadır. Kanada ve Avustralya’da yerleşik maden firmalarının tamamı bunların kontrolündedir. En büyük kişisel yatırımcısı İngiliz kraliyet ailesidir. Şu an Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı bankaların neredeyse tamamının hissesi bulunmaktadır.

Çocuk İşçi çalıştıran, çevre felaketlerine yol açan, eroin serbest bırakılması için çalışan, vergi vermekten kaçınan, ırkçı ve faşizan hareketleri destekleyen bir firma olarak tanınır.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Rio Tinto ile İran'ın ilişkisi de ilginçtir. Rio Tinto'nun sahiplerinde önemli bir kısmı İsrail'i kuranlardır. Namibya'da dünyanın en büyük uranyum tesisine İran Devleti ile ortaktır ve halen İran'ın Uranyum ihtiyacını karşılamaktadır. Şöyle ki İsrail, Türkiye'nin İran nükleer tehdidine karşı savunma şemsiyesi oluşturmayı teklif etmekte ve bu teklifini de Türkiye Patriot füzelerini kurarak karşılamıştır yani 1800 yıllarda olduğu gibi 1 taşla 2kuş(1.kuş demiryolu yapımında hem borçlandırıp hem de madenlerin sahibi olma 2.kuş bir yandan İran'a Uranyum satma diğer taraftan Türkiye ye silah satıp iki tarafı kendine bağlama)

Rio Tinto'nun Yalanları

*Sizlerin izni ve rızası olursa altın çıkaracağız veya sondaj çalışması yapacağız(2002 yılında sondaj çalışmasına başladılar)

*Çok altın var Dünyanın en büyük rezervi , hepiniz zengin olacaksınız(tam tersi zengin doğal kaynakların bulunduğu az gelişmiş ülkelerde iç karışıklıklara neden olarak insanları birbirine öldürterek daha fazla zenginleştiler)

*Altın değil Bakır, Tunç vb maden çıkarıyoruz, Siyanür kullanmıyoruz(Son 30 yılda Dünyanın her hangi bir bölgesinde kullandıkları tek yöntem Siyanürleme yöntemidir.)

*Siyanür zararlı değildir. Badem, Şeftali gibi meyvelerde bulunur, yediğiniz zaman zehirleniyor musunuz(evete bu tür meyvelerde bulunur ama meyvede sizin kullandığınızın veya doğaya saldıığınızın binde/biridir)

NELER YAPILMALI

- 1.Hukuk mücadelesi hemen başlamalı, lakin karşımızdaki firmanın Kanun, KHK(Kanun Hükmünde Kararname)Tebliğ ve Yönetmelikleri hiç umursamadığı bilinmektedir.
- 2.Kamuoyu yaratılmasında Doğanın katledilmesini istemeyen ve duyarlı olan her kesimle birlikte Platform oluşturulmalı
- 3.Mücadele Yaygınlaştırılmalı, Bu sorunun yalnızca Ovacık, Hozat'ın sorunu olmadığı tüm Dersim'in ve bölgenin ortak sorunu olduğu kanıksanmalı, ortak mücadele edilmeli
- 4.Köylülerin arazi/tarla gibi taşınmazlarının satışı durdurulmalı. Satılmış olanlar hileli satış veya çevre sağlığı gerekçe gösterilerek satışın iptali davası açılmalı
- 5.Bölgemizde faaliyet gösteren maden firmalarına veya maden firmalarının yerli taşeronlarına iş yaptırmamalı ve bu tür firmalarda çalışılmamalı.
- 6.Maden Firmasına hizmet eden kişi veya kişilerin barınma, giyinme ve yeme ihtiyaçları karşılanmamalı
- 7.Biçin, Cevizli dere,Sin vb. maden işletmesi açılması düşünülen köy ve çevrelerine , yerleşimi sağlanmalı gerekirse İMECE usulü ile evler onarılıp, köyler canlandırılmalı
- 8.Köysel Dönüşüm diye adlandırılan, 5543 sayılı İskan Kanununun 27 maddesine atıf da bulunularak köylerin belirli merkezlerde (hazine arazilerinde)toplanması projesi, bölgemizin insansızlaştırma ve maden ocaklarına peşkeş çekilmesine neden olacağından bu tür borçlandırıp, tahakküm kurma yöntemlerine rağbet gösterilmemesi gerekmektedir.

DERSİM'de MADEN İŞLETMECİLİĞİNE NEDEN KARŞI ÇIKMALIYIZ...!

Ovacık'ın Biçin, Cevizlidere, Kızıilveran, Kızılöayır, Birman ve çivar köylerinde başlayan maden arama ve sondajlama faaliyetleri son hızla devam etmektedir, geçen günlerde Hanuşağı, Cevizlidere, Topuzlu gibi köylere gelen Şirket yöneticileri çalışacak personel talebinde bulunmuş ve bundan da anlaşılacağı üzere tesis kurma/işletme aşamasına gelinmiştir.

Dersim'in büyük bir bölümü AKP hükümeti tarafından çıkarılan yasalarla uluslararası maden firması olan Rio-Tinto ve yerli uzantılarına/işbirlikçilerine bırakılmıştır. Rio-Tinto Şirketine karşı hiçbir olumlu beyanat veya hissiyat taşınmaz **çünkü**;

Afyon ve eroin satışı ile para kazanan, ILO(Uluslararası Çalışma Örgütü) sözleşmesine hiçbir zaman uymayan, çocuk işçi çalıştıran, Irkçı-faşizan hükümetlere verdiği destek ile savaşları körükleyen ve çevreye verdiği felaketlerle anılan bir firmadır.

Bismillahirrahmanirrahim

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Değerli Canlar ve yer yüzüne güneş gibi ışık saçan Veliler. Hakk, Muhammed ve Ali yolunda sevgi ve saygı içerisinde olan Dersim'in gönül aşıkları ve sizlerin ayaklarınızın altındaki toz olup semaha kalkıp Cem'i rühan dönmek isteriz.

Kalbinizin kapısına geldik kapınızdan içeri girmek isteriz, kendimizi tanıtmak isteriz fakirlerin, en fakiriyiz ve fukaraların, en fukarasıyız, Hak aramaya ve Hakikat ışığını dağıtmaya geldik, bizim ismimiz **Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnisiyatifi** sevgi ve saygıdır ruhumuzu birleştirmeye geldik.

Değerli Veliler bir TV'de Haydar Dede'yi konuşurken görünce kalbimiz coştı, sevincimizi saklayamadık coştuk, çünkü "**Mürşitsiz Talib olmaz ve öylece Alevilik olmaz**" demesi ve Dersim Dedelerine ve Halkına içimizden bir sevgi doğdu, çünkü gerçekleri konuştu.

İçimizdeki Nur, Dersim de ki Nur'larla birleşmeye coşar, Haydar Dede bir işaretir ve Rahmetli Seyyit Ali Dede'nin Allah onun Rahmentini bol eylesin ve toprağı Nur ile kaplansın Hozat'ın Veli'si idi Yüce Mevlam'a sığınmışız ve Hücremizin her deminde yer edinen yüce Kudret'in Hakk yoluna kendimizi bırakmışız, bir dalmışız, bir coşmuşuz, bir rüyadayız anlatmaya kalksak anlatamayız ve siz eeeyyyhhh Talibler, Muhib Talibler, Seyyitler ve Cenabı Hakk'ın Nurları, bu zavallı fakir kardeşleriniz Allah'ın sevgisini, kendileri ile beraber getireceklerdir.

Sizinle bilgilerimizi paylaşmak ve gönül birliğimizi hayatın koşullarında ve kutpesinde cem-i rühan dönmek isteriz.

Nefs mücadelesini kabullenen Şeriat, Tarikat ve Marifet denizinde yüzen ve Hakikat denizine ulaşmak isteyen Veli'lerimizdir ve mertebesi gizlenemeyen Hakk Dervişlerimizdir Dergah'mızda Hakk yolunda Hakikat'ı arayandır.

Hakk yolunda Hakikat'ı arayan ne demek?

Dünyavi anlamda birlik, paylaşım, eşitlik kimsenin hakkını yememek demektir.

Manevi anlamda dört Kapı, Kırk Makamı uyguladıktan sonra ruh temizliğine gitmektir, nasıl kumu eliyorsa bir insan, aynısı insanların ruhu'da böylece Mürşit ve Veliler'de Taliblerin ve Seyitlerin ruhunda eleye bilmektedir, ta ki ruhumuz ve enerjimiz temizlenip yüce Hüdah ile bütünleşer ve kevser suyundan içene kadar.

Değerli Canlar bu andaki durumu, Haydar Dede'nin bir TV'de "**Mürşitsiz Talib olmaz ve öylece Alevilik olmaz**" ve bizlerin de anlatmak istediği, Hz.Ali-i Murtaza Veli'yulla Sıffin savaşından döndükten sonra ki Hutbesinde asıl düşmanın kim olduğunu anlatıyor.

SIFFİN'DEN DÖNDÜKTEN SONRA OKUDUKLARI HUTBE

Hamdederim Allah'a, nimetini tamamlamak için; yüceliğine uymak için: O'na isyân etmekten kurtulmak için; O'ndan yardım dilerim yokluktan, yoksulluktan kurtulmak için. Gerçekten de O, doğru yola sevkettiğini saptırmaz, ona karşı düşmanlıkta bulunanı da kurtarmaz, ihtiyaçtan kurtardığı kişi yoksul olmaz. O'na hamdetmek, tartılıp ağır gelen her şeyden daha ağırdır gerçekten; üstündür saklanıp korunan değerli şeylerden.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Bilirim, bildiririm ki Hüdah'dan başka yoktur tapacak; ortağı yoktur, birdir ancak. Bu biliş, bildiriş, sınanmış olarak candandır, gönülden; inancı hâlistir, özden. Sağ kaldıkça ona yapışır, sarılırız; uğradığımız korkulardan onunla aman buluruz. Bu inançtır îmân için gerekli olan, lütfе, ihsana başlangıç bulunan; Rahmân'ın razılığını sağlayan; şeytanı sürüp kovan.

Ve bilirim bildiririm ki Muhammed kuludur, resûlüdür. Onu tanınmış bir dinle gönderdi; üstünde yalım-yalım ateş yakılan, yol yitirenlere yol bulduran dağ gibi belirli âlâmetle, hükmü kesin kılınmış kitapla, parıl parıl parlayan, ışıkla, alev alev balkıyan aydınlıkla, bozulması mümkün olmayan emirle yolladı şüpheleri gidermek, apaçık gerçekleri kesinleştirmek, delillerle halkı kötülüklerden çekindirmek, belâlardan korkutmak için yolladı.

İnsanlar sınanma içindeydiler; öylesine ki din ipi, o yüzden üzüldü, kopardı; gerçek inanç direkleri yıkılırdı, yatardı. Dinin aslına karışıklıklar düşmüştü; iş darmadağın olmuştu; çıkılıp kurtulacak yer daraldıkça daralmıştı; vehimlerden sıyrılmak için görececek gözler köreldikçe körelmişti. Doğru yolun adı sanı kalmamıştı; Körlük her yanı kaplamıştı. Rahmân'a isyân ediliyordu; şeytana yardımda bulunuluyordu. İman hor-hakir olmuştu; dayanakları yıkılmış-gitimmişti; nişâneleri tanınmaz hale gelmişti; yolları görünmez olmuştu; geçitleri silinip gitmişti. Şeytana itâat etmişti insanlar; onun yollarını tutmuştu canlar; onun kaynaklarından içiyorlardı susayanlar. Şeytanın bayrakları onlarla yürüyordu; sancağı dikilmişti, dalgalanıyordu. İnsanlar öylesine sınanmalar içindeydiler ki o fitneler, tabanlarıyla eziyordu onları; tırnakları altında kırıp geçiyordu onları. Neşesinden tırnaklarının ucuna basmış, kalkınmıştı fitneler; insanlarsa o fitneler arasında yollarını yitirmişler, şaşırıp kalmışlar, bilgisiz bir hale gelmişler, fitnelerin içine düşmüşlerdi. En hayırlı yerde, en şerr komşular arasından gönderdi O'nu, bir haldeydiler ki uykuları uykusuzluktu; sürmeleri göz yaşlarıydı; bilginin ağzına gem vurulmuştu, bir söz söyleyemezdi; bilgisizi ağırlanırdı, sayılırdı, bir sözü iki edilemezdi.

(Bu hutbeden):

O'nun soyu, sırrına sahiptir. O'nun, buyruğu onlardan öğrenilir. Bilgisinin heybesidir onlar; kitaplarının konduğu, korunduğu yerdir onlar; dinin dağlarıdır onlar; dinin beli bükülürse onlarla doğrulur; eli ayağı titirse onlarla dinçlenir, dertten kurtulur.

(Aynı hutbeden: Onların düşmanlarıysa,)

Kötülük tohumlarını ektiler; yalanlar, aldanışla suladılar; helâk olup gitmeyi biçtiler, azâba uğramayı dardılar, devşirdiler. Bu ümmetten hiç kimse Hz. Muhammed soyuyla kıyaslanamaz; boyuna onların nimetlerine ulaşan kişiyle hiç bir zaman onlar eşit olamaz. Onlar dînin temelidirler, tam inancın direği; ileri giden döner, onlara katılır da yola girer; geri kalan gelir, onlara uyar da murâda erer. Onlarıdır vilâyet hakkının özellikleri elbet, onlardadır vasiyet ve verâset. Şimdi hak ehline döndü; yerine geldi; sâhibini buldu.

Ebu İshak-ı Sabi'den: Emirülmüminin aleyhisselam'ın (Hz. Ali'yen Murtaza'dan) güvenilir ashabından bazılarının şöyle dediklerini duydum: Emirülmüminin aleyhisselam Küfe şehrinde okuduğu uzun bir hutbenin bir bölümünde şöyle buyurdu:

Allah'ım! Senin yeryüzünde hüccetlerin olmalıdır. Sırayla gelen bu hüccetler senin halkını senin dinine hidayet ederler ve senin ilmini onlara öğretirler ve tüm bunlar senin evliyalara uyanlar tefrikaya düşmesinler diyedir. Bu hüccetler, ya zahirdirler ve onlara itaat etmezler. Veya gizlidirler ve ortaya çıkmazlar. Eğer batıl hükümetin zamanında halktan saklanır ve gizlenirlerse de onların ilmi halktan gizli kalmaz, onların öğrettikleri adap, müminlerin kalbinde sabittir. Ve onlar bu adabla amel ederler. Bunlar yalancıların korktuğu ve müsriflerin çekindiği şeyle dost olurlar. Vallahi bu ilim öyle bir meyvedir ki **sizlere bedava verilmiştir.**

Eğer onu dinleyenler, akıllarıyla sözlerini dinleselerdi onu tanırlar, ona iman eder, ona uyarlar ve onun yolundan giderler böylece felaha ulaşırlardı. Sonra buyuruyor ki: Kimdir bunları böyle işiten? İşte bu yüzden ilimler hep gizli kalır. Çünkü bu ilmi taşıyan ve onu tıpkı ehlinden duyduğu gibi

DERSİM'DE KIRK GÖZE

başkalarına iletenler bulunmazlar.

Sonra bu hutbenin devamında şöyle buyurdu:

Allahım, doğrusu ben çok iyi biliyorum ki ilmin tümü yok olmaz ve kökleri kesilmez. Sen yeryüzünün halkını hüccetsiz bırakmazsın. Bu hüccet; ya zahirdir ve ona itaat olunur, ya da gizli ve saklıdır; ona itaat olunmaz. Böylece senin hüccetin batıl olmaz evliyaların ise hidayet olduktan sonra dalalete düşmezler...”

Heyy Canlar Adem Aleyhisselam'dan bu zamanımıza kadar hüccet'ler, Müceddidlerve Veliler'de gelmiş geçmiştir zaten aynı anlamdadır, sadece Hüccet Mürşit anlamında demektir, ikisini de yüce Cenabi Hakk konuşturmakta ve yönlendirmekte'dir. Hüccet olmasa bu dünyada, yol edeb ve erkan olmaz ve Hz. Ali-i Murtaza dediği gibi dünya insanları yutar ve yaşamına son verir. Demek oluyorki Hüccet'in olması gizli veya açık Hakk'ın yol erkanı ve hakkikat'ı uygulanması insanların yaşaması ve var olması demektir.

Değerli Canlar size, sizinde bildiğiniz açık Hüccetleri açıklamak isteriz:

Peygamberler, Veliler,12 İmamların, Müceddidler veya Hallac-ı *Mansur*, Dede korkut, Ebul Vefa, Hoca Ahmet Yesevi, Lokman Perende, Pir Baba İlyas, Hacı Bektaşî Veli, Seyyit Kureyş (Şah Haydar Gazi), Seyyit Mahmut Hayrani (Düzgün Baba), Muhlis Paşa (Boz Atlı)ve Aşık Paşa, Nesemi, Elvan Çelebi ve Pir Sultan Abdal ve bundan nice gizli Hüccetler gelmiş ve geçmişlerdir ve nice Müceddidler bilgi vermiş geçmişlerdir ve açık Müceddidlerden olan Halil Öztoprak Dede'dir ve tüm açık ve gizli Velilerin ve Hüccetlerin ruhları şad olsun.

Yüzyıllarca Muhammed Mustafa, Ali-i Murtaza, 12 İmamlar, Veliler ve Hüccet'ler bilgi meyvesini vermişlerdi ve Yavuz Selim laneti bütün lanetler onun üzerine olsun, Bilgi meyvesini yıkmaya başlamıştı ve devamını Osmanlı Pahdişah'sı Abdülhamid laneti bütün lanetler onun üzerine olsun Hacı Bektaş Dergah'ındaki bütün bilgileri ya yaktılar veya gizli dokümanlar arşivine sakladılar ve böylece Alevi bilgi hafızasını bize ulaşmaz hale getirdiler.

Gene de ümitsizliğe girmemenin hiç anlamı yoktur, çünkü bir Mürşidin varlığı bu fani dünyada olduğu açıktır Hz. Ali'nin hutbesinde biz böyle kavırıyoruz ve anlıyoruz.

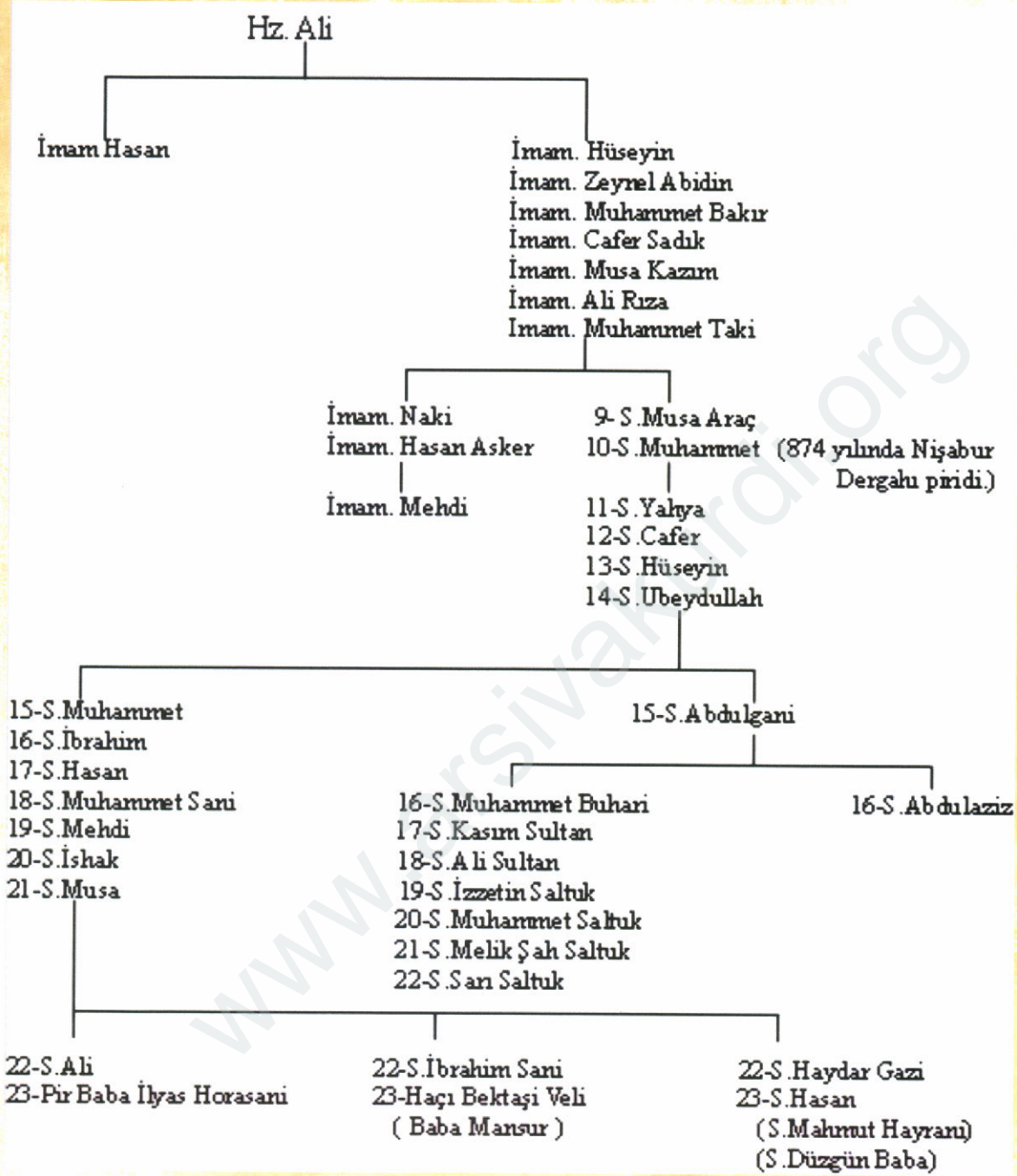
Yüce Hüüüdaaahh' nın hakikatı sizin üzerinizde yağsın.

Galip Sipi ve Boz Atlı yolunuzu Açık etsin

Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnisiyatifi

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnisiyatifi

Eski Ehlibeyt hareketlerin devamıdır. Hasan el Alevi

Hasan el Atruş

Dede Korkut

Hoca Ahmet yesevi

Ebul Vefa

Lokman Perende (Dede Gargın veya Dede kargın)

Pir Baba İlyas Horasani

Hacı Bektaşî Veli (Baba Mansur) ve Seyit Mahmut Hayrani (Düzgün Baba)

Muhlis Paşa (Bozathlı Hızır)

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Harzem Şah'ların Anadolu'ya giriş yapan Alevi topluluğu, Pir ve Talib'i ile ve Horasan Erenleri ile Horasan Nişabur Post Nişan'ı olan ve hadisteki siyah bayrakla Anadolu'ya giriş yapan Pir Baba İlyas ve Amasya'da Mesudiye Dergah kurarak binlerce müridi ile Hakikat yolunda, Hak arayışına çıkmışlardır ve Hakk'ın düzenini bu fani dünya'da oluşturmak.

Hacı Bektaş Veli'nin Dergah'ı, Pir Baba İlyas Horasani'nin Mesudiye Dergah'ın devamı olarak bilinir. Zamanımızdaki 1960 yıllarından itibaren bazı Ocaklar vasıflarını kaybetmiş, çünkü örgütsel yapısını zincir halkalarını koptuğu bir dönemde yaşamaktayız ve Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnişiyatifi 2000'li yıllarında bu halkaları gene yeniden oluşturmak için kendisi bu konuda mücadele vermekte Hakk'ın iradesine dayanarak geçmişteki Dergah'lar gibi yeniden menziller oluşturarak hakikat çağına doğru emin adımlarla ilerlemek'te.

Hakk'ın iradesi demek, kendi Mürşidini, bu dünyada vekil seçmiş ve geçmiş Dergah'ların devamı olarak bilinen Dergah'mızın Mesudiye Dergah'ın ve Hacı Bektaş Dergah'ın da devamı olarak hadislerden kendi gücünü almaktadır.

Değişik Demokratik kitle Örgütleri Alevilik adı altında, kendileri sol ve sağ milli burjuvazi tabakası olarak bilinen, alevi toplumun içerisinde Avrupa'da ve Türkiye'de taraftar bulmuş ve kendileri alevi toplumun bir barajı olarak, bir adım bile Ehlibeyt'in maneviyatını ve pratiğini bir adım bile atmamıştır, alevi felsefesini ve alevi toplumlarının barajı olmak yetmiyormuş gibi, bir de asimile yapmakta tereddüt etmemektedir aynı bugünkü Türk devleti gibi. Bu hareketlere karşı kendi tabanını oluşturmuş, yeni bir halk düzenini yaratarak ve diğer halkların birliğini sağlayarak geçmişte olduğu gibi. Ehlibeyt'in zamanında İslam birliğin bir paylaşım toplumu olarak geçmişte bilinen yapının, şimdiki yapı, olarak kendine İslam diyenlerin geçmişteki, İslamla hiçbir alakası olmayan bir anlayışı gene harekete geçirerek Hakk'ın düzenini oluşturmak gerekmektedir. Bunun ismi İslam değil, Hakikat Çağı olarak kendimizi diğer sunni ve gerici kesiminden kendileri gericiğe, kapitalizme ve emperyalizme bağlanmış, bu canilerden, kendimizi, şimdi ayırt etmemizin zaman gelmiştir. Bugün den itibaren bizim talib'lerimiz hedeflediği Marifet ve Hakikat Çağı'dır.

Bundan sonra kendimize sormamız gereken sorular nedir?

Alevilik nedir?

Alevi toplumun örgütlemesi nasıl oluşur?

Alevi toplumun Dergah faaliyetleri nasıl olmalı ?

Alevi toplumun Manevi (Teori) Madi (Pratik)mücadelesi nasıl olmalı?

Bu sorulara cevap vermek, bu zamanda da bence geçmişte olduğu gibi bu gün de çok kolay olmayacaktır, gene de Hakk'ın izini ile kendi, kendimize sansür işletmeden bunları cevaplandırmak, Dersim Alevi halkına, Türkiye'li Alevi halklarına ve dünya halklarına karşı açıklamak, bizim boynumuzun borçudur.

Alevilik nedir?

Önce kendi nefsimizi kendi, kendimizi sorgulayacağız, mahkeme edeceğiz, ondan sonra kendi ailemiz içerisinde sohbetlerle nefsimize karşı hedef olarak nefsi yıkmak veya geri adım attırmaktır. Bilgi sahibi toplumlar, Hakk toplumlarıdır, bu hedefi başardıktan sonra, bu fani dünya'da Hakk paylaşım toplumlarını oluşturdukları, birer Hakk paylaşım vaadi'leri oluşturacaktır ve bütün hakların birer örnekleri oluşacaktır ve ilk olarak Talib, Pir'in Desturun(Müsadesi)olarak, Şeriat kapısından içeri adım atmasıdır.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Seriat Kapısı

Alevilik demek doğanın, tabiatın, göklerin, yerin, insanların ve 18000 alemin yapısını kavraması ve koruyucusu olması gerekmektedir ve onların kanunlarını, birleşimi, etkilerini ve dengelerini bilmesi ve öğrenmesi gerekmektedir . Hakk'ın kanunlarını Canlarımızın, kendinde uygulaması ve bir, birinin haklarına riayet (Kabul edilmesi) demektir.

Hayat İbadeti ne demektir?

1. Kinci olmamak
2. Kıskanç olmamak
3. Kibirci olmamak
4. Kötü arzulara uymamak
5. Yalan söylememek
6. İftira etmemek
7. Dedikodu etmemek
8. Küfür etmemek
9. Bencil olmamak
10. Öfkeli olmamak
11. İnsanı kırmamak
12. Aceleci olmamak
13. Hırsızlık yapmamak
14. Haksız kazanç elde etmemek

Tarikat Kapısında

Alevilik Hakk yolunu bilen evrensel paylaşım birliğini yaratmak için hakk yolunda onun kanunlarını bilen ve savunan insan bir hakikat insanıdır ve o insan'a bağlanan hakk'a bağlanmış olur. 18000 bin Alemin sırrını bilen insan Mürşidi Kamil dir.

Peygamberimizin bize bir hadisinde şöyle rivayet etmiştir:

Ben İlmün Şehiriyim- Ali ise kapısıdır.

Benim sırrıma ermek ve ilmin şehrine varmak isteyen Talib, Ali'nin kapısından geçer ve onu Mürşid'liğini kim kabul ederse, ilmin şehrinin kapısını aralamış olur ve böylece hakk'ın evrensel kanunlarına ve ilmine kavuşur.

Marifet Kapısında

Alevilik demek hakk paylaşımını ve özgürlüklerini bilen ve hayatın her alanında uygulayan, tatbikini Halkların ve kendi toplumların paylaşımlı ekonomisini ve birliğini gerçekleştiren insan, Arif bir insan, Evliya mertebesine ulaşandır.

Hakikat Kapısında

Alevilik demek üretim maların toplumun ortak malıdır ve ortak idare etmek ve üretmek , kendi toplumu ve dünya halkları ile üretilen malların kısacası ortakca paylaşılmasıdır.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Hakikat sisteminde : Emperyalizim yok, Tekelci Kapitalizim yok ve Milli Burjuvazi yok ve Sınırlar yok var olan ilk aşamada halkın emekçileri, işçisi, köylüsü ve küçük esnafı var, onların Hakikat sistemi içerisinde kendi itifaklarını oluşturup ortak üretim ve ortak paylaşım sistemini oluşturmaları için kamil bir insan oluşması ve iç mahkemsini içerisinde irşat devrimini gerçekleştirmeleri gerekmektedir ki, Peygamberimizin ve Mürşidimizin lafı boş havada kalmasın.

Ben İlimin Şehiriyim- Ali İse Kapısıdır.

Mehdi Dergah'ına bağlanan halklar bunu bilsinler ki, kendi içerisindeki nefesine karşı ilk Mahkeme ve nefesine karşı mücadele kendi iç etkeninde bir Devrim niteliği taşır ve insan-i kamil ortaya çıkmasına sebep olur.

Sırrı Hakikat Kapısında

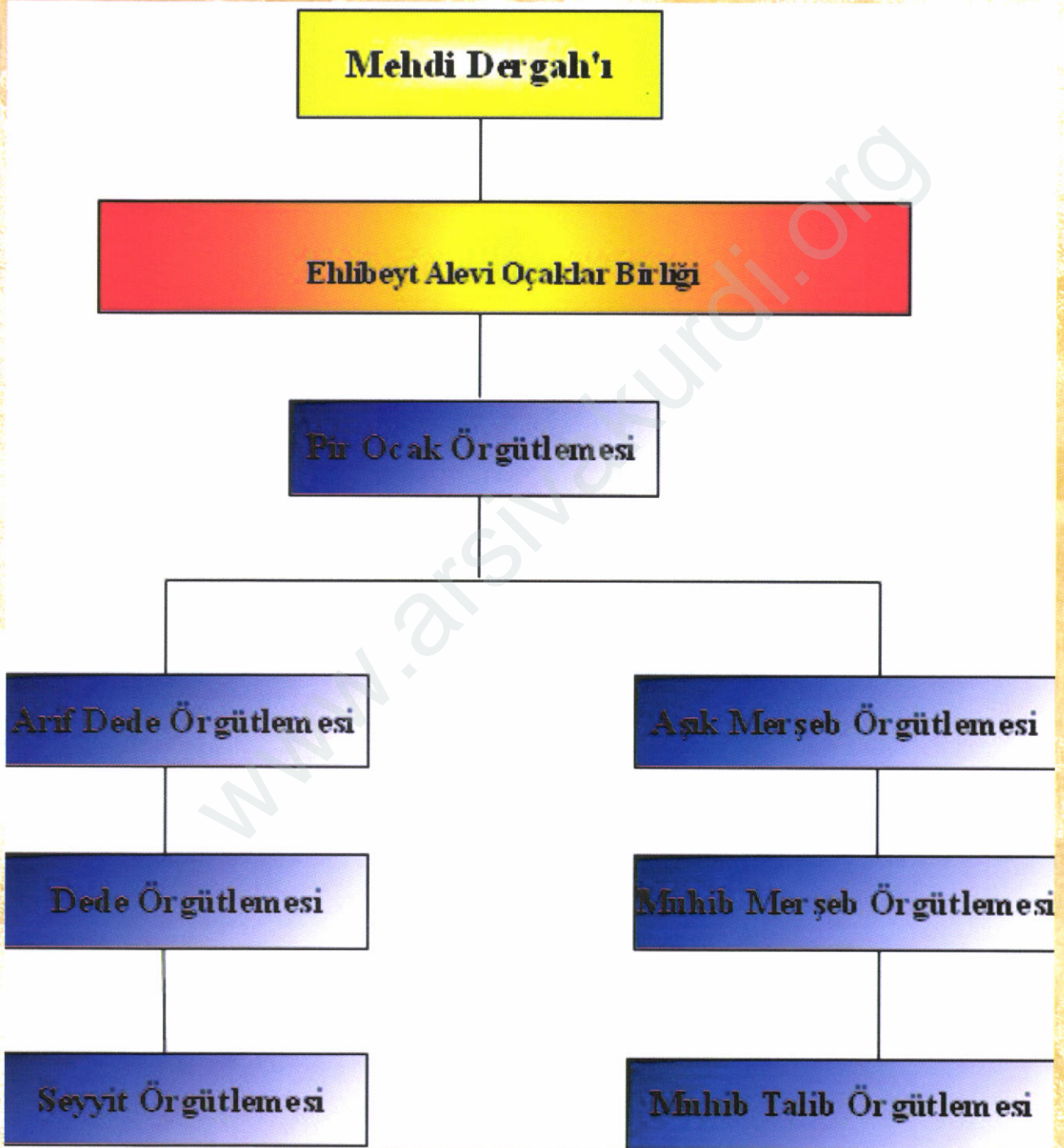
Alevilik demek İnsanların veya İnsani Kamilerin eşit şartlarda ve eşit haklarla donanmış bir Hakikat düzeni, bu Hakikat düzeni içerisinde Sınırların ve Sınıfların olmadığı, zorluksuz bir yaşam birliğidir.

Tek bir sorun varsa o da sevincin, sevginin ve mutluluğun olmasına rağmen, doğa ve tabiat ile birleşmemesidir sorunlar varsa o temelde olacaktır, çünkü Ehlibeyt'in yolu ilim ve bilimdir ve manevi birliği ve 18000 alemler anlayamazlar ve gelecek nesile eğitimi vermeseler, hantal bir topluluğa ulaşabilirler, onun içindir ki hiç bir zaman bunu unutmamalı ki vücudumuz içerisinde pozitif ve negatif moleküllerin ve hücrelerin var olduğu müddetçe ve vücudumuz pozitif ve negatif enerji akımları (Melekler ve Şeytanlar) İnsana etkili olduğu halde, biz olumlu hayat ibadetimizi uyguladığımız takdirde ve Yüce Nura olan sadakatlığımızı ve İnsani Kamilerin Mürşidinin yanından ayrılmadan Hakk'a bağlanmaları ruh temizliğine ve ruhun ak'lanmasına yol açar. Böylece aklanmış olan ruh (Ak Enerji) ile Hakk'a yürüdüğü zaman Allah'ı Tala ile birleşmesidir.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Alevi toplumun örgütlenmesi nasıl oluşur?
(Genel bir taslak)

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Alevi toplumun Dergah faaliyetleri nasıl olmalı ?

Kendine Hakk'ın, Ehlibeyt'in, Aleviliğin ve Hakk, Muhammed ve Ali ruhunda ve felsefesinde olan canlarımızın, talib'lerimizin ve ruh kardeşlerimizin eğitim yeri Hakk Dergah eğitimidir.

Akıllı ve Bilgili olan bir talib ancak hikmet ilmiyle diğer ilimleride ilerleyebilecektir.
(Aşık Paşa beytinden)

Manviyet ilmi, Tabi'yat ilmi, Doğa ilimleri, Astroloji, İnsan Piskolojisi, Tıp ve niçe ilimlerin Dergah'mızda ele alınmaktadır.

- İnsan sağlığı ile ilgili.
- Tabiyatın sağlığı ile ilgili.
- Doğa sağlığı ile ilgili.
- Felsefi bilginin hikmet ilmiyle birleştirilmesi.
- Diğer Bilimlerin hikmet ilmiyle birleştirilmesi.
- Tarih Bilimlerin de doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek dervişlerimizle donanaçaktır.
- İktisadi bilimin alanında sistem tasarufuna gidilmesi gerekmektedir.

Aklı olan Talib aklını kullanabilmeli; onunla hem söylenmeli hem işitmelidir.
(Aşık Paşa beytinden)

Alevi toplumun Manevi (Teori) Madi (Pratik)mücadelesi nasıl olmalı?

Mehdi Dergah'ı olarak Ehlibeyt Alevi Oçaklar Birliği EAOB

Bu faaliyet Türkiyeli halklarını birleştirme ve Türkiye sınırların içerisinde ve Dünya halkların birleşmesinde itici güç olacaktır ve bu büyük görevi yerine getirecektir.

Geriye doğru baktımızda bir hakk gerçeği ile karşılaşılıyor ve bunu sizin ile paylaşmak istiyoruz.

Tüm dünya İdris Peygamber'in binlerce yıl biliminden ve felsefesinden etkilenmiş ve irşad yolun nasıl varılması konusunda toplumsal yolu seçen ve biryandan da dinlerin toplumsal yapısının sosyal/ ekonomi yapısının bir yanda zorba kralların, feodal kralların ve kapitalist/ emperyalist hegümanyaçıların olması neticesinde dinlerin sadece din olarak gösterilmekte ve bilimden uzak bir antirealist olarak hayal bir felsefi bir dünya olarak gösterilmekte ve içi gerçektende boşaltılmıştır. İnsanlar çeşit, çeşit grublara bölünmüş, halklar bölünmüş ve küçük çekirdek Aile bile bölünmeye tabi tutulmuş bunu irşat'tan uzak olan negatif enerji (azazil = şeyhtan) etkilenmesi denmektedir.

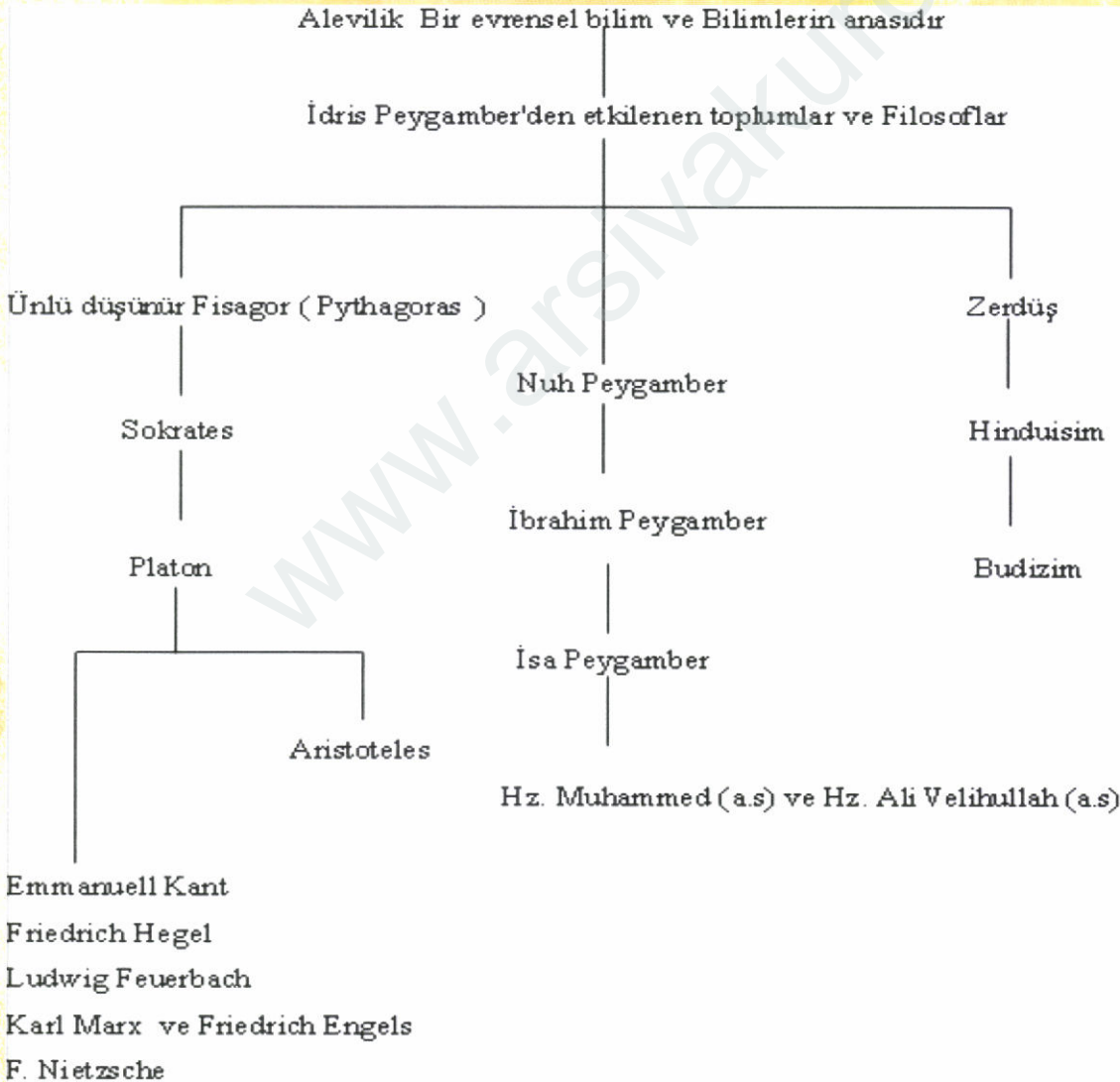
Görmekteyizki İdris peygamber kendisinin bir bilge bir insan olduğu , simyanın, astronominin, tıbbın, felsefenin ve şimdiki bilgeliğin kurucusu (Yani: Fizik, matematik, bioloji ve bütün bilimin ana dalını oluşturmuştur) olarak söz edilir, ama bizim için İdris Peygamberin özel bir yeri var, çünkü kendisi Kalu bela'dan sonra Adem (a.s) ve Şit (a.s)'dan sonra Alevi felsefesinin bütün dinlerin anasıdır en ileri boyuta'ki öğreticisidir Manevi ve Madi Felsefe açısından olsun büyük bir

DERSİM'DE KIRK GÖZE

(inisiyatör) Derviş'dir, bir mürşiti kamildir. İdris peygamber kendisinin dergah'ı birkaç yerde oluşturmuş (Manevi, Madi ve Bilimin Üniversitesi)Sümer uygarlığın Mesopotamiyada, yani Babil'de ve Antik Mısır'da oluşturmuş.

Bu manevi dergahlarda irşad yoluyla (inisiyasyon yoluyla), kişi daha “ yetkin“ bir manevi bilime girmekte, 'üstün bir evren anlayışına ulaşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ermişlik (irşad, inisiyasyon), en derin anlamıyla, bir çeşit ' Üstün ' İnsana/ Tasavvufta İnsani Kamil' olarak adlandırılan insana yükseliştir. Temel işlevi, kişinin, dış yaşamındaki her türlü koşullu durumunun ötesine geçmesini sağlamaktır, yani Şeriat kapısından, Tarikat kapısına, Marifet kapısından, Hakikat kapısından son olarak Sırrı Hakikat kapısına girmektir. Böylesi bir 'Yüceltme' eylemi, evrenin özündeki ' Büyük İyiliğin/Hüüdaahh'nın ' bireyde belirmesi, tanrısallığın insanda tezahürü olgusunu varsayar, Hakk, esitliğin ve ortak paylaşımın kendi hayatında uygular. Biz bunu böyle anlamaktayız insani kamil ve toplumu kamil oluşması için bir manevi bir felsefedir.

Değerli canlar elimizde yeni toplumsal bir bilimin aşamasına gelmekteyiz var olan bölünmelerin ve sanki farklı bir görüş gibi görünen, asıl olarak birbirinin geliştirmesidir ve yanlış saptamada olsa bile gerçeğe Hakikat yoluna hizmet etmekten kurtulamaz, bunun adı da Mehdi Diyalektiği'dir.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Neden Alevilik bilimlerin anasıdır, çünkü kendisi daha Kalu Bela'dan beri var olan bir felsefi anlayışı Hakk ve Adaleti yüce Hüdah'nın isimlerindedir. Tüm dünya dinlerini ve filozoflarını kaplayan bir İnsan İrşad bilimidir.

Mehdi Diyalektiği

Bölmenin değil birleşmenin yanında olan bir felsefe'dir birliğin yanında olan direktir. Biz halkların yanında olan dervişleriz, bizler Seyyitler ister Hind halkı, Kürt halkı, Türk halkı, Alman halkı, Yahudi halkı, Afrika halkları, Amerika halkları, Avrupa halkları, Avusturya halkı ve Dünya halkları olsun biz herbiris

Karl Marx'da sosyal bilimler konusunda usta bir bilim adamı, kendisi de İdris ve diğer peygamberlerden ve Platon ve Aristoteles den etkilenmiş ve tarihsel diyalektiğin'de kısa olarak anlatacağız.

İlkel komünal toplum: Sınıfların ve Sınırların olmadığı bir çağ olarak bilinmekte. Üretim araçları ortaktır.

Köleciler toplumu: Sınıfların ve Sınırların var olması ve bölünmesi. Üretim araçları köle sahibine ait idi

Feodal toplum: Sınıfların ve Sınırların var olması ve savaş vasıtası ile bölünmesi. Üretim araçları Krallara ait onun vasıtası ile feodal ağabeyliğe ait idi.

Serbest rekabetsiz toplumda (kapitalist toplum'da): Sınıfların ve Sınıfların var olması ve savaş vasıtası ile bölünmesi. Üretim araçların kapitalistlere ait olduğu ve Devlet üzerindeki hakimiyet , Sermaye ait tir.

Emperyalist/ kapitalist toplumda : Emperyalistler, meta ihracatı yapan kapitalistler sermaye ihracatı yapan Emperyalistlerin karşısında hakimiyetini kayıp ederek zayıflanmıştır ve sınırların ve Sınıfların var olduğu ve Devlet üzerindeki hakimiyet Emperyalizme doğru kaymıştır.

Nefsin yıkılması için başlanan yeni bir sistemin ayak sesleri 21.12.2012 yılında sıfırlanan Tarih 21.12.2013 bizim için yeni bir dünya mücadelesine başlanan 1. Yıl olarak dünya tarih'ne girecektir ve bunun ismi Mehdi Diyalektiği'nin başlangıcı demektir.

Marifet toplumu ve Çağı: Ezilen işçi, köylü, emekçi ve orta hali esnaf sistemi olacak ve diğer sömürücü sistemler adım, adım yok olacaklar.

Hakikat Çağı: Toplumların ve halkların sınırların ve sınıfların olmadığı bir dünya için bir adım olacaktır Hakikat Çağ içerisinde.

1.Aşama: Bütün varlığın, doğanın tabiatın ve İnsan hak'larını öğrenmesi, kavranması ve uygulanması gerekiyor.

2.Aşama: Mürşidin'in yolunda gitmesi gerekiyor ve ondan paylaşım toplumunu öğrenmesi ve uygulamasını kavriyaçak.

3.Aşama: Mürşidin'in yolunda paylaşmayı ve Hakk'ın maneviyeti tam öğrenmesi ve kavraması gerekir.

4. Aşama: Hakk'ın maneviyeti kavradıktan sonra Madi dünya'dan ayrılan toplumsal evliyalardan oluşan bir dünya, bir cennet yaratılmış olacaktır.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Kalkıp şimdi ben kürdüm, türküm, almanım, ermeniyim dimenin ne kadar yakışık olacağı konusunda şüpheliyim, çünkü zamanın gerisindeki olan bir felsefe, yani kapitalizimin gelişim gösterdiği 1800 yıllarında ki feodalizme karşı bir ilerencilik tasarlayan yapısı olan nostaljiden yani geride kalmış Kapitalizmin ilericiliği yitirilmiş ve şimdi Emperyalist sistemini ne kadar daha uzatırız ve ne kadar Hakikat Çağını erteleye veya unuttura biliriz mücadelesi verilmektedir ve ortadoğuda bunun için savaşlar planlanmakta ve uygulanmaya konuldu, AKP sayesinde, ama nafile ortadoğu halkları bu haksız savaşlara karşı, yani emevi ve vahabi gericiliğine karşı çıkacaktır ve onun kıvılcımlarını biz görmekteyiz.

Hız. İsa'nın bir sözü var, kim Hakk'ın yolunda giderse o benim annem, babam, kardeşim ve kızkardeşimdir, yoldaşım'dır ve hakikat yolunda can yoldaşım'dır demiştir. Ehlibeyt Hiçbir zaman kalkıp halkı sömüren bir sistemin içinde hiçbir zaman yer almamıştır tahki Adem'den bu zamana kadar bütün Peygamberler Hiçbir sömürü düzenlerden destek olmamıştır, tam tersine karşı bir tavır sergileyerek bir hakk devrimci bir yapı ve halkları aydınlatan bir yolun temsilcisi olarak görmektedir kendisini. Halklar seçerede gördüğümüz kadar kardeştir ve onun için yolun Nur'ları bu çağın gelmesinde Hakk'ın izni ile Mehdi Diyalektiğine dayanarak halkların birleşimine yanayız, çünkü dünya halkların kurtuluşu ancak bu temelde olacağını net bir şekilde söylemek mümkündür.

Daha net bir şekilde çeşitli imparatorluğun yani feodal ekonomi sistemindeki topluluklar, kapitalizimin gelişimi ile yeni sınırların gelişmesi ve ulus/ devlet milletlerin oluşumuna ve imparatorlar yıkılmasına gidilmesi ve her ulusun ve milletin kendi kader tayin hakını talep ederek öne sürmüş oldukları:

- 1- Dil birliği
- 2- Kültür birliği
- 3- Toprak birliği
- 4- Ekonomi birliği

Yeterli görerek devlet/ ulus kurma hakkına sahip olarak, onun haklı ulusal mücadelesine girerek, kendine devlet kurma hakkına sahip görmektedir. Nasıl bir Sosyal/Ekonomiye sahip devlet oluşumuna girmektedir, tabi ki kapitalizmin ve Emperyal bir ekonomi sistemi içerisinde hiyerarşik sömürü bir sistem içerisindeki yerini alacaktır.

Ya Emperyal devlet, ya Sömürge bir devlet veya Yarı Sömürge- Yarı Feodal bir devlet yerini alacaktır, şimdi biz Türk dersek ne yazar, Kürt dersek ne yazar, bizler uyanmadıktan sonra sömürüye karşı cevap veremedikten sonra hangi ulustan olursan ol, işte o zaman insanlıktan vazgeçmiş oluruz ve kendimizi aldatmış oluruz. Bizim mücadelemiz Ulusal olma mücadelemiz değildir bizim mücadelemiz İnsani kamil olmaktır ve onun vermiş olduğu felsefe temelinde hakk mücadelesini verme amacındayız, o da Emperyalizme karşı olan mücadeleden geçer paylaşım bir toplum vadilerini yaratarak adım, adım ilerlememiz ve halkların birliğini savunarak halkalar oluşturarak gücümüzü pekiştirmek gerekmektedir.

Yüce Hüüüdaahh ezilen halklardan beraber olsun!

Yüce Hüüüdaahh tüm yetimlerden beraber olsun!

Yüce Hüüüdaahh tüm Aile'leri Şeytan'ın gazabın'dan korusun!

Yüce Hüüüdaahh Dersim halkını kötülü ve şer getirenden korusun!

Ehlibeyt Alevi Ocaklar Birliği İnisyatifi

Ehlibeyt Alevi Oçaklar Birliği İnisiyatifi

Dersimin Canları Hakk'ın sevgisi üzerinde olsun, birlik beraberliğiniz pekişsin ve güçünüz Hakk, Muhammed ve Ali yollunda daimi olsun.

Değerli Dersimli Canlar sohbet yazımıza başlamadan önce bu yayının imtiyaz sahibi ve yazı sorumlusu olan Oktay Akmeşe canımıza siz okuyucularla bizi ilk olarak birleştirdiği an büyük sevaplar kazanmışdır ve hakk nurların imtiyazını yüreklerinde yer etmiştir ve ona manevi destekte bulunan tüm arkadaşlarımızda yürek dolu dayanışmasından teprik ederiz.

Ehlibeyt Alevi Oçaklar Birliği İnisiyatif'in amacı nedir?

Dört Kapı - Kırk Makam

1. Şeriat Kapısı
2. Tarikat Kapısı
3. Marifet Kapısı
4. Sırrı Hakikat Kapısı

Birincisi Ehlibeyt'in maneviyatını ve maddiyatını sunmak, bir kitabın başlangıcını okumadan son sayfaları tam olarak anlayamaz, kavramada ve mantıkta zorluk çekmeye mahkum olacaktır ve bilmediği yolu yanlış gidecektir.

-Kalu Bela'dan beri yeşil bir kutbe içerisinde Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin nurlarının var olduğu ve Hakk Tala tarafından yaratılan, ilk Meleklerin (Çebralil a.s, Mikael a.s, İsrail a.s , Ezrail a.s ve Azazil (sonra Şeyhtan olarak anılan İblis)) ve bunların Mürşidi olan Ali'yen Velilullah'dan ve inanındaki yıldızların ve onların gezegenlerin, Kalu Belada, Muhammed yeşil ve Ali Beyaz nurundan oluşan bir Nur (enerji), bir insan parmağı kadar olan tohum tanesi gibi iken madde haline gelmiş ve büyümeye başlamış, bu anda yaşamış olduğumuz dünya gibi büyüklüğünde sonra bilim adamlarının dedikleri gibi büyük patlamadan (yani Big Beng) diye adlandırdıkları 13,5 milyar yıl önce olan patlamadan sonra yıldızların, gezegenlerin ve yaşamın bundan kaynaklandığını anlatmaktadır, aynısını İmam Çafet Sadık'ta buruğunda bunu o zamanki has uslubu ile anlatmaktadır. Siz canlarımıza bu zamanımıza kadar uzanan bilgileri sizinle paylaşmak amacımız olacaktır.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

-Ehlibeyt (Ev halkı): Hz. Muhammed Mustafa
Hz. Ali'yün Murtaza
Hz. Fadima Zöhre
Hz. Hasan'î Şerif ve Mucceba (Seçilmiş olan)
Hz. Hüseyin Seyyit ve Pir'i Kerbela

Maneviyatını kavramak ve arkasındaki gerçeği, hakikatı ve felesefesini kavramak için büyük resmin sadece özetini, özetinin ve sadece özetini siz dersimli can dostlarıma açıklaya biliriz, bilmediğimizden dolayı değil Maneviyatı ve Maddi yapıları çok derin binlerce sayfa yazsanız bile yetmeye bilir, ondan dolayı kısa olarak ilk etapta yeterli olmaza bile sizlere birkaç sayfa kısa olarak anlatsak bile, gerçeği ve hakikatı anlatmaya çalışacağız ve böylece Dergah'mızın yapısını da bir bölümünü sizlere sunmuş olacağız.

Bizim savunduğumuz noktalar; hakk paylaşımı olmadan, Hakk'ın paylaşımı ve düzeni olamaz.
Bizim savunduğumuz noktalar; nefis mücadelesi verilmeden, yanlış etrafınızdan def edemesiniz.
Bizim savunduğumuz noktalar; yanlış karşı mücadele verilmeze, gerçek oluşmaz.
Bizim savunduğumuz noktalar; kin, nefret, öfke, kibirlik ve bencilik yıkılmadan, birlik oluşmaz.
Bizim savunduğumuz noktalar; acelecilik olduğu yerde sevgi ve saygı olmaz.

Bundan dolayı insan oğlu ve kızı mertebe yükselmesi mücadelesi konusunda bir öğretmene ve bir okula ihtiyacı vardır, mezun olup kendisi bir öğretmen olup bu eğitimi devamını sağlamasını çalışmalıdır.

Bu okul olarak Dergah'mızı düşünün, bu Dergah, hakk'ın Dergah'sıdır siz den beklentimiz, sizlerin can sağlığınız ve Hakk'ın düzenini kendi içlerinizde oluşturmanızdan geçer.

Her Aile bir hakk'ın bir birliğidir, paylaşım birliğidir.

Bu birliği bozan her kim olursa olsun bir günah (yanlış) yapmaktadır, bu birliğe nasıl bir zarar verilir?

1. Aile içine çelişki koyarak.
2. Aile içine kadın erkek ayrımını koyarak
3. Aile ekonomisine zarar vererek.
4. Aile birliğine korku vererek
5. Aile birliğini bilgiden yoksun bırakarak.
6. Vs, vs,vs.....

Kim bu birliğe zarar veriyorsa, Hakk'ın birliğine ve imanına zarar veriyor demektir.

Her bir Aile bir = Ev'dir
Onlarca bir Ev = Köy'dür
Onlarça bir Köy = Kasaba'dır
Onlarça bir Kasaba = Şehir'dir
Onlarça bir Şehir = Devlet'tir

Her bir Aile'nin ferdi: Anne, Baba ve Çocukları çok önemlidir, bizim için bir ibadet'dir ve herbiri doğru hakk bilgisini aldıktan sonra, kati ve kati nefse karşı yeterli zayıflığı göstermiyecektir. Hakk

DERSİM'DE KIRK GÖZE

yiye bir düşünce Aile birliğine saldırmış bir canavara benzer ve birliği parçalamaya çalışmaktadır ve ne kadar parçalarsa o kadar o canavarın gücü çoğalır.

Bizim görevimiz:

Haçı Bektaşî Veli makalesindeki bir örneği sunmak istiyoruz Alevî örgütlülüğü açısından .

İman

Mürşid

Şeyhtan

Koyun

Çoban

Kurt

Çoban gitti, Kurt koyunu ne eti?

Bu örnekte Pir Baba İlyas, Haçı Bektaşî Veli ve Seyyit Mahmut Hayrani (Düzgün Baba) savunmuş oldukları bir Hakk tarafından seçilmiş **Hakk önderine** ihtiyaç vardır.

Bütün bu konularda Alevî felsefesinde ortak paylaşım anlayışı yatmaktadır, böyle bir paylaşımın olması için bir Mürşidine, yani bir Dergah'a ihtiyaç vardır, vasıflı Hakk'tan seçilmiş bir Mürşidi Kamil gereksinimi bu anda Dersim'de, Türkiye'de ve Dünya'nın her tarafında duyulmaktadır.

Hakk'tan seçilmiş bir Mürşidi kamile ve onun Dergah'ında yetişmiş İnsani Kamil'lere ihtiyacımız vardır, Hakk'ın düzenine (Ortak paylaşım sistemine) ihtiyacımız vardır.

Bundan dolayı Pir ve Talib ilişkisi Alevî felsefesinde mutlaktır, bu gereksinimi tahki Kalu Bela'dan beri vardır.

Yeşil kandil'de Mürşid Muhammed Mustafa, Ali'yi Murtaza Rehber'dir.

Kimin Rehberi: Çebrazil a.s, Mikael a.s, İsrail a.s , Ezrail a.s ve diğer Meleklerin,

Yeryüzünde, tahki Adem'den Beri bütün Peygamberler yani Mürşidi Kamiler bizim bildiğimiz bir şekilde sadece değişik bir isimle Pir ve Talib birliğini oluşturmuş Hakk ve Adalet peşinde olan bir Aile ilişkisi gibidir.

Bir İnsan iki sefer doğar: Birincisi bir Anne'den, bir insan olarak doğar.

İkincisi bir Mürşidi'den bir insanı kamil olarak doğar.

Ali'yen Velilullah Sıffin savaşından sonra bir Hutbesinde böyle demiştir: **Bu ilim sizlere bedava verilmiştir.**

Evet Canlar paylaşmak, ibadet demektir, bu güzelliği bilelim ve tanışalım ve Hakk yolunda birleşelim.

Yüce Hüüdaahh Dersim halkına ve bütün Dünya Halk'larına ve Hakk birliğimizi bize nasib ele .

Yüce Mevlam bizi ruh fakirliğinden kurtar, nefsin ve Şeytan'ın bizim kalbimizden ve çemberimizden onları azat ele.

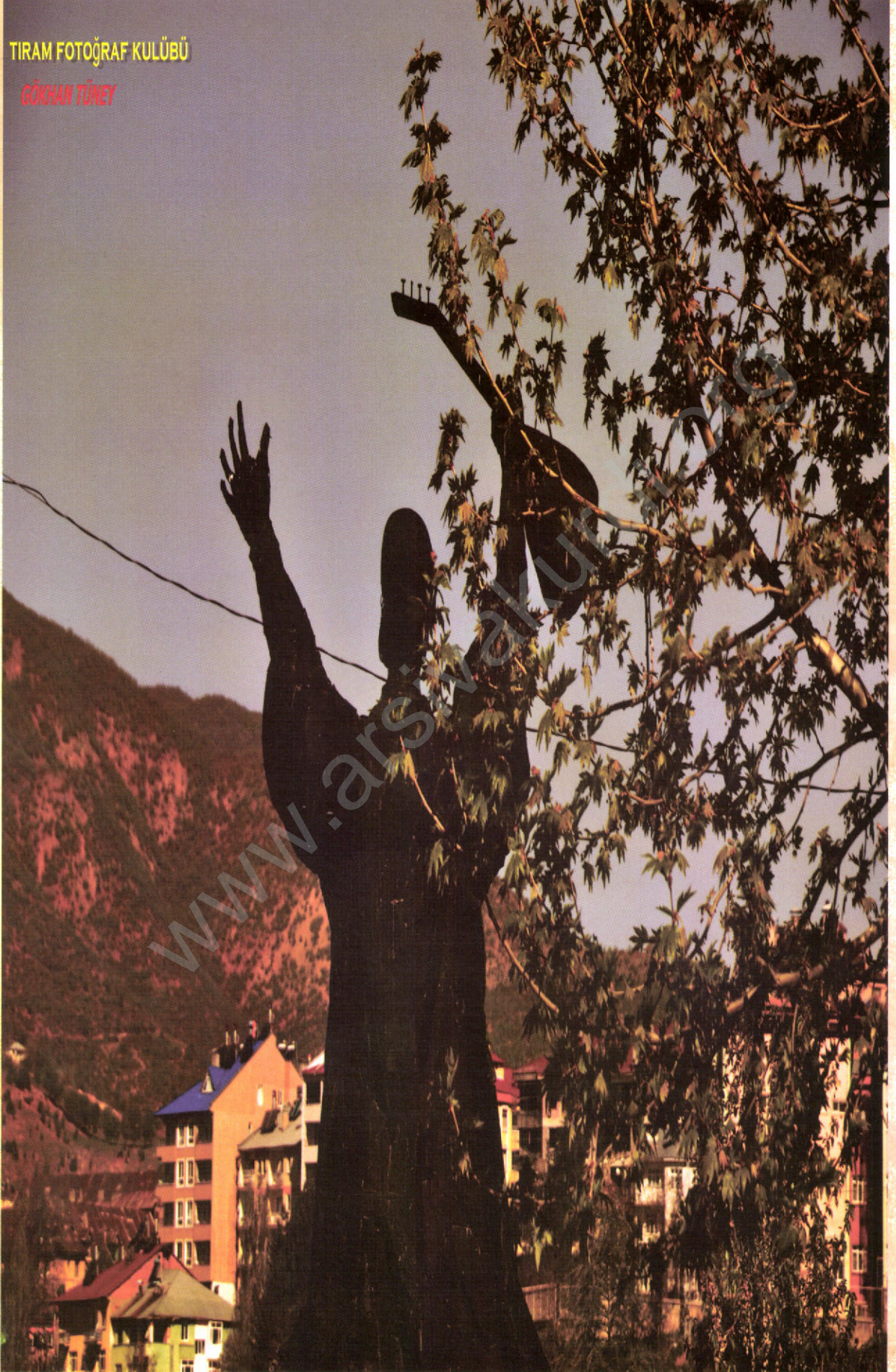
Ehlibeyt Alevî Ocaklar Birliği İnisyatifi

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'den Manzaralar

TIRAM FOTOĞRAF KULÜBÜ

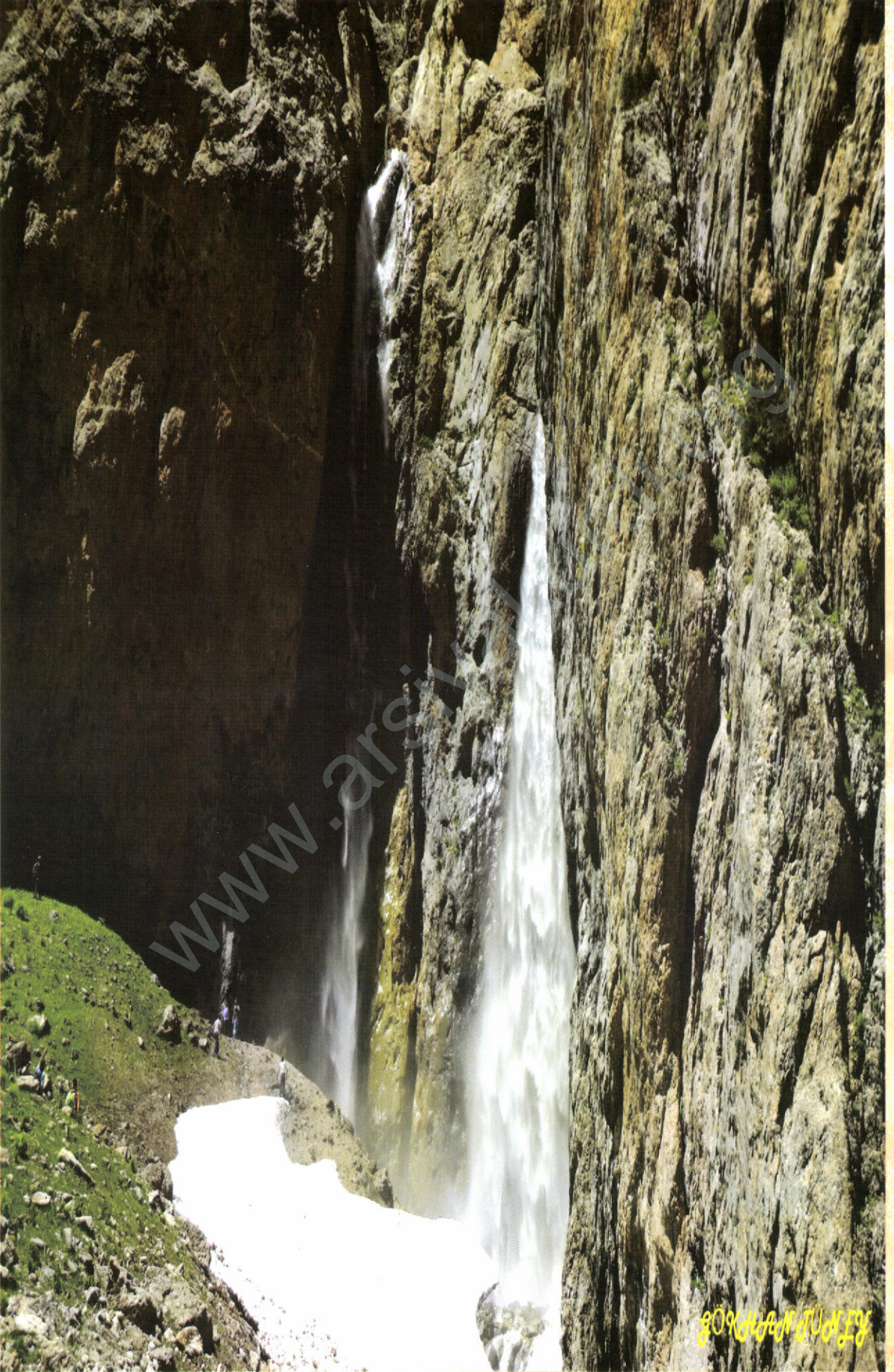
GÖKHAN TÜNEY

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'den Manzaralar

Yasamdan ara ara notlar... CİVARİK-DERSİM

Sosyal Yaşam

Civarik Köyü; Balix Gemik, Melkis yerleşim yerleriyle; Bedro, Sülbüs Dağlarının eteğine kurulmuş, inişli çıkışlı yolları acı tatlı yaşamıyla bu dağlara bağılı..

Sülbüs-Bedro Dağlarının annelerin ak sütü pınarları, geyiklerden öte yolcusu olmayan çetin yolları, çiçek bahçesi yaylaları, serinlik yansıtan yamaçları, yalnızlığı paylaşan koyaklarıyla Civarik'i kendine bağlayan bu dalardır.

Günün ilk ışınlarını yaka layan doğa harikası bu dağlar, geceleri eteklerine serinlik taşır. Saatler günleri, günler haftaları, haftalar ayları, aylar yılları yumak yumak sarar..

Civarik'te kışlar uzun, baharlar belirsiz, yazlar kısa sürer. Baharla eriyen karların altında beli bükülen canlılık toprağa bir başka başkaldırır. İlkbaharla üstü ile bütünleşen bu yaşam diri yeşile bürünür. Pınarlar, eteğe indikçe, sayıları çoğaldıkça daha çok ak köpük solar. Eriyen kar sularıyla birleşen bu sular uç veren her renkte ki çiçeği emzirir. Canlılık dağlara eteklerden yayılır.

Yaylalara koyun kuzu meleşmesi, katırların tepişmesi, yayıkların gümbürtüsü yayılır. Mirler yaylası, yoğun pınarlarıyla bu yörede umulmaz bir enginliğin beşiği olur.

Uzun kış gecelerinde tükenen çırallar karşısında solan, sararan yüzlere taze kan gelir...

Kararan duygular yeşilliğin torakla birleşen grimsi soluğunu tazeler. ...

Tüyü bitmemiş sevgiler, divane sevdalar, mistik mısaviy bağlılığı, kirve kutsallığı komşu hakkı, kul lokması uygulaması ömürlere canlılık verir. ...

Yamaçlarda sürgün halinde görünen sini büyüklüğündeki singlar (süt mantar) , servi boylu narin rüveş (ışkını)lar a çaklardan yükseğe etek bollaşır.

Yaylaya Çıkmak

Civarik'te yaylaya çıkmak; Taze kaynaklara uzanmak, kelebek kanatlarıyla serinlemek, kaval eşleğinde su içmek, arılarla çiçekten çiçeğe konmak, süt olup bakraçlara dolmak, yayık olup yağı yoğurttan ayırmak için koyun-kuzu, keçi –oğlak, inek- dana, öküz- tosunla Sülbüs-Bedro dağlarının yamaçlarına yaslanmaktır.

Şafakla uykularını sabah yeline tutan toprak tenli gül yanaklı, servi boylu kız-kızan yataklarından sıyrılır. Akşamdan mayaladıkları yoğurtları boşalttıkları tulukları "sipiler"e asar arkasına geçer yayık yaymaya başlar.

Tuluklar çoğaldıkça yayık gümbürtüleri yankıladığı uzaktaki zirvelerde armonileşir. Sabahın aydınlık perdesini aralar, tazeliklerin güzelliklerin üzerine yağ kaymak salar.

Şalımı beline saramamış söğüt dallı bell er, alımlı bedenler çalımla kıvrıldıkça tuluktaki yağ tanecikleri tomurcukları ayrandan ayırır. Sevda yüklü gizemli tomurcuklar de bedenlerden ileriye fırlar. İri dik ulaşılması güç bu sevda çiçekleri ilkin doğa ile sevişir..

Bedro Dağı'nın gizemli çifte doruğu arasında yaşama başkaldıran kardelenler, doruktan doruğa kanat çırpan fistan renkli kelebekler, Sülbüs Dağına sevdaların doyumsuzluğunu, tazelik ve ürkekliğini yansıtır.

Yayla Yolu

Yayla ile köy, yada biçin arası günlük iletişim zorunludur. Sabah köye ve biçine gidilir, akşam yaylaya dönülür. Her şafak vakti yayık sesleri arasında uyandırılan körpe beden (çoluk-cocuk) köye (yada işyerine) sırtlarındaki küçük tuluklarda ayran, ellerinde ki taslarda kaymak-yoğurt taşır.

Yol yok, iz var. Çank dayanmaz bu yola. Çıplak ayaklarla bu inişli çıkışlı, zor yamaçlarda, ayakların taşa takılması, kayması, kanaması, yarılması ellerindeki yoğurdu dökmeye neden sayılmaz...

Gün dönümü bu yolların dönüşü başlar. Köyde boşalttıkları kaplara yayla ezgi leri taşınır geriye, yaylalara ..

"Yayla yolunda öter zalimin kızı şakırdamasa olmaz

Bayırlara yayılan koyun kuzu meleşme mese doymaz ..."

Yayla dönemi iki-üç ayla sınırlı. Dağlarda ve bayırlardaki otların biçiminden sonra sıra köy ekinlerini biçmeye gelir, köye dönüş başlar.

Yayla yaşamı, cıvıl cıvıl

Tüm canlılar yayla dönemi artı yaşar. Biçicilerin tırpanı ileriye doğru sallamalı, orakları içe buken bilemeli, çobanların taş yarışı daha uzakları ulaşmalı, sevdalar bol oksijen solumalıdır.

Yasamdan ara ara notlar...

Yayla düzlüğünde koçların tokuşması, tekkelerin kütü, boğaların meydanları deşmesi, danaların “mozlaması” daha delicesinedir....

Köy tarlaların da başaklar sarı olgunluğu geç yakalar. Biçilmeden firig firig yenme tazeliğini uzun süre korur.

Katırların inadı tutmaz, tarlalardan başak demetlerini harmanlara inatsızca taşır.

Harmanda döveni turlayan tosunlar boyunduruğa boyun bükmez . Dövene çakılı silisli çakmak taşları buğday taneciklerini ezmez. Saman, esen yele kürek kürek savrulunca sap samandan arda tahıl kalır. Tahıl “dıstarı”den (el değirmeni)geçer un, kızgın sac üzerinde pişer ekmek olur. Cuma akşamları ailelerin “ziyafet” günüdür. Bu ziyafetin baş yemeği ocaklarda sac altında pişirilen “bızıke” den yapılan “şir” yada “zerevet” dir.

Yayla Dönüşü

Yayla dönüşü, kış kapısını aralamadır. Yaşam, kum saati gibi artıdan eksiyeye boşanır. Günler, orak ağzı gibi içe keskin kıvrımlı, biçileni yaklaştırır ve de tüketir.

Zamanı, güneşin çıkışı, yükselişi, batımı, çobanların gölge adımlamaları, hayvanlarının refleksi , geceleri ay, saman yolu, kümeleşen yıldızlar belirler. Mevsimleri, bitkilerin renkleri ayırır.

Yeşilin sanya dönüşümü, sevgilerin buruklaşması, doğayla kurulan gönül bağıni etkiler.Yavaşta olsa bulutlar, güzellikleri kırağının taze nemine boğar. Yeşillikler solar, soyunan toprak üşür ve üşütür. Yamaç meşeleri, dereleri boylayan söğütler, köy içinde ark kenarlarında sıralamış köyün simgesi kavak ağaçları , döktükleri sarı, kırmızı, mor renkli yapraklarla toprağın üşüyen karnını örter. ...

Civarik'te Ömür

Civarik'te ömür altı ay kar altında çıra ışığına asılı kalır..

Kar yağışının bu köye ulaşması kademelidir. Genellikle üç aşaması var.

Birinci aşamada yağın kar, Sülbüs-Bedro dağlarının zirvesini aklaştırır. İkinci adımda bu dağları yarıya kadar kaplar. Kar üçüncü aşamada köyün tümünü beyaz örtüye büründürür.

Bu dağ köyünde kış erkenci, hazırlığı dardadır.

Yaşam altı ay kar altında soluksuz kalır. Kar yağışı metreleri bulur. Bu nedenle tüm evler taştan yapılmış iki katlıdır. Kar çoğu kez birinci katı aşar. Tipilerde iki katın kar altında kalma olasılığı var. Bu kar yükü altında evler çöker. İçinde yaşayanlar kar yığını altında sönen çiralara paralel bittikçe tükenir..

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Yasamdan ara ara notlar...

Tuzla takas

Civarık bir dağ köyü. Arazi yetersiz ve olanı da verimsizdir.

Çok mahsul elde etmek için çoğunlukla darı ve arpa ekilir.

Buğday temin etmenin bir tek yolu var. Doğuda bulunan Pülümür Tuzlasına gidilir tuz alınır köye getirilir. Alınan Tuz tekrar karırlara yüklenir batıda bulunan Mazgit'te hatta Diyarbakır Urfa'ya götürülür. Götürülen tuza karşı, birebir en çok bire iki takasla buğday alınır köye getirilir. Bir katır yükü olan iki teneke tuz için en azından bir hafta zaman tüketilir.

Nakliye Aracı Katır

Yol ve tekerlikli araba olmayınca tek vasıta aracı katır olur.

Katırı olmayanın vay haline. Güçlü bir katıra, çok iyi bir çift öküz, helal süt emmiş en azından dört beş erkek evlada sahip olmayan bir aile bu yörede kışı atlatamaz. Yaşama konu aile bireyleri değil. Bedro Sülbüs eteklerinde insan yaşamı, beslediği katır, öküz, koyun keçi inek vs.ye endeksli.. İş yapacak, katır yükleyecek peşinde koşacak, her türlü saldırıya karşı aileyi koyacak erkek evlada gereksim duyulur. Bu bir realitesidir.

Barınma

İki katlı taş ev zorunludur. İki katlı, taş duvarlı, toprak damlı evlerin alt katlarında besili hayvanları için ağıl-ahır, üst katında sahipleri bannır. Bu aynı zamanda iç içe ısınmalarını sağlar. Genelde evlerin arka bölümü iki kat yüksekliğinde "Merek" denen ot samanlık ve arkasında (bina dışında) da harman bulunur. Bu projenin asıl tatbikatçısı Ermenilerdir. Annemin anlattığına göre bizim ev gibi bir çok köy evinin de ustası Ermenidir.

Bu iç içe yaşamın terazisi denk tutulur. Besi hayvanlarına "hayvan" denmez. Her keçi, koyun öküz, ineğin ayrı ayrı sıfat niteleme isimleri var ve onlarla anılır, çağılır. Aile bireyleri besi hayvanlarıyla özdeşleşmek, bütünleşmek zorunda.

Bireyler arası ilişki alışılmışın dışında sürer. Erkek çocuklara seslenirken sevimli akıllı yaramaz afacan anlamında "kutık" (erkek köpek) denir Aynı şekilde kız çocuğu, "dela mı" (dişi köpeğim) denir. Bu tabirler asla kötüye yorumlanamaz, halen geçerli. Şair der ki;

"saré mı dezeno ez néwesu

dela mı nao dota éna ez wesu"

(Başım ağrıyor ben hastayım / Sevgilim geliyor iyileştim.)

Bu candan yaklaşım, "insan düşünen hayvandır" nitelemesi böylesine ortak ve sıcak yaşama dayanıyor.

Civarık'te, yararlı hayvanların ölümünde başlarının mezara gömüldüğünün tanığıyım. Bunların başında katır gelir. İyi hizmet veren katırın, evi koruyan köpeğim itiban var.

Yasamdan ara ara notlar...

Yollar

Yörenin bu dağ köylerinde yol yok iz var. Köy içi yolları tarla sınırları belirler.

Köy dışı yollar dağlara bayırlara nehir ve vadilere bağlı; inişli -çıkışlı , karlı -yarlı ve de dolanbaçlıdır. Ata, eşeğe göre de değil bu yollar. Bu nedenle köydeki at sayısı, köyde ki ağa bey sayısını geçmez. Ancak katır bu izleri sürer keçi bu dağlara tırmanır. Tekerek girmemiş bu köylerde tüm nakliye katırlarla yapılır. Köy içi ekin, ot demetleri, tuz, zahire, odun ve dağda biçilen otlarlar hep katırla taşınır.

Köy içinde biçilen otlar, ekin artığı saman besi hayvanlarına, ancak iki üç ay yeter.

Yazın dağlardan biçilen otların taşınması güç olduğu için yerinde "lod" (yığın) yapılır. Çürümesin, rüzgar dağıtmasın, diye üstüne taşlardan şapka yapıp korumaya alınır. Kış içinde yağın kar ve tipi dereleri tam doldurduktan sonra bu atlar kızakla dağlardan köy evlerine taşınır

Kışın kızakla ot taşıma, çığ tehlikesini sırtında taşımaya özdeştir. Çığ zamanını seçmekte deyimli olmak gerekir. Ayrıca kızak önünde dik inişlerden inmek aynı cesaret ve ustalık işidir.

Köylüler ekip halinde imece usulü hava koşulları yoklanarak bu işe giriyor. Dik yokuşlardan inmek, arkadan kızığı frenlemek kolay değil.

Civarık'te güçlükler, ölümün gölgesinde sevgi sevdaya dönüştürülerek aşılır. Yaşam tek düzeyli olamıyor. Ölüm kalımla özdeş. Güçlükleri aşma sevdalı olmayı gerektirir.

Tüm güzellikler filizlenir, ot olur biçilir. Dağlarda demet demet lod yapılır. İçlerinde nadide güller saklanır. Kar fırtınası sevgi adına dereleri doldurur. Gülleri içinde barındıran bu "lod"lar kızaklarla köy evlerine taşınır. Çalınır sazlar yankısı dağları aşar. Ardında çaylar içilir, sonra tarhana çorbası kaşıklanır. . Yorgunluklar bıyıklardan süzülürken yeni güzellikler başka bir güne bırakılır.

"Tı sosına weté vasé kou

Ez çinen to ken verté lodu

Tı puké vora pırkena deru

Ez nanro taug toan çe u

"Otlar içinde senbir gülsün

Sakladım seni yığınlar içine

Kar olur dereleri doldurursun

Taşırım seni kızakla evimize

Tezek

Köy yaşamında insanların besi hayvanlarıyla birlikteliği, hayvanlardan yararlanma sınırlarını zorlar. Hayvanların eti, sütü, yünü, derisinden öte dışkısından da yararlanılıyor.

Civark yaylada tezek yapımı önemli bir iş, ortaklaşa bir eğlence..

Her sabah vakti, sığırların yayla ağlarından çıkışından sonra kıdemli bir "kewani" (evi yöneten hanımın) "vallah" komutu ile büyük bas havvanların öbek öbek dışkısı toplanmaya başlanır.

Yasamdan ara ara notlar...

Toplanan naxır dışkısı küçük baş hayvanların dışkısıyla harmanlanır. Çıplak ayaklarla ezilerek karıştırılır. Yapılan tezekler güneşe serilip kurutulur. Kışın yakılmak üzere, katırı olanlar katırla olmayanlar sırtı ile köye taşır.

Kışın evlerde ağılların altı süpürülmez, baharla 20-30 cm kalınlığında biriken dışkı kütlesi kerme kemre kesilir kurutulduktan sonra tezek olarak yakılır.

“Hal- hatır” sorma

Her ilk karşılaşmada “hal-hatır” sormak bu yörelerde usuldendir. Tanışık olsun olmasının evine gelen tüm yabancıların hal-hatır sorulur. “Hal-hatır” sorma karşılıklı tekrarlandığı için zaman alıcı bazen de bıktırıcı olur. Bu nedenle son yıllarda, gelenler çoksa “cemaat selamlanır oturulur..

İki kişi karşılaşınca önce selam anlamında “Mave xırı” (bizden hayırlar) denir. Yan yana gelir ve birbirinin omuzu öper. Bu öpme şekline “kele” denir. Oturduktan sonra ev sahibi gelenlerden tek tek hal- hatır sorulur. Hal-hatır sorulanda aynı şekilde soranın hal-hatırını sorar. Bu usuldendir.

“Hal-hatır” sorma klasikleşmiş bir deyim, genelde; “Hoş geldiniz, mal- melal, çoluk- çocuk ev halkı nasıl” şeklinde. Uzaktan geliniyorsa buna “çektığın zahmet” eklenir. Dikkat edilirse önce mal-melal önceliği var. Mal-melal genel anlamdır. Geçim kaynağı besi hayvanlarını, geçim unsurlarını kapsar.

“Çektığın” ya da “gördüğün zahmet” yörenin güç koşulları köprüsüz geçtiği nehirleri, geçit vermeyen dağları, bataklıkları geçişini, yalınayak yürümenin zorluğunu içerir.

Medax (ölü yemeği)

Kış eşğinde, yerine getirilen önemli bir yaptırım Çeye Merdu (Çiye Merdu) vermedir. İşlerin bitiminde her aile ölenleri için bir yemek verme geleneği yerine getirmek zorundadır. Her ev durumuna paralel “zerevet”ten tutun da saç kavurma, et yemekleri, pilav komposto helva ziyafeti verir. Gücüne göre hareketle bu yemeğe mahalle, tüm köy ve Komşu köylerden de çağırılan olur.

Yemekte sofraya kuralları geçerli. Sofraya oturmada yaşlı ve yabancıya öncelik tanınır. .

Yemek yiyenler kapiya yakın bir yere konan ibrik ve leğende ellerini yıkarken yerine yenileri oturtulur. Yemeğe neşe hakimdir. Safradakiler birbirine takılır, yarenlik ederler.

Mezarlar her ev veya evlerin akta tümseklerinde bulunur. Mezarlara çok önem verdikleri söylenemez. Bu nedenle mezarlar dededen toruna belirsizleşir. Eskiden her perşembe gecesi mezarlara mum dikilir, helva dağıtıldı. .

“Gağan” (Noel)

Gaxan bir yılbaşı inancı, yılbaşından bir hafta önce başlar .

Civarik Köyü Balığ mezresinde “Çé Sare” de evin dam direğine asılı bir asa ve kılıf içinde bir hançer var. Her yılbaşından önce ki Cuma günü köy halkı bu eve gider. Gelenlerin beraberinde getirdiği yemek ve çerezler birleştirilir. İçinden yetimlerin payı ayrılır, kalamı ibadetten sonra gelenlere ikram edilir.

Hikaye edilir ki “Bir yılbaşı çok zor geçmiş. Çoğu halk açlıktan kırılmış. O aralar yılbaşına bir hafta kala elinde asası belinde hançeri ak sakallı bir görünmüş. Ak sakallı ev ev dolaşarak tüm açları , giydirmiş, doyummuş. Yılbaşından önceki cuma günü bu eve uğramış, elindeki asayı ve belindeki hançeri dam direğine asarak kayıplara karışmış.”

Asa yardımlaşmanın, hançer kötülüğe karşı koymanın simgesi kabul ediliyor. Hançerin çoğu kez kılıfından çıktığı, yoksulları kötülüklerden koruduğuna inanılır. Malı varlığı olanın kış (Çele) soğuşunda yoksullarla paylaşması yardımlaşmanın en hayırlısı kabul edilir.

Xızr Orucu

Alevi inancında “Hızır” çok önemli bir yer tutar.

Xızır, dara düşenlere ilk yardımda bulunan varlıktır . Her dara düşenin kurtarıcısıdır. Yeter ki onu çağırmasını bilesin. Buda her insan için eşit davranış ve düşünüşe bağlı “ya Hızır sen varsın konu bizi” demesine laik olmak yetiyor. Yardım gelmiyorsa senden daha aciller var demektir. ‘dan umut kesilmez, sıra beklenir. O bir tanrı meleği yanlışı olmaz inancı Alevi anlayışında yer etmiş. Bu meleğe karşı gösterilen hoşgörüyü insana yansıtma erdemdir.

Her yıl 13 şubatı üç gün oruç tutulur. Bu “Hızır” içindir. Önceden sa manlığa kurbanlık koç konur iyice tavlı olduktan sonra bu orucun bitiminde kesilir birlikte yenir.

Bir zorunluluk olmadıkça “deşinar” (düğün oncesi bağıt), nişan, düğün, kirvelik mısayıp “medax” (ölü yemeği) ve benzeri şenlikler bu döneme rastlatılmaz.

Yasamdan ara ara notlar...

Tek Evlilik Esası

Yörede tek evlilik geçerli. Bu tüm Dersim aşiretlerinde, başka bir söylemle Alevi inananın en önemli kuralıdır. Sanırım Alevileri diğer İslamı kesimden ayıran önemli özellik bu, yani kadına duyulan saygıdır. Çünkü kadın, anne, bacı, eş en önemli varlıktır.

Akil yoksunluğu, kısırlık, ihanet, iş görmemezlik gibi nedenler olmadıkça ikinci eş edinme olanağı bulunmaz. Ayrılma, yada ikinci eş edinme kararını eşler ve aile bireyleri vemez. Karar vericiler Mürşit pir rehber komşu ve köyün yaşlı erkanı oluru ile gerçekleşir.

Boşanmalarda karar gereği kadına bir "beyaz kağıt" tabir edilen bir belge verilir ve kadın bu belge ile baba evine teslim edildikten sonra boşanma geçerli olur. Kadın haklarını gözetken bu uygulama kadının saygınlığını artırır. Nitekim köyümüzde erkeklerden öne çıkan, önemli kararlarda söz sahibi olan bir çok saygıdeğer hanım var. Anımsadıklarımdan; Dake Ağay, Fata Bolçke, Çarekıza çé apı, Kuresiza Esku, Kemize, Hena Xılı ve son neslin Ezima Efendi" bunlardan bir kaçıdır.

Köyümüzden biri (Usené çı apı) eşi varken ikinci eş edinme sevdasına düşer. Bunu duyan Hena Xeli bir cemaatte O'na şu sitemde bulunur; "Uso, Uso Tı miré dı heru névena nikana (Hüseyin Hüseyin sen iki eşeği çayıra bağlayamaz bir yerde durduramazsın" diye azarlayınca Amca Hüseyin bu sevdadan vazgeçer.

Evlenecek Ağa olunca

Civaik'te 2. Gülabi zamanında dağılan Hormek Aşiretini yeniden toparlayan Fero Şa, il beyi olmayı düşünür ve kendisine destek olacak güçlü bir aşirete damat olmayı düşünür. Ancak evli olduğu için ikinci eş edinmeye bir "neden" arar.

Yörenin ünlü aşiret ağa ve beylerine bir ziyafete verir. Bu ziyafete inanç liderlerinden mürşit pir ve rehberi de konuk eder. Sofralar kurulur çaylar içilir yemekler yenir ..

Yedi oğlu var onları bir sofraya etrafında toplar. Önlerine bir karavana yemek koydurur. Çocuklar misafirlerin gözlemi altında yemeklerini sakince yer bitirir sofralarını kaşdırır. Bunları gözetken Fero Şa tüm cemaate döner ve "eyvah ben yıkıldım, ocaksız kaldım" diye dövünmeye başlar. Konuklar ne oldu ağam diye sorunca: "Yedi çocuğum bir karavana yemeği kavga etmeden, kapışmadan bitirdiler , bu ocağımın sonu demek ey vah ocağım battım"

Cemaat Mürşit pir önderliğinde konuyu görüşür, bu evlatlar atıl sayar, ikinci bir eş edinmesini kararını ilan eder.

Gelin ve Bervi

Gelin, bir "bervi" eşliğinde, düğün alayıyla damat evine getirilir. Evler genelde iki katlı ve toprak damlıdır. Gelin, evin alt kattaki giriş eşliğinden içeri sokulmadan at üstünde durdurulur. Bu arada toprak dam üzerinde sağdıç izleyen damat, eline tutuşturulan bir büyükçe elmayı aşağıda at üstündeki gelinin başına nişanlar. İsbet ettirmeyen damat ayıplanır beceriksiz kabul edilir. Damat ıskalması durumunda sağdıç elindeki almayı salar.

Bu Soa réce (has) elma yörede bulunmayan bir nimet. Uzak diyarların malı, varlığın sembolü, sandıkların nefis bulunmaz kokusu. Halk ozanı Sey Can bir şirinde sevdiğinin yanaklarını bu elmaya benzetir: Yanakların kırmızı, Gümüşhane elması. ("Sure to surkena / Zı soa Gümüşxanı")

Küçük yaşta evlendirilen kimi "zama" (damat) adayları eline tutuşturulan elmayı gelinin başına mı atsın yesin mi şeklinde kararsız kaldığı ve çoğu kez yedikleri hikaye edilir. Bu neden olacak ki damat eline verilen elmayı yemesin diye de ağzını beyaz bir mendille kapatması kuralı konulmuş.

Evlilikler daha önceleri tümüyle "görücü" yoluyla gerçekleşmiş. Geline aranan özellik, çalışkan ve çilekeş oluşunda odaklaşır. Yani gelin damattan önce "eve lazım" anlayışı egemen. Diğer asıl görev nüfusu artırmaktır. Bu yoksul toplumların ortak kaderi.

Şimdi görücü yolu kapalı. Ancak çoğu kez damat adaylarının tez canlılığı, sabırsızlığı ironi, yaşamsal yanlışlara yol vermektedir.

Yaşanan bu ironi olaylar arasında görüp bir keresinde beğendiği kız yerine yanlışlıkla aynı evde yaşayan kardeş kızı istendi. Düğünde, gerdek gecesine dek gelin yüzünün kapalı tutulması kuralıdır. Bu düğünün gerdek gecesine, damattın "Ov davé a niva" (ov anne bu o değil) cıglığı damgasını vurmuştu.

Dersim'de mizah...

Canlı espri-fıkralar

Bu dağ köyünde fıkra anlatılmaz, espri aktarılarak yaşanır. Ev yapımındaki köşe taşları gibi ustası taşı önüne gelen taşı alır yontar anında gediğine oyar. Bu neden olacak, bu köydeki köşe taşı ustasından çok espri ustası var.

Söyleyeceklerini resmi

Yatılı öğrenciyim, devletin verdiği lacivert elbise sırtımda, siperli şapka başımda ,kötü bir fotoğraf makinesi elimde, Civarikli gençlerle Melis'e gitmiştik. Dönüşte çok sevdiğimiz ilk okul arkadaşımız Hıdır tosunla karşılaştık. Aramızdaki takılma ve yarenlikten sonra ben;
-Hıdır İstanbula gidiyorum ağabeyine bir diyeceğin var mı deyince Hıdır Tosun
-Allah aşkına bizi makine vur (resmimizi çek) , götür ağabeyime ver. De ki bu sizin boz eşek, üstündeki kardeşin Hıdır, halleri budur.

Ben o dükkânı bilmiyorum

Köyde kış gelmeden, giyim- kuşam ihtiyacı için mutlaka bir kasabaya gidilir. Hesé Delî, Erzincan'a gitmeye hazırlanan ancası Sélé Momuk'a 250 kuruş verir. Bir sürü de istekte bulunur. Erzincan'daki manifaturacı dükkânını tarif eder. Sélé Momuku parayı geri verir ve "Na xonde çyoke ke na perura ino cérin ez é dukamî nézonen (bu parayla bu karar eşyanın alınacağı dükkânı ben bilmiyorum sen gel al) der.

Sayeke yaptım

Melkis'ten Memé Çerxi İstanbul'a çalışmaya gider. Bir gün hemşerisi Memé Cemi Kazlıçesme'den başka bir bilmeyen Memé Çerxi alır Yüksek Kaldırımı götürür. Pencerenin birinden içeri bakan Memo Çerxi bir cinsi latif ile göz göze gelir. Hanım kaş-göz eder buyur" der. Memo Çerxi bu iltifattan "dörtköşe" olur. Türkçe bilmediği için ne diyeceğini bilmez ve;
- Hak razi, ziara Melkisi razivo, sayeke mı kerdo waa mı " der çekilir.

O kadar kaşık

Bir zamanlar yörenin ahşap kaşık ihtiyacını karşılayan komşu köylümüz Alé Kılami, İstanbul'a ilk gelişinde Galata Köprüsü üstündeki kalabalığı görünce yanındakine

- Bu kalabalık ne, nereye gidiyor? . diye sorar, yanındaki yarenlik olsun diye;
- Düğüne gidiyorlar dayı" deyince de
- İyi de düğün sahibi bu kalabalığa o kadar kaşığı nerden getiriyor?

Kimlerin yeğenisin

Silémané Gulavi Civarik Köyünün nostalji özlemlisi, renkli kişiliklerinden biri. Dostluğa bakışı, kavmine bağlılığı ,eşine düşkünlüğüyle tanınır. Tanımadığı birine ilk sorusu " kimin yeğenisin"? Böylece önce dayılarını öğrenmek ister. Sonra babasının kim olduğunu sorar. Bu kadına verilen önemi belirler.

Sevgililer günü

Bir gün gençlerden biri duvardaki "Orman Takvimi'nden bir yaprak koparır ve okur. Okuma yazması olmayan Süleyman amcaya " Amca bu gün sevgililer günü teyzeme ne aldın?. Süleyman amca gencin söylediğini pek anlamaz ama yinede sorar.

- O ne demek "sevgililer günü ne ki evlat? Genç;
- Oğul eşekler ayda yılda bir sevişir bu eşekler günü olmasın hele iyi oku ?
- Yılda bir kere sevgililer günü olur oda bu güne denk geliyor amca.

Siléman Gulavi derinden bir iç geçirir ve

- Peki oğul bu insanlar eslerini sevmediği 364 gün ne is yapıyorlar?

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'de mizah...

Günaydın

Köyde ilk okul yeni açılmış. Öğretmen “Türkçeden başka dil kullanmak yasaklamış” Okuldan dönen yeğeni eve gitmekte olan Süleyman dayısını gürünce “Günaydın” der. Süleyman amca “Günaydın”ın ne anlama geldiği düşüne düşüne eve varır. Eşi O nu görünce

-Ne oldu adamım der.

-Sorma kadını, yolda O Memo Xıl'ın p.ni gördüm, bana “günaydın” dedi anlayamadım, cevapte veremedim bu bana dert oldu.

Hanımı düşünür oda “günaydın”ın ne olduğunu bilmez, içinden kötüye yorar. Beyine

-Ne derlerse desinler, senin sünnetliğini yemezler ya...

*

Köstekli saat

Mustafa Gülmez, kızının başlık parası pazarlığı için cemaati gece boyunca yorar. Sıra neden sonra xalet işine gelir. Mustafa illede, “Devlet Demir yollar köstekli Lonjin saat isterim diye diretir. Yandaşı Süleyman amca “Misafirler yemek yiyecek” der ve pazarlığı bitirmesini ister. Geleneklere göre anlaşma olmayınca yemek yenmez. Mustafa direnince Süleyman amca Mustafa'ya kızar;

-ero misto senin yeğenin bile yok kösteği nerene takacaksın? diye azarlar. O ara ahırda ki eşek anırır. Mustafa hışımla;

- her kes bir yerine takıyor bende anıran bu eşeğimin önüne takarım

Hené'nin Sarı Öküzü

Hena Xeli, çok değer verdiği sarı öküzü yaşlanınca Erzincan'a giden bir celepçiye vermek zorunda kalır. Ancak karşılığında değerinin çok üstünde eşya ister. Ailenin tüm ihtiyacını sıraladıktan sonra geriye kalan paraya karşılık beşbir yerde Reşat ister. Celepçi kendini yere atar saçını başını yolmaya başlar.

O günden bu güne abartılı bir değer istemi karşısında yörede şu deyim kullanılır

- Niye ne oldu Hena Xılın Sarı Öküzü mü satıyorsun ne?

*

Emanettir emanet

Yakın zaman içinde köyümüze, dörtyüz asker barındıran bir karakol konuşlandırıldı.. Köye giren çıkanların kontrolleri rutin yapılıyor.

İki hanım bir adam köy dışına çıkar işini görür köye dönüşünde özel tim kimlik kontrolü yapılır.

Hanımlardan birinin soyadı adamın soyadını tutmaz. Askerler adama;

-Bu hanım senin eşin değil, bunu senden alacağız diye diretince adam şaşırır;

- Evet bu hanım benim değil, benim olsa can kurban kardeşin emanettir emanet..

Ölen Sen miydin

Ali Çelik köyün saf temiz yakışıklı bir delikanlısı. Bir gün Taru Köy'üne giderken yolda “başağlığını” dilemek için gideceği aileden biriyle karşılaşır. Ancak kardeşlerden hangisinin öldüğünü bilemez sorar;

-Bıra saré to wesvo, sımare tı merda birayé to merdo “? (kardeş başın sağ olsun, sizden ölen sen mi kardeşin miydi ?)

DERSİM'DE KIRK GÖZE

ZİYARETLER

Sülbus Dağı

Dersim'in her yüksek tepesi, dağı, kayası birer umut simgesidir. Devletinden, ağa, beyinden umudunu kesen halk, güneşin ilk ışınlarını yakalayan bu yüksek zirveleri aziz, mübarek, kurtarıcı kabul eder. Civarıklılar için Sülbus Dağı ziyaretlerin en hasıdır.

Kış gelmeden, işlerinin bitiminde adağı olanlar, en yeni ve temiz giyimlerini kuşanır (genelde birkaç aile birlikte) yanlarına gerekli eşyaları alır ve kurbanlığı alır Sülbus Dağı'nın zirvesine çıkarlar. Zirveye çıkma bir gün sürebilir. Karanlık basmadan kurbanlarını keser pişirir birlikte yedikten sonra umut uykusuna yatılır. Sabah uyananlar gördükleri rüyaları yüklenir evlerine taşırlar.

Kemero Bask

Kemero Bask, dağlar dünyasının devasa doğal bir anıtı.

Civarik Köyü'nden Gülabi Ağılı ve Ağa Yaylası'na açılan vadiyi uyumlu şekilde ikiye böler. Yayladan köye inen sırtın bitiminde ululaşırlar. Köye karşı görkemli bir görünüm sergilerler..

Kemero Bask bu görünümüyle yörenin en önemli kutsal yerlerinden biridir. Yeminler Kemero Bask adına edilir, sözler Kemero Bask adına verilir. kurbanlar Kemero Bask'a adanır. "Kemero Bask" efsanesinin bir varyantı şöyle hikaye edilir:

"Tanrısal Kralların bu diyanında, Bask adında bir kral, kralın da iki oğlu, beş kızı varmış. Bask'ın bu iki oğlu rüşetlerini ispat için Mirler Yaylası'na ava çıkarlar. Eli boş dönen kardeşler Bedro Dağı yamacının Mıle Çeşmesi'ne vardıklarında çeşmede su içen bir geyik ve yavrusunu aynı anda fırlattıkları birer okla vururlar. İki kardeş vurdukları avları almak için çeşmeye vardığında yavru ölmüş, can çekişen ana geyik avcılara :

-Yavrumu ve beni kural dışı vurdunuz der. Avcılar;

-Ne demek kural dışı, siz av biz avcı, vurmamız doğa kuralı . diye yanıtlarlar. Geyik;

-Ey kral oğulları siz ki insanları yöneteceksiniz. Yaşam hakkı kutsal bir haktır. Bakın yılan su içerken insanı sokmaz. Ben tüm koruma ve korunma çabamı yavruma öğretti için harcarken vurdunuz. İnsan olarak yılan kadar olmadınız. Yavrum korumamda hayatı doyumsamadan öldü. Dilerim bedenini yüreğiniz bibi taşlaşır.

Ana geyik bir çırpınma ile Bedro doruğuna son bir çığlık salar ve can verir.

İşte onda, çığlığın Bedro'ya yansımaya olan olur. Akıllara durgunluk veren uğultular içinde yer gök sarsılır toz duman içinde ve iki kardeş de kılıçla çatışır.

Taşlaşan Bask oğullarının iki yanında birer dere oluşur. Küçük kardeşin kılıcı büyük kardeşin başını, büyük kardeşin kılıcı küçük kardeşin kolunu koparır. Kesilen baş öldürülen geyiklerin yanın düşer. Kopan kol ünündeki dereye düşer dipsiz bir göl meydana getirir. Bu kol yavru geyiği vuran koldur.

Olayı duyan kız kardeşler olay yerine varmadan yolda taşlaşırlar. Kız kardeşlerden biri Kimsor Köyü tepesinde, biri Maskan Balık arasındaki tepede, biri Bedro yamacında Tırsuku da, bir diğeri kapan kolu yakalamaya çalışırken dipsiz gölü oluşturur.

Bu olaydan esinlenen atalarımız geyik avlamaz ve başkasına da avlatmaz. Bu nedenle halen Bedro ve Sülbus yamaçlarında dağ keçileri sürü halinde dolaşma olanağı buluyor.

*

Zıyara Melkisi Ve Melkis

Bedro dağından kopan çığ Civarik Köyü'nü 4-5 Km Deré Xulu'ya kadar sürükler. Xulu Deresi'nde çocuk beşiklerinin toplandığı halen dilen dile aktarıyor. Bu olay Köyün yok oluş arında biri olmalı. Köyün eski yeri "Ağabeg" denen mevkideymiş. Nitekim eski evlerin pağ denen arsaları halen korunuyor.

Bu yok oluştan sonra yardıma gelen yakın eş dost Köyü imece usülü yeniden yapılandırır.

Bir varsayma göre yardıma gelenlerden "Bolçoku hezbeti" geri dönmez ve Köylülerin oluru ve yardımıyla köy üstündeki yamaçta "Melkis'i kurar.

Bu yerleşme aşamasında Mele Qıze (küçük Melek) adlı bir genç hanım arka yamaçta bulunan koruluk ormandan bir ağaç keser ve getirir yeni evine mertek yapar. Bir süre sonra bu mertekten kan gibi bir sıvı damlamaya başlar. Telaşlanan genç hanım hastalanır yatağa düşer. Rüyasında bir ak sakallı dede " sakın bir daha o koruluktan ağaç kesme" der.

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Sabah olur köye ak sakallı bir piri fani gelir. Hastalara şifa dağıtacağını söyler. Adanı Mele'nin evine götürürler. Mele rüyasını anlatmaya başlayınca "biliyorum, ölürsem beni senin kestigin ağacın dibine gömün" diye Mele'nin kulağına fısıldar. Sabah olur sakallıyı yatağında ölü bulur ve adamı ormana gömerler. İyileşen Mele Mezarını yaptırır, her gün de yoklar ve mum yakar. O günden sonra bu mezar Zira Melkiş'i adıyla kutsallığını sürdürülür. O ormandan de tek dal kesilmez, günah sayılır.

*

"Keramet baştır, tahta değildir
Hararet nardadır, sacda değildir
Her ne ararsan isen, kendinde ara
Küdüste Mekke'de Hac'da değildir" (Hacı Bektası Veli)

Düzgün Bawa Kerameti

Dersim'de her yüksek dağ kutsal kabul edilir. Bunların içinde en çok itibar gören Düzgün Bawa Dağıdır. Düzgün Dağına bu önemi kazandıran doruğa yakın bir su kaynağıdır. Bu kaynak yalak şeklinde oyuk bir taş var. Bu oyukta içilecek nitelikte berrak temiz su bulunur. Suyun görünen miktarı küçük bir bakraç dolduracak kadardır.

Rivayete göre; Günün birinde bu dağa zirvesinde kurban kesmek için yaşlı bir adam gelir. Adam kurbanını keser elini yıkamak için su ararken bir çoban kendisine kayadaki yalağı gösterir. Ak sakallı adam yalaktan tas tas su alır. Bakıyor ki su ne azalıyor nede tükeniyor. Buna akıl erdirmez dönüşte bu anlaşılması yakın bir arkadaşına anlatır arkadaşı "sen hayal görmüşsün" der.

Bir süre sonra bu arkadaşının kurbanı için dağa gelinir Yaşlı adam arkadaşını yalağı gösteriri ; "içte su iç içebildiğin kadar iç" der. Arkadaşı eğilir yalak kurur. Yaşlı adam bunu arkadaşının "günahkar" oluşuna bağlar.

Ak sakallı adam geri dönmez Burayı kendine mekan eder. Çoğu kes suyun bitmediğini, ancak bazı zaman su aniden yok çekildiğine tanık olur.

Düzgün Dağı, bu yaşlı adamın burayı mekan etmesi ve suyun var-yok olması olayı nedeniyle Düzgün "Bawa" olarak ünlenir.

Bu zirve kel-topal sakatların, çaresiz hastaların akınına uğrar Gelenler önce "Bawa" denen (Yaşlı adama "baba", Dağa "Düzgün Baba" denmesi bir Türkçe kolaylığıdır "Bawa"lık" bir kurumdur. Üç renkli ip bağlar, geleceğini okur vs.) adamın elini öper. O hastaları bu sudan içirir. Kimi zaman on yirmi kişi bu oyuktan su içer su bitmez bazen biri dudağını bu suya uzatınca su yok olur. Ak sakallı "Bawa" bu suyu, içebilenlerin günahsız, içemeyenlerin günahkar olduğuna yarar. Bunun doğru olmadığı saptanınca ak sakallı orada barınamaz.

Üniversite yıllarımda bu "Düzgün Bawa kerametini" hocam prof.H. D. Şöyle açıklamıştı; "Her yede yer altı suları bulunur. Bu sular yağışlara, mevsimlere bağlı alçalır ve yükselir. Doruklara kadar yükselen suyun seviyesini koruması, oradaki yani üstteki hava basıncına bağlıdır. Değişmeyen basınçta su seviyesini korur. Üstteki hava basıncı çoğalınca su azalır ve da yok olur. Üstteki hava basıncı azalınca da su seviyesi yükselir.."

DERSİM'DE KIRK GÖZE

**Gidiyoruz, Ardımızda kan ve zulüm...
Önümüzde bilinmeyen bir yol...
Adı sürgün...**

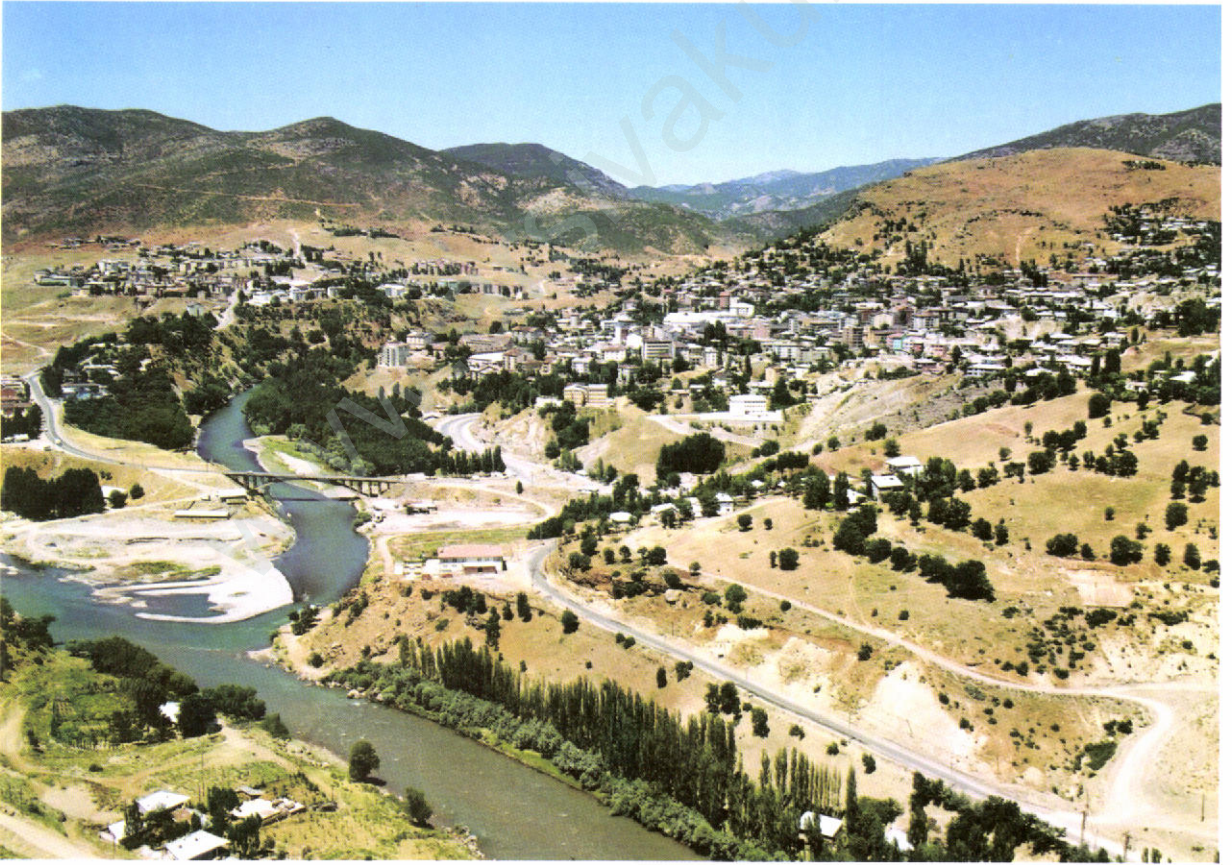

**“Geçmiş kuşakların tarih mirası,
gelecek kuşakların beynine,
bir kabus olarak çöker.”**

Karl Marx

Name Ma: Dersim Mamike Kalan Tunceli

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Oktay AKMEŞE

İdari Yeri: Moğultay Mh. Sanat Sk. Dölek Apt. Kat:3 TUNCELI
Tel: 0428 212 20 61 Gsm: 0535 841 08 42